

Zemědělská
fakulta
Faculty
of Agriculture

Jihočeská univerzita
v Českých Budějovicích
University of South Bohemia
in České Budějovice

JIHOČESKÁ UNIVERZITA V ČESKÝCH BUDĚJOVICÍCH ZEMĚDĚLSKÁ FAKULTA

Katedra krajinného managementu

Diplomová práce

Analýza hospodaření ekologických farem na zvoleném trhu

Autor práce: Bc. David Snášel

Vedoucí práce: Ing. Jiří Sláma Ph.D.

České Budějovice

2021

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem svou diplomovou práci na téma „Analýza hospodaření ekologických farem na zvoleném trhu“ vypracoval samostatně s použitím pramenů a literatury uvedených v seznamu literatury.

Prohlašuji, že v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb., v plném znění souhlasím se zveřejněním své diplomové práce, a to v nezkrácené podobě elektronickou cestou ve veřejně přístupné části databáze STAG provozované Jihočeskou univerzitou v Českých Budějovicích na jejích internetových stránkách, a to se zachováním mého autorského práva k odevzdanému textu této kvalifikační práce. Dále souhlasím s tím, aby toutéž elektronickou cestou byly v souladu s uvedeným ustanovením zákona č. 111/1998 Sb., zveřejněny posudky školitele a oponentů práce i záznam o průběhu a výsledku obhajoby kvalifikační práce. Rovněž souhlasím s porovnáním mé kvalifikační práce s databází kvalifikačních prací Theses.cz provozovanou Národním registrem vysokých kvalifikačních prací a systémem na odhalování plagiátů.

V Českých Budějovicích

.....

Bc. David Snášel

Poděkování

Touto cestou bych rád poděkoval panu Ing. Jiřímu Slámovi, Ph.D. za cenné rady, podnětné poznámky i připomínky a za čas věnovaný konzultacím při odborném vedení mé diplomové práce.

Také bych chtěl poděkovat své manželce, rodině a přátelům, kteří mi byli oporou po celou dobu studia.

V poslední řadě bych rád poděkoval panu prof. RNDr. Václavu Snášelovi, CSc. za neocenitelnou pomoc při statistickém zpracování dat.

Abstrakt

Tato diplomová práce se zabývá analýzou ekologického zemědělství v okrese Tábor. V teoretické části jsou popsány základy ekologického zemědělství, stav a vývoj ekologického zemědělství v ČR a ve světě. Vlastní práce se soustředí na zhodnocení stavu ekologického zemědělství v okrese Tábor s použitím statistických metod, kvalitativního a kvantitativního výzkumu. Na závěr je zhodnocení celého výzkumu a doporučení pro praxi.

Klíčová slova: ekologické zemědělství, biopotraviny, okres Tábor, analýza mikroregionu, SWOT analýza

Abstrakt

This diploma thesis deals with the analysis of ecological agriculture in the district of Tábor. The theoretical part describes the basics of organic farming, the state and development of ecological agriculture in the Czech Republic and in the world. The work focuses on evaluating the state of ecological agriculture in the district of Tábor using statistical methods, qualitative and quantitative research. Finally, there is an evaluation of the entire research and recommendations for practice.

Keywords: ecological agriculture, organic food, Tábor district, microregion analysis, SWOT analysis

Obsah

Úvod.....	7
1 Literární přehled.....	9
1.2 Pojem, principy a cíle ekologického zemědělství.....	9
1.3 Zásady v ekologickém zemědělství	14
1.3.1 Pěstování rostlin v ekologickém zemědělství	14
1.3.2 Chov zvířat v ekologickém zemědělství	16
1.3.3 Mimoprodukční funkce ekologického zemědělství	18
1.4 Vývoj a stav ekologického zemědělství.....	20
1.4.1 Ekologické zemědělství ve světě	20
1.4.2 Ekologické zemědělství v České republice.....	21
1.5 Struktura užití půdy v ekologickém zemědělství.....	25
1.5.1 Rostlinná produkce v ekologickém zemědělství.....	25
1.5.2 Živočišná produkce v ekologickém zemědělství	26
1.6 Hospodářský výsledek v ekologických farmách.....	27
1.7 Dotační podpory v ekologickém zemědělství	27
1.7.1 Společná zemědělská politika EU.....	28
1.7.2 Přímé platby	28
1.7.3 Opatření programu rozvoje venkova 2014-2020	30
1.8 Legislativa v ekologickém zemědělství	30
1.8.2 Kontrolní mechanismy v ekologickém zemědělství.....	31
1.9 Producent v ekologickém zemědělství.....	32
1.9.1 Biopotraviny.....	32
2 Cíle a metodika	38
3 Vlastní práce.....	39
3.1 Charakteristika ekologického zemědělství v okrese Tábor.....	39
3.2 Ekologické subjekty v okrese tábor	40
3.3 Výměra a využití půdy v okrese Tábor	41
3.4 Chov hospodářských zvířat v okrese Tábor	43

3.5 Certifikace BIO u producentů v okrese Tábor	44
3.6 Nabídka bioproduktů a možnosti jejich odbytu	44
3.7 Interview vybraných ekologických farem v okrese Tábor.....	47
3.7.1 Informace o producentovi a jeho produkci	48
3.7.2 Zhodnocení a rizika.....	50
3.7.3 Výsledky hospodaření a čerpání dotací	51
3.8 Analýza čerpání dotací farem v okrese Tábor.....	51
3.8.1 Určení hypotéz	54
3.8.2 Statistické vyhodnocení stanovených hypotéz.....	55
3.9 Dotazníkové šetření mezi spotřebiteli ve vybraném okrese.....	59
3.9.1 Identifikační údaje respondentů	60
3.9.2 Analýza znalostí a spotřebitelských tendencí	62
4 Zhodnocení.....	68
4.1 SWOT analýza hospodaření.....	69
5 Doporučení a návrhy	72
Závěr	74
Seznam grafů.....	81
Seznam tabulek	81
Seznam obrázků	82
Seznam příloh	82

Úvod

Již v prvních desetiletích 20. st. byly zaznamenány **negativní dopady jak chemické, tak i technické intenzifikace zemědělství**. Tyto problémy vznikly s rozvojem biochemie, rozšířením a také zlevněním výroby dusíkatých hnojiv a také kvůli rozvoji technologie. Hlavně pak druhá světová válka přinesla technologický pokrok, pomocí něhož bylo možné lépe aplikovat pesticidy a chemická hnojiva. Díky tomu docházelo ke **zprůmyslnění výroby potravin a ke změně životního stylu**.

Negativní dopady průmyslového zemědělství se však začali stále více projevovat. Vystala otázka, jaká je **alternativa k tomuto způsobu hospodaření?**

Na základě tohoto faktu se stále více farmářů začalo vracet k **tradičnímu způsobu zemědělství**, což dalo vzniknout ekologickému zemědělství, jak ho známe dnes.

Ekologické zemědělství (EZ) však nelze chápat jako krok zpět a úplný návrat ke kořenům, spíše čerpá inspiraci z minulosti a dnes je provozováno **moderně s využitím inovativních technologií a omezenou možností jakýchkoliv vstupů**, které mohou svojí podstatou způsobit negativní dopady na půdu, životní prostředí a také zdraví lidí i hospodářských zvířat.

Mezi hlavní produkty EZ patří bezesporu vysoce **kvalitní potraviny, tzv. biopotraviny**, které v současnosti získávají stále více na atraktivitě pro koncové spotřebitele, což se týká nutričních parametrů a souvisí to s jejich životním stylem.

EZ nemá však jen produkční funkce spojené s biopotraviny, jeho výhodou jsou **významné mimoprodukční funkce**, které mají také blahodárny vliv na životní prostředí a biodiverzitu krajiny. Ostatně **ochrana životního prostředí** je dnes ve světě jedno z nejskloňovanějších témat. Není tedy divu, že EZ získává stále více na popularitě.

EZ můžeme tedy chápat jako **multifunkční systém s pozitivními dopady** na své okolí.

I když je dnes pro ekologicky hospodařící zemědělce velice těžké obejít se bez **státních či evropských podpor**, má pokračování provozování tohoto druhu zemědělství logické opodstatnění a je jedním z rychle se rozvíjejících segmentů na českém trhu.

Je jasné, že tento způsob hospodaření je šetrný k přírodě a k lidem a má **potenciál do budoucna**. Jak si však na tom dnes zemědělci stojí a může pro ně být tento udržitelný systém hospodaření přínosný?

Je pochopitelné, že osoby podnikající v EZ mají kromě **cílů ochrany přírody a zdraví také cíle spojené s peněžním ziskem**. V této diplomové práci se snažím rozkrýt úskalí, ale také výhody rentability EZ. Jihočeský region je bohatý na farmy zabývající se EZ. V této diplomové práci jsem se zaměřil na své nejbližší okolí, a proto jsem si také vybral pro **analýzu hospodaření ekologických farem okres Tábor**.

V posledních letech se setkávám stále více s lidmi, které zajímá původ a složení potravin, jež konzumují. Jen v Táboře se objevilo několik nových obchodů nabízejících produkty od farmářů. Je však tento trend cítit i na jednotlivých zemědělských farmách? A jaké jsou vyhlídky pro stávající a eventuálně pro začínající podnikatele v EZ? Na tyto otázky se budu snažit najít odpověď.

1 Literární přehled

1.2 Pojem, principy a cíle ekologického zemědělství

Pojem EZ je u nás i v Evropě uznávaný a je ukotvený v zákoně. EZ je moderní formou zemědělské výroby s historií sahající do začátku 20. století. Jeho smyslem je produkce zdravých a kvalitních potravin trvale udržitelným způsobem. Jde o upravený moderní způsob zemědělství, který je ohleduplný vůči přirozeným koloběhům v přírodě (**Zákon č. 242/2000 Sb., 2000**). Primárním základem EZ je koncept ekosystému, definovaný jako funkční systém doplňkových vztahů mezi živými organismy a jejich prostředím, vymezený libovolně zvolenými hranicemi, které v prostoru a čase zřejmě udržují stabilní, ale dynamickou rovnováhu (**Gleissman, 2004**). **Moudrý et al. (2007)** soudí, že EZ je holistický systém řízení produkce, který podporuje a zlepšuje stav zemědělského systému včetně všech biologických aktivit půdy a dosahuje toho pomocí agronomických, fyzikálních a biologických metod. Hlavní ideou je tedy dle **Šarapatky a Urbana (2006)** hospodaření v harmonii s přírodou a s co nejmenší závislostí na vnějších vstupech. Podle definice **nařízení Rady (ES) č. 834/2007 sb.** „*je ekologická produkce celkový systém řízení zemědělského podniku a produkce potravin, který spojuje osvědčené environmentální postupy, vysokou úroveň biologické rozmanitosti, ochranu přírodních zdrojů, uplatňování přísných norem pro dobré životní podmínky zvířat a způsob produkce v souladu s požadavky spotřebitelů, kteří upřednostňují produkty získané za použití přírodních látek a procesů.*“

Pojmem EZ se zabývala i Mezinárodní federace organického zemědělství IFOAM (International Federation of Organic Agriculture Movements). Po třech letech konzultací byla v roce 2008 na valném shromáždění v Itálii přijata následující definice: „*Ekologické zemědělství je produkční systém, který udržuje zdraví půd, ekosystémů a lidí. Spíše se opírá o ekologické procesy, biologickou rozmanitost a cykly přizpůsobené místním podmínkám než o použití vstupů s nepříznivými účinky. Ekologické zemědělství kombinuje tradici, inovace a vědu ve prospěch sdíleného prostředí a podporuje spravedlivé vztahy a dobrou kvalitu života všech zúčastněných*“ (**IFOAM, 2008**).

Je možné se setkat také s pojmem agroekologie, který **Lacko-Bartošová et al. (2005)** popisují jako aplikovanou ekologii v polním hospodářství. Je to věda, která uplatňuje poznatky z ekologie na hospodaření jak s rostlinami, tak s hospodářskými

zvířaty. EZ je někdy neprávem zaměňováno za zemědělství extenzivní, nebo low input, i když se může s těmito systémy pouze zčásti překrývat (Moudrý, 2007).

EZ pracuje s nejmodernějšími vědeckými poznatky ve spojení s osvědčenými tradičními postupy. Patří sem zejména postupy zamezující poškozování půdy a široká podpora biodiverzity v krajině. Pracuje, mimo jiné, s vyloučením agrochemikálií či geneticky modifikovaných organismů (GMO). EZ je celosvětově vnímáno jako zásadní alternativa pro zemědělskou výrobu budoucnosti a je nedílnou součástí agrární politiky České republiky (Ministerstvo zemědělství, 2009^b).

EZ je prováděno na ekofarmách. Jak uvádí [nařízení Komise \(ES\) 889/2008 sb.](#) je ekofarma uzavřená hospodářská jednotka s pozemky, hospodářskými budovami nebo provozními zařízeními, ve kterých lze nalézt i hospodářská zvířata. Tyto farmy produkují bioprodukty, jež jsou dle [zákona č. 242/2000 sb.](#) surovinou, která je vytvořená EZ a může být jak rostlinného, tak živočišného původu. Potravina, která je z této suroviny vyrobena, se nazývá biopotravina.

Jak již bylo uvedeno výše, EZ by mělo zabezpečit trvale udržitelný rozvoj, který je definován [zákonem č.17/1992 sb.](#) o životním prostředí. Podle tohoto zákona se jedná o proces, který splňuje potřeby současné generace, ale nesmí být na úkor generace budoucí. Dosáhnout toho můžeme dle [Moudrého \(2007\)](#) hospodařením s respektem ke kapacitě prostředí a dále díky efektivnímu využívání zdrojů s důrazem na rovnováhu prostředí. Důležité je, že systém musí být schopen udržitelnosti se současnou produktivitou i při vystavení stresu či poruchám, které vedou k narušení funkcí.

[Dryšlová \(2015\)](#) uvádí několik důležitých **principů**, které bychom měli v EZ respektovat. Jedná se o:

Princip zdraví EZ chápe životní cykly na naší planetě jako jednotný, navzájem provázaný systém. Jeho hlavním úkolem je dobrý zdravotní stav půdy, která se následně odmění produkcí kvalitních, zdravých a nutričně vyvážených plodin. Pro dodržení těchto zásad a ochrany zdraví konzumentů je při produkci důležité vynechání hnojiv, přípravků na ochranu rostlin, veterinárních léků a potravních aditiv, které mohou zdravotní stav ohrozit.

Princip ekologie EZ je řízeno přírodními koloběhy, mělo by respektovat její rovnováhu, napodobovat živé ekosystémy a snažit se o trvale udržitelný rozvoj. I když jsou tyto přírodní koloběhy univerzální, lze najít rozdíly na jednotlivých stanovištích. Mohou tam tedy probíhat specificky, a proto je důležitá adaptace na lokální podmínky.

Se vstupy by mělo být naloženo efektivně. Je snaha o opětovné použití materiálů za účelem zmírnění ekologických dopadů produkce.

Princip spravedlnosti, jež má zabezpečit udržování mezilidských vztahů takovým způsobem, aby byla zajištěná spravedlnost a dobrá kvalita života pro všechny zúčastněné. Je také důležité udržovat dobrý healthcare hospodářských zvířat, tzn. zajistit jim takové podmínky, které jsou v souladu s jejich fyziologií, přirozeným chováním a pohodou. V tomto principu se myslí i na budoucí generace. Mělo by se spravedlivě a ekologicky zacházet s přírodními zdroji používanými při produkci či konzumaci.

Princip péče správně řízené EZ by mělo být aplikováno s péčí a se záměrem chránit zdraví a pohodu jak budoucích, tak současných generací a životního prostředí vůbec. Osoby podnikající v EZ nesmí na úkor zdraví a pohody navyšovat produkci, přičemž veškeré nové technologie by měly být nejdříve přezkoumány z důvodu nebezpečí nedostatečného porozumění fungování jednotlivých ekosystémů. V rámci tohoto principu je klíčová zejména předběžná opatrnost a odpovědnost.

Podobným způsobem shrnuje principy Šarapatka a Urban (2006), kteří tvrdí, že EZ musí zejména:

„Mít minimální, nebo žádné negativní vlivy na životní prostředí.“

„Trvale udržovat půdní úrodnost, její kvalitu a ochranu před erozí.“

„Správně hospodařit s vodou a tak, aby zásoby kvalitní vody mohly být obnovovány.“

„Spoléhat se zejména na vnitřní zdroje podniku včetně sousedních agroekosystémů za současného využití všech znalostí.“

„Chránit venkovskou krajinu a biologickou biodiverzitu.“

Dle Šejnohové et al. (2019) je **cílem** ekologického hospodaření produkce potravin nebo biopotravin, které mají vysokou nutriční hodnotu. Důležitou roli zde při tom má i ochrana přírodních zdrojů a také životního prostředí, které dosahujeme prostřednictvím zákazu užívání látek, které zamořují prostředí a nejsou při ekologické produkci povolené. Vysokou nutriční hodnotu a vliv na zdraví populace zmiňuje také Šarapatka a Urban (2006) a dále uvádějí, že biopotraviny mají blahodárny vliv nejen na zdraví obyvatel, ale i na zemědělství a venkov obecně. Zdraví lidí v tomto smyslu ovlivňují hlavně kvalitní potraviny produkované EZ. To vidí také Dvorský a Urban (2014) jako jeden z hlavních cílů společně s vytvořením takových životních podmínek pro hospodářská zvířata, které odpovídají jejich fyziologickým a etiologickým potřebám a humánním a etickým zásadám. Moudrý (2007) uvádí jako hlavní cíle

EZ trvalé udržení půdní úrodnosti, ochranu genofondu a udržení biodiverzity za současného harmonického zachování krajinných prvků, efektivní využití energie při maximální cirkulaci živin s použitím obnovitelných zdrojů.

Deset prvků agroekologie

Z regionálních seminářů Food and Agriculture Organization of the United Nations (FAO) o agroekologii zaměřených na vedení zemí k transformaci jejich potravinářských a zemědělských systémů, k začlenění ekologického a udržitelného zemědělství ve velkém měřítku a k dosažení nulového hladu a několika dalších cílů udržitelného rozvoje, vyšlo následujících deset prvků agroekologie zobrazených na *obr. 1.1*, které jsou vzájemně provázané a na sobě závislé (IFOAM, 2019).

V první řadě to je **diverzifikace** plodin, která může stabilizovat produktivitu systémů pěstování plodin a snížit negativní dopady na životní prostředí a ztrátu biodiverzity (Hufnagel et al., 2020). Zvyšování biologické rozmanitosti přispívá k řadě výrobních, socioekonomických, výživových a environmentálních výhod. Plánováním a řízením rozmanitosti se zlepšují agroekologické přístupy. Diverzifikace může zvýšit produktivitu a efektivitu využívání zdrojů optimalizací sklizně biomasy a vody. Agroekologická diverzifikace rovněž posiluje ekologickou a socioekonomickou odolnost, mimo jiné vytvářením nových tržních příležitostí (Madhusudan, 2014). Mnoho ekonomů prosazuje diverzifikaci plodin jako nástroj řízení rizik. Jedná se o strategii, která zahrnuje provádění více než jedné činnosti v daném okamžiku. Zahrnuje zmírnění cenových a produkčních rizik poklesu produkce (Chaplin, 2000). Diverzifikované agroekologické systémy jsou **odolnější** a tím pádem mají větší schopnost zotavit se z poruch, včetně extrémních povětrnostních jevů, jako je sucho, záplavy nebo hurikány, a odolávat útokům škůdců a chorob.

Synergie a její budování, zvyšuje klíčové funkce napříč potravinářskými systémy, podporuje výrobu a více ekosystémových služeb. Agroekologie věnuje zvláštní pozornost návrhu diverzifikovaných systémů, které selektivně kombinují jednoroční a trvalé plodiny, hospodářská zvířata a vodní živočichy, stromy, půdy, vodu a další složky na farmách a zemědělské krajině, aby zlepšily synergie v kontextu stále se měnícího klimatu (IFOAM, 2019). Potvrzuje to i Gliessman (2004) uvádí, že primárním základem agroekologie je koncept ekosystému, definovaný jako funkční systém doplňkových vztahů mezi živými organismy a jejich prostředím.

Zvýšenou **účinností** využívání zdrojů se zabývá [Salliou a Barnaud \(2017\)](#). To je naléhavou vlastností agroekologických systémů, které pečlivě plánují a řídí rozmanitost, aby vytvořily synergie mezi různými součástmi systému. Agroekologické systémy zlepšují využívání přírodních zdrojů, zejména těch, které jsou bohaté a zdarma, jako je sluneční záření, atmosférický uhlík a dusík.

Zlepšením biologických procesů a **recyklací** biomasy, živin a vody mohou producenti využívat méně externích zdrojů, což snižuje náklady a negativní dopady jejich používání na životní prostředí. Pojem biomasa zde zahrnuje organickou hmotu vyrobenou v důsledku fotosyntézy i komunální, průmyslový a živočišný odpad. Obnovitelné zdroje jsou primární, domácí a čisté nebo nevyčerpatelné zdroje energie [Ayhan \(2005\)](#).

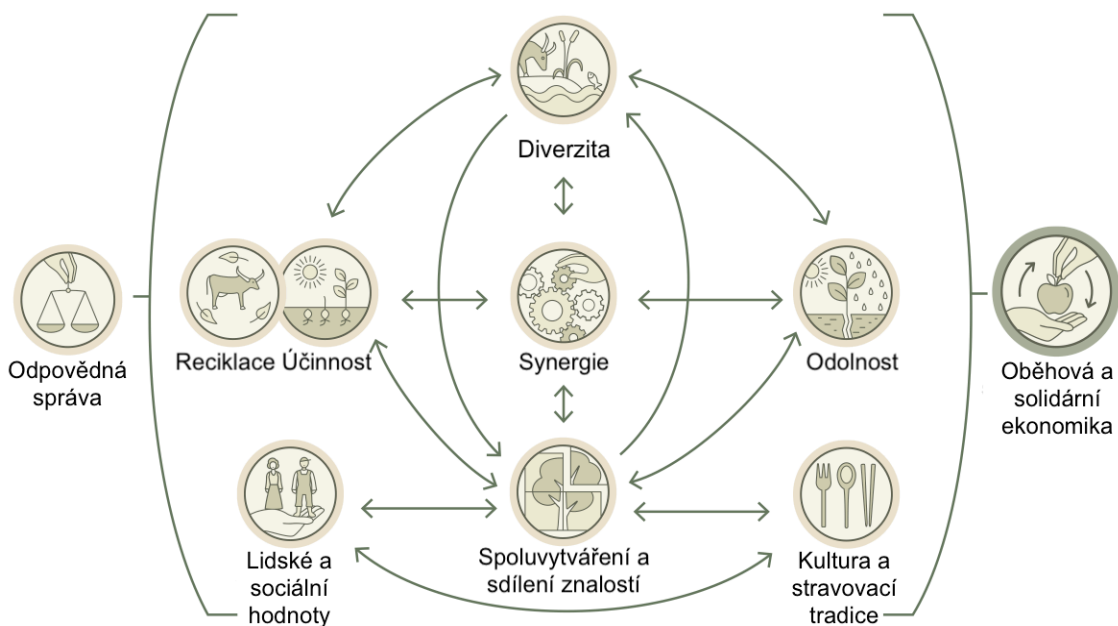
Spoluvytváření a sdílení znalostí hraje dle [Elsa et al. \(2016\)](#) ústřední roli. v procesu vývoje a implementace agroekologických inovací za účelem řešení problémů napříč potravinovými systémy, včetně adaptace na změnu klimatu. Čelit současné ekologické krizi znamená podporovat agroekologické inovace, které zohledňují místní ekologické předpisy a spoléhají na inovační kapacity různých zúčastněných stran.

Kultura a stravovací tradice v zemědělství jsou základními složkami lidského dědictví. Kultura a stravovací tradice proto hrají ve společnosti a při formování lidského chování ústřední roli.

Agroekologie také požaduje **odpovědnou správu** na podporu přechodu. k udržitelným potravinářským a zemědělským systémům. Transparentní, odpovědné a inkluzivní mechanismy řízení jsou nezbytné k vytvoření příznivého prostředí, které podporuje producenty v transformaci jejich systémů podle agroekologických konceptů a postupů.

Pomocí **oběhové a solidární ekonomiky** se agroekologie snaží znovu spojit producenty a spotřebitele tím, že upřednostňuje místní trhy a podporuje místní ekonomický rozvoj vytvářením efektivních cyklů. Posílení krátkých potravinových okruhů může zvýšit příjmy výrobců potravin při zachování spravedlivé ceny pro spotřebitele.

Lidské a sociální hodnoty, jako jsou důstojnost, spravedlnost a začlenění přispívají ke zlepšení dimenze životních cílů udržitelného rozvoje ([IFOAM, 2019](#)).

Obr. 1.1: Deset prvků agroekologie (IFOAM, 2019)

1.3 Zásady v ekologickém zemědělství

1.3.1 Pěstování rostlin v ekologickém zemědělství

Osevní postup

Jak uvádí Šarapatka a Urban (2006), mezi zásady pěstování rostlin v EZ patří střídání plodin podle kořenového systému, kde plodiny se subtilním kořenovým systémem nahrazují ty s mohutným a vegetační kryt půdy by měl být co nejdelší, ideálně i přes zimní období. Podobně uvádí Kalinová (2007) teorii, že by se měly obměňovat plodiny zhoršující vlastnosti půdy a její strukturu a pěstovat by se měly ty plodiny, které mají vysokou konkurenční schopnost vůči chorobám, škůdcům a plevelům. Dále by se podle Kalinové (2007) i Dvorského a Urbana (2014) měly zařadit do osevního postupu leguminózy nebo jeteloviny k zvýšení úrodnosti a dodání dusíku do půdy.

Obdělávání půdy

V EZ, by se půda měla obdělávat šetrným způsobem, který by měl přispívat nejenom k vyšší úrodnosti, ale měl by i zlepšovat fyzikální vlastnosti půdy a působit protierozně (Moudrý, 2007).

Dvorský a Urban (2014) tvrdí, že v EZ je možné zasahovat proti rostlinám, které přenášejí choroby a škůdce, zapravovat napadené rostlinné zbytky do půdy a pomocí zpracování půdy můžeme odstranit i některé škůdce.

Výživa a hnojení

V EZ platí více než v konvenčním typu zemědělství zásada, že kvalitního výnosu dosáhneme jediné s dobrou úrodnou půdou, která je schopná vyživit rostliny. Nelze se spoléhat na to, že se budou rostliny hnojit přímo ke kořenové soustavě podle potřeby a bez ohledu na stav a kvalitu půdy. Je třeba zajistit výživu přirozeným koloběhem živin v půdě. To znamená, že veliký význam má kvalita a množství půdního humusu a obsah organické hmoty. To tvoří zásobník půdních živin, které jsou posléze postupně uvolňovány za působení půdních mikroorganismů (Dvorský a Urban, 2014).

Rostliny v EZ čerpají převážnou část živin z půdních zásob. Potřebné makro a také mikroelementy jsou doplňované pomocí zeleného hnojení, statkových hnojiv pocházejících z EZ a pomocí hnojiv určených pro EZ (organické řasy). Mezi nejčastější hnojiva patří kravský hnůj a močůvka. Mohou být použita i statková hnojiva z konvenčního zemědělství. To však musí být v tzv. přechodném období a tato hnojiva musí být kompostována nebo projít fermentací (Šarapatka a Urban, 2006). Jako další zdroj dusíku je podle Lacko-Bartošové et al. (2005) možné na pozemku vypěstovat a zaorat rostliny v zeleném stavu (fáze před nebo během kvetení) jako zelené hnojení a tím i navýšit obsah humusu v půdě. Jak tvrdí Dvorský a Urban (2014), v prostředí s vyváženým poměrem živin jsou rostliny odolnější proti patogenům. V EZ je dobrého poměru živin dosahováno především pomocí vlastních statkových hnojiv a zeleným hnojením. Mezi hlavní zásadu hnojení v EZ řadíme pravidlo, které zní: „Nehnojíme přímo rostliny, ale hnojíme půdu, která potom rostliny harmonicky vyživuje.“ Díky pravidelnému dodávání organické hmoty do půdy se zvyšuje její biologická aktivita.

Regulace chorob a škůdců

V EZ se regulace škodlivých činitelů provádí především pomocí osevních postupů, zeleného hnojení a použitím smíšených kultur. Regulace plevelů se provádí napřímo mechanicky plečkováním, podrýváním, nebo vláčením (Moudrý, 2007). Toto tvrzení podporuje i Šarapatka a Urban (2006), kteří tvrdí, že regulace těchto škodlivých činitelů je založená především na fyzikálních a biologických metodách regulace. Rostliny, které jsou pěstované v biologicky aktivní půdě, díky tomu získávají přirozenou odolnost proti škodlivým činitelům.

Pokud jsou v prostředí v absenci, nebo oslabeny užitečné organismy, vytváří se prostor pro šířící se škodlivé organismy a hrozí kalamitní přemnožení škůdců

a chorob. Proto je vedle zdravé a oživené půdy také velmi důležitá i biodiverzita (Dvorský a Urban, 2014).

Rozmnožovací materiál

Podle platné legislativy EZ je pořád možné použití konvenčních rozmnožovacích materiálů, avšak z pohledu zvýšení důvěry spotřebitele v produkty EZ je žádoucí, aby byl používán rozmnožovací materiál certifikovaný pro ekologické zemědělství (Ministerstvo zemědělství, 2009^a).

1.3.2 Chov zvířat v ekologickém zemědělství

Dvorský a Urban (2014) zastávají názor, že při chovu hospodářských zvířat v EZ je třeba vytvořit podmínky, které odpovídají jejich fyziologickým a etologickým potřebám a chovatel by se měl těmito potřebami při chovu zvířat řídit. Holistický pohled na chov zvířat určuje koncept tzv. životní pohody zvířat neboli welfare, vychází z úcty k přírodě a snaze o udržitelnost.

Dle předpisů ekologického zemědělství [nařízení Rady \(ES\) č. 834/2007 Sb.](#) k dosažení do značné míry uzavřeného koloběhu látek mezi půdou, rostlinami a zvířaty musí být chov zvířat v ekologickém zemědělském podniku vždy spojen s pozemky, které ekofarma obhospodařuje. Počet zvířat na jednotku plochy je omezen s cílem zabránit nadměrné zátěži půdy, spodní vody a povrchových toků, jak samotnými zvířaty, tak i statkovými hnojivy. V systému ekologického zemědělství se v ČR mohou chovat pouze skot, koně, prasata, ovce, kozy, králíci, drůbež, ryby a střeoevropské ekotypy včely medonosné. Ostatní druhy hospodářských zvířat je možno na ekofarmě chovat jako zájmové chovy, které však nejsou předmětem podnikání v ekologickém zemědělství. Všechna hospodářská zvířata musí mít možnost výběhu a pastvy, kdykoliv to klimatické podmínky a stav půdy povolí.

Životní pohoda zvířat

Webster (2009) tvrdí, že je třeba položit si tři otázky ke správnému pochopení pohody zvířat. Žije zvíře přirozeným životem? Je zvíře zdravé a v dobré kondici? Je zvíře spokojené? Jak uvádí Manteca et al. (2012), v roce 1993 Rada pro welfare hospodářských zvířat navrhla hlavní zásady, jak pro zvířata docílit podmínky pro život ve welfare. Byly vyjádřeny následujícími koncepcemi (dříve také označovanými jako zákon pěti svobod):

-
1. Svoboda od hladu, žízně a podvýživy.
 2. Svoboda od nepohodlí.
 3. Svoboda od bolesti, zranění a onemocnění.
 4. Svoboda projevit přirozené chování.
 5. Svoboda od stresu, strachu a úzkosti.

Profesor [Webster \(2009\)](#) pak ještě tyto svobody doplnil o šestou:

6. Možnost vykonávat svobodně a osobně kontrolu nad vlastní životní pohodou.

[Šonková \(2006\)](#) uvádí, že chceme-li u zvířete dosáhnout pocitu psychické pohody, je potřeba s ním jednat tak aby se u něj nedostavovaly pocity hladu, žízně, bolesti, strachu, frustrace a celkového stresu dříve, než síla těchto potencionálních původů útrap příliš naroste. K udržení dobré kondice zvířete nesmí technologie a metody techniky chovu vyvolávat vznik zdrojů utrpení.

Hodnocení welfare hospodářských zvířat

Metod, které hodnotí welfare hospodářských zvířat, byla v minulosti vytvořena celá řada. Některé jsou postaveny na hodnocení, která sledují dodržování nejnižších standardů modifikovaných legislativou, kde jsou stanoveny meze pro jednotlivé druhy hospodářských zvířat. Jiné například fungují jako indexové koncepce. Zde je primárním principem vyhodnocení multifaktoriální povahy welfare. Výstupem těchto indexových koncepcí je konečné skóre stavu welfare v hodnoceném chovu a následné určení, zda je hodnocený chov v této oblasti vynikající, či nevyhovující. Část konceptů má úlohu srovnávací, díky níž jsou porovnávány chovy spolu s blízkými technologiemi chovu ([Šonková, 2006](#)).

Krmení a výživa

V EZ by se měla používat krmiva převážně z vlastních zdrojů. Tím je například myšleno, že u přežvýkavců by měla být výživa realizována pomocí krmiv z víceletých pícnin a trvalých travních porostů z vlastního EZ a je třeba respektovat jistá pravidla při nákupu, pakliže není zemědělec schopný obstarat vlastní krmivo ([Vaarst et al., 2004](#)). Potřebu zdrojů z vlastní ekofarmy zmiňuje i [Moudrý \(2007\)](#) a dále dodává, že je třeba, aby objemná krmiva představovala minimálně 60 % z celkového denního příjmu sušiny pro dospělé přežvýkavce. V letních měsících jim musí být umožněna pastva nebo přístup k zelené píci a přírodního původu musí být i zdroj minerálních látek a stopových prvků, jestliže jsou používány. Syntetická forma je povolena pouze za předpokladu, že je ve stejné formě jako přírodní látky a u mláďat je zakázáno krmit pomocí krmných směsí ze sušeného mléka.

Reprodukce v ekologickém podniku

Podle Moudrého (2007) by měla být reprodukce obstarána přirozenou plemenitbou. Povolena je pouze umělá inseminace. Nařízení ES 889/2008 Sb. dále uvádí, že je zakázáno používání látek, které jsou určeny ke stimulaci růstu nebo produkce (počítaje antibiotiky, kokcidiostatiky a včetně dalších umělých prostředků sloužících ke stimulaci růstu) a také používání hormonů nebo obdobných látek s cílem řízení reprodukce nebo za jinými účely (například indukce nebo synchronizace říje).

Ustájení

Moudrý (2007) vychází z předpokladu, že při ustájení je nutné zajistit dostatek prostoru pro pohyb zvířat, přirozené ventilace a osvětlení, přirozený způsob odpočinku, péči o vlastní tělo a podestýlku, pokud možno z přírodních materiálů, a dále je zakázáno permanentní ustájení v uzavřených stísněných prostorách. Zvířata, která jsou chována bez ustájení, by měla mít k dispozici ochranu před nepříznivými vlivy počasí, jako jsou vysoké, ale i nízké teploty, vítr či intenzivní déšť.

1.3.3 Mimoprodukční funkce ekologického zemědělství

Produkční funkce hraje v EZ nezastupitelnou roli. EZ není jen výrobcem potravin a dalších surovin, ale také poskytovatelem dalších společenských služeb týkajících se především údržby krajiny a péče o životní prostředí. EZ je také dobrým lákadlem pro turisty díky rozmachu agroturistiky a s ní spojenou poptávkou po tradičních lokálních produktech jak z EZ, tak i výrobcích z řemeslné výroby. (Moudrý et al.2019)

Lidské zdraví

Obecně lze tvrdit, že jeden z hlavních argumentů, který používají zastánci EZ, je jejich pozitivní přínos pro lidské zdraví. Hajšlová a Schulzová (2006) se zabývali porovnáním biopotravin s konvenčními potravinami z již prodělaných studií. Na Ústavu chemie a analýzy potravin, VŠCHT Praha, byla v uplynulých letech realizována řada studií, v jejichž rámci byla sledována nutriční, senzorická a také hygienicko-toxikologická jakost různých druhů produktů ekologického zemědělství. Získané výsledky byly porovnány s analýzami plodin produkovanými v konvenčním agrotechnickém režimu. Závěr však nepřinesl jednoznačné výsledky. Studie, jež srovnávají kvalitu produktů z ekologického a konvenčního zemědělství se někdy podstatně liší ve svých závěrech a je třeba dalšího zkoumání. Proto také není jednoduché posoudit jakost bioproduktů a produktů z konvenčního zemědělství. Překážkou v objektivním srovnávání kvality produktů z ekologického a konvenčního

hospodaření jsou ostatní vlivy a faktory, které jakost produktů ovlivňují, a to často více než způsob produkce. Kvalita plodin je primárně ovlivněna odrůdou. Výrazný vliv na kvalitu mají také klimatické podmínky a jiné vlivy jako mechanické poškození nebo poranění, napadení hmyzem, stres a nedostatek živin. Jsou však i další studie porovnávající ekologické a konvenční potraviny.

41 studií zabývajících se obsahem látek v biopotravinách potvrdilo, že biozelenina má vyšší obsah vlákniny, minerálních látek i vitaminů. Např. vitamínu C obsahuje o 27 % více, hořčíku o 29 % a železa o 21 %. (Worthington, 2001). To potvrzují i Butler et al. (2008) a uvádí, že např. v organických mléčných výrobcích se vyskytuje o 10–60 procent více zdravých mastných kyselin (jako jsou CLA) a omega-3 mastné kyseliny. Avšak Hajšlová a Schulzová (2006) podotýkají, že také u biopotravin je určité riziko, jelikož v některých případech mohou vykazovat zvýšené obsahy přírodních toxických látek (např. glykoalkaloidů) a dále se intenzivně diskutuje i o možném vyšším obsahu mykotoxinů. Biopotraviny mohou v některých případech vykazovat „nestandardní“ technologické parametry. V praktické příručce, jejíž autorem je Bioinstitut (2007), lze nalézt výsledky studie, která prokázala, že bioprodukty jsou jen velmi málo znečištěny nedovolenými pomocnými látkami, a když tak pouze ve stopovém množství, což může být zapříčiněno například jako důsledek kontaminace z okolních polí. Na rozdíl od plodin z konvenčního zemědělství, kde je zatížena pesticidy každá druhá.

Environmentální aspekty ekologického zemědělství

Zemědělec není jenom uživatel krajiny, měl by být i její ochránce a nadto plní další funkce, které jsou přínosem pro společnost. Mezi hlavní a nejvíce zřetelné patří produkční funkce, ale nezanedbatelná je i funkce environmentální. Ochrana krajiny, na které zemědělec hospodaří, není dána pouze etikou, je také regulovaná předpisy, které jsou podmiňující např. pro získání dotací (SAPS). V rámci těchto systémů je dodržování standardů dobrého zemědělského a environmentálního stavu, povinných požadavků na hospodaření zemědělského subjektu, pravidel ozelenění, agroenvironmentálních a klimatických opatření a dalších opatření a regulí, které mají za cíl ochránit přírodní zdroje (Moudrý et al., 2019).

Agroturistika

Václavík (2008) shrnuje agroturistiku jako druh podnikání provozovaný na zemědělské farmě nebo ranči, jehož hlavním záměrem je zabavit návštěvníky a přinést tak zemědělcům do podnikání dodatečný příjem. Agroturistická činnost

provozovaná na ekologických farmách je nazývána eko-agroturistika. Jde o novodobé pojetí cestovního ruchu, který je ohleduplný k přírodě a jako vedlejší produkt podnikání umožňuje rozvoj venkova. Agroturistika využívá rostoucího zájmu o trávení času v přírodě, a to přímo na zemědělských usedlostech. Při pobytu na farmách lze do programu zahrnout i návštěvy významných kulturních či venkovských míst, tradičních tržnic či jarmarků, vyjížďky za poznáním zemědělských zvyklostí nebo pohostinské aktivity, jež pomáhají rozvoji venkova a mají v návštěvnicích vzbudit zájem o venkovskou krajinu. Podle [Stříbrné \(2015\)](#) má však venkovská turistika mnoho podob a nelze do ní zahrnovat pouze agroturistiku. Může to být dovolená v přírodě, ubytování na nebo v blízkosti farmy, ekoturistika, myslivost, rybaření, horolezectví, jezdeckví na koni nebo sportovní či zdravotní turistika.

Agroturistika slouží jako jedna z dalších mimoprodukčních funkcí k diverzifikaci příjmů zemědělce. V ČR však nemá tradici a zatím není plně využit její potenciál. V rámci EU je infrastruktura a propagace na nižší úrovni. Cestovní ruch se však velice rychle mění a nabízí příležitosti pro rozvoj tohoto druhu podnikání. Co se týká přírodních podmínek, jsou v ČR na dobré úrovni a přibližně 400 farem tento cestovní ruch podporuje. Každá farma by měla zvážit své možnosti, co může návštěvníkům nabídnout včetně služeb jako je pohostinství a ubytování ([Moudrý et al., 2019](#)).

Náplní eko-agro-turistiky mohou být dle [Václavíka \(2008\)](#) například:

Venkovní vyžití (rybaření, lov, jízda na koni, poznávání přírody),

- vzdělávací aktivity (naučné stezky na farmě a okolí, poznávací vyjížďky, kurzy vaření, pěstování nebo ochutnávka vín),
- zábava (dožínky, vinobraní, kulturní či kulinářské festivaly),
- péče o hosty (možnost ubytování hostů na farmě, výlety s průvodcem do okolí, nabídka tradičního oblečení),
- přímý prodej (prodej faremních výrobků, prodej produktů, které si návštěvníci sami vyrobí nebo nasbírají).

1.4 Vývoj a stav ekologického zemědělství

1.4.1 Ekologické zemědělství ve světě

Již v období po první světové válce (kolem roku 1920) můžeme najít první zmínky o začátcích EZ. Kvůli industrializaci zemědělství z první poloviny 19. st. docházelo

ke snížení kvality půdy, osiv a reprodukční schopnosti hospodářských zvířat (Lacko-Bartošová et al., 2005). V té době Rakušan Rudolf Steiner položil základy biodynamického zemědělství jako alternativní metodu zemědělského hospodaření. Tato metoda šla proti rostoucí chemizaci a industrializaci zemědělství a usilovala o vytvoření systému, který je v harmonii s přírodními procesy a kosmickými vlivy (Steiner, 1966). Dlouhý (1992) pozoruje, že za praktickým rozšiřováním biodynamického zemědělství je určitá nostalgie po odcházejícím selském způsobu života. Ve čtyřicátých letech dvacátého století vznikl ve Velké Británii další směr tzv. organického zemědělství, o jehož vývoj se zasloužila lady Balfour a sir Howard a lord Northbourne a o jeho rozšíření do USA se zasloužil R. Radile (Paull, 2014). Jak uvádí Lockeretz (2007) bylo například EZ ve Švýcarsku také spjaté s tradičním selským způsobem života. Ve Francii a francouzsky mluvících zemích se od padesátých let začalo rozvíjet biologické zemědělství, ve kterém se hojně používaly mořské řasy jako hnojivo. Biologické zemědělství se začalo vyvíjet od šedesátých let také v německy mluvících zemích, pro které bylo charakteristické zelené hnojení. Jako alternativa ke konvenčnímu zemědělství vznikaly i další příbuzné směry, jako například zemědělské hospodaření na principu „Low Input“, které bylo již zmiňováno výše.

Podle Šarapatky a Urbana (2003) vzniklo EZ jako reakce na založení již zmiňované mezinárodní federace IFOAM v sedmdesátých letech dvacátého století. Tato organizace, která má sídlo v Německu, měla významný vliv na uznání EZ v Evropě, kde bylo v roce 1991 přijato nařízení rady EHS č. 2092/91 o ekologickém zemědělství a označování ekologických produktů a potravin. Největší nárůst ploch poté zaznamenalo EZ v Evropě v 90. letech, a to hlavně díky podpůrným programům EU.

Některé země zahrnuly EZ již před rokem 1992 do svých agrárních politik načež je následovala celá Evropská unie. Do této doby spadá také počátek rozvoje EZ v České republice (Redlichová, Bečvářová a Vinohradský, 2014).

1.4.2 Ekologické zemědělství v České republice

Šarapatka a Urban (2006) uvádějí, že hlavní motivací pro vznik EZ v minulém století byl špatný stav půdy, což bylo způsobeno negativy zprůmyslněného zemědělství. Tradiční zemědělství se začalo měnit již začátkem dvacátého století, a to stěhováním obyvatel do měst. Samozásobovací funkce zemědělství se změnila na roli

dodavatelskou. S rozvojem zemědělství přicházejí i první negativa spojená s poškozováním přírody. Alternativní či organické zemědělství, jak se mu před rokem 1990 říkalo, se dle [Moudrého \(2007\)](#) začalo v ČR po tomto roce rozvíjet a největší rozvoj nastal po roce 1998, kdy byla obnovena státní finanční podpora.

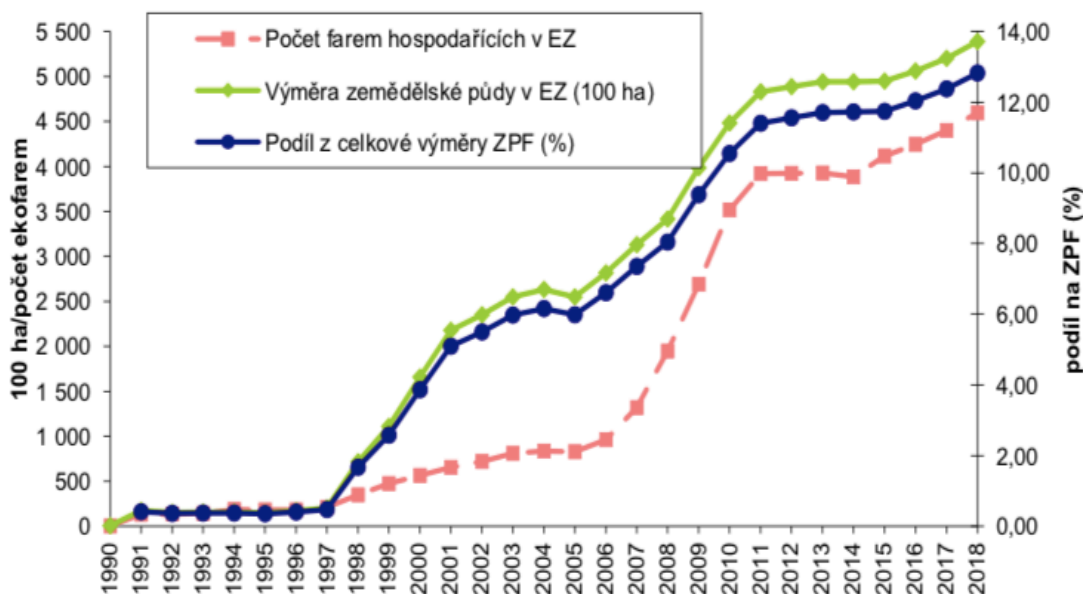
Jak již bylo řečeno, od počátku devadesátých let se začíná v České republice vyvíjet EZ a do současnosti prošla zemědělská politika několika vývojovými etapami. Po období nápravy, kdy se v roce 1989 část zemědělské půdy vrátila do rukou původních vlastníků, započala obnova tradičního modelu hospodaření na rodinných farmách. Po vyrovnání vlastnických vztahů k zemědělskému majetku a ustálení podnikatelské struktury, která vzešla z restrukturalizačních procesů, bylo nutné řešit problém nedostačující údržby krajiny, zejména v nepříznivých oblastech, kde zemědělství bez patřících podpor postupně upadalo. Cílem bylo v daných oblastech transformovat výrobu a tím udržet kulturní ráz krajiny. Důležitým milníkem, který měl situaci řešit, bylo vydání zákona č. 252/1997 Sb., o zemědělství tzv. „Zemědělský zákon“, který uzákonil státní podporu méně příznivým oblastem a mimoprodukčním funkcím zemědělství. Ze začátku bylo hlavním pilířem programu zachování údržby zemědělských pozemků, a to jak travních porostů, tak i orné půdy. Principem programu byla kompenzace míry znevýhodnění v konkrétních oblastech. V podhorských oblastech se jednalo zejména o podporu chovu masných plemen, resp. chovu skotu bez tržní produkce mléka, chovu ovcí, údržbu trvalých travních porostů a další zatravňování, případně zalesňování ([Moudrý et al., 2019](#)).

V letech 1990–1991 vzniklo pět svazů: Libera Praha, PRO-BIO Šumperk, Naturvita Třebíč, Biowa Chrudim a Altermil Velké Bílovice. PRO – BIO Šumperk je největší a nejstarší z těchto podniků a působí na našem území dodnes. EZ poté začalo velmi prudce růst. EZ se v ČR nejprve nazývalo zemědělstvím alternativním, později organickým, poté však byl zákonem o EZ zaveden pojem ekologické zemědělství ([Šarapatka a Urban, 2006](#)).

EZ v ČR je typické především extenzivním chovem masného skotu, koz a ovcí v zemědělsky méně příznivých oblastech. Na trhu se pak uplatňují především maso, mléko a mléčné výrobky. Kladným trendem je sice pomalý, ale trvalý růst ploch s rostlinnou výrobou. Rozšíření rostlinné produkce na orné půdě a získání celkově významnějšího podílu na trhu s potravinami jsou však stále velkými výzvami pro české ekologické zemědělství ([Dvorský a Urban, 2014](#)).

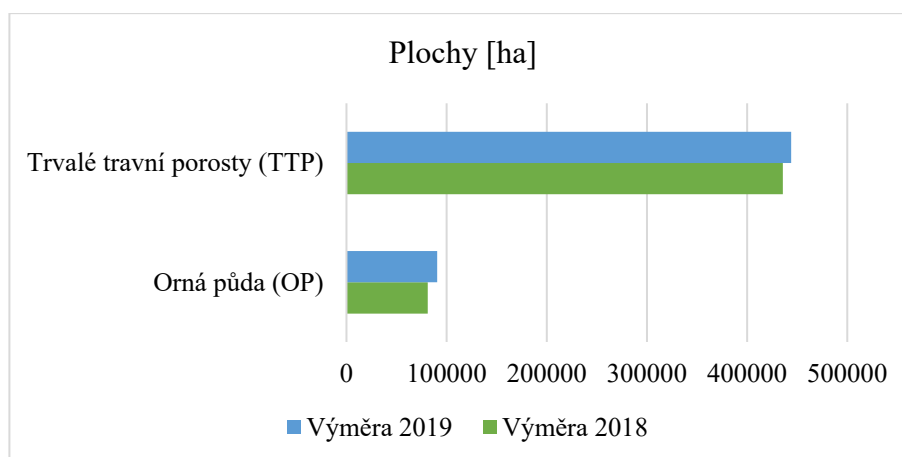
Šejnohová et al. (2020) pracuje s daty z roku 2018, kde dle registru ekologických podnikatelů hospodařilo v režimu EZ 4 596 ekofarem, a to na celkové výměře 538 894 ha, z celkové produkce v ČR to je podíl půdy 12,82 %. Celkový počet farem vzrostl meziročně o 4,5 %, tj. o 197 farem. Celkový vývoj počtu ekofarem v ČR od roku 1990 je znázorněn níže viz *graf 1.1*.

Graf 1.1: Vývoj celkové výměry půdy v EZ, počtu farem a podílu na celkovém ZPF (1990–2018) (Šejnohová et al., 2019)

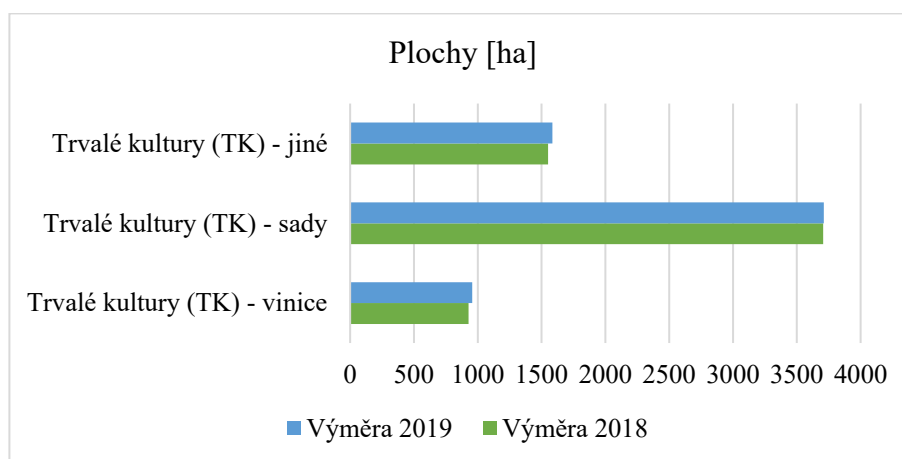

Novější data lze nalézt v periodiku Zpráva o stavu zemědělství ČR 2019 (tzv. „Zelená zpráva“), v němž údaje k 31. 12. 2019. Podle těchto bylo v systému EZ zaregistrováno 4 688 certifikovaných ekologických farem. Ty dohromady hospodaří na výměře 554 176 ha zemědělské půdy, což představuje 15,59 % podíl z celkové výměry zemědělské půdy v České republice dle LPIS. Na *grafech 1.2* a *1.3* jsou rozděleny půdy podle užití a s meziročním srovnáním. Každým rokem se zároveň rozrůstá segment výrobců biopotravin, jejichž počet k 31. 12. 2019 byl 828. Registrováno bylo také například 10 ekologických včelařů (Ministerstvo zemědělství, 2020).

Graf 1.2: Vývoj struktury TTP a OP v EZ podle LPIS (vlastní zpracování dle Ministerstva zemědělství, 2020)

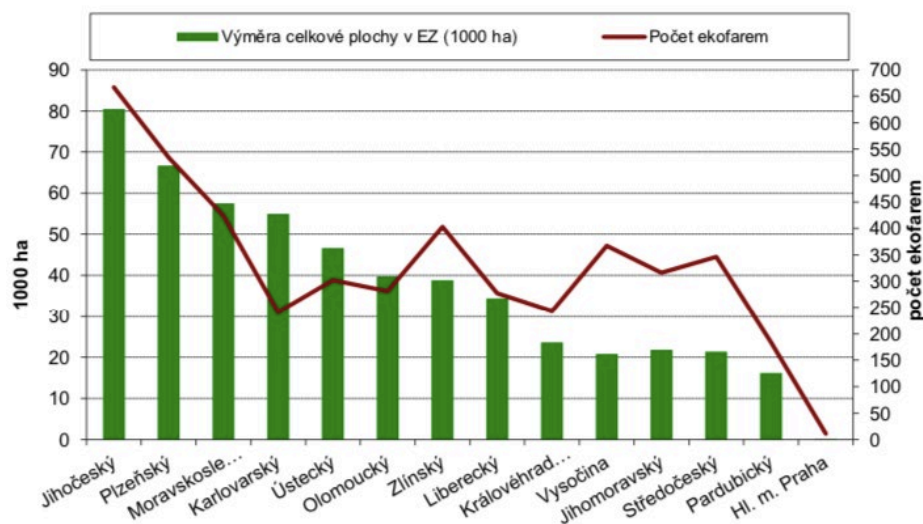
Graf 1.3: Vývoj struktury TK v EZ podle LPIS (vlastní zpracování dle Ministerstva zemědělství, 2020)

Dále jsou dle Šejnohové et al. (2020) historicky hlavními oblastmi EZ marginální horské a podhorské oblasti ČR. Největší plochy půd v EZ se nachází v pohraničních hornatých okresech Jihočeského, Plzeňského, Moravskoslezského, Karlovarského a Ústeckého kraje. Se zřetelem na výměru EZ, je dlouhodobě nejvýznamnější oblastí Jihočeský kraj. V těchto pěti krajích lze nalézt téměř 60 % ploch v EZ a dva z nich jsou dlouhodobě na předních příčkách s nejvyšší průměrnou velikostí ekofare (228 ha v kraji Karlovarském a 154 ha v kraji Ústeckém). Na druhé straně farmy s nejnižší průměrnou výměrou (mimo kraj Hl. m. Praha) lze nalézt v kraji Vysočina, ve Středočeském a Jihomoravském kraji. V celkovém počtu ekologických farem se drží dlouhodobě v předním umístění kraj Jihočeský (667 ekofare) následovaný krajem Plzeňským (534 ekofare), Moravskoslezským (424 ekofare) a Zlínským (403 ekofare). Poměrně významný začíná být (co do počtu farem) také kraj

Vysočina. Na [grafu 1.4](#) jsou názorně zobrazeny regiony dle počtu ekofarem ve vztahu s celkovou výměrou plochy v EZ.

Graf 1.4: Počet ekofarem a výměra celkové plochy v EZ v krajích ČR v roce 2018. (Šejnohová et al., 2019)

1.5 Struktura užití půdy v ekologickém zemědělství

Česká republika patří dlouhodobě mezi země, kde je průměrná velikost ekofarmy výrazně vyšší, než je evropský průměr, a pohybuje se okolo 40 ha. V rámci EU patří ČR po Slovensku a Spojeném království mezi země s největší průměrnou velikostí ekofarem. V roce 2018 byla průměrná velikost ekofarmy v ČR 117 ha. Výměra se však snižuje každý rok. Nejvyšší hodnota 333 ha byla zjištěna v roce 2001, přesto stále platí, že výměra průměrné ekofarmy je větší než průměrná výměra farmy konvenční (cca 75 ha v roce 2018). (Ministerstvo zemědělství České republiky, 2019).

1.5.1 Rostlinná produkce v ekologickém zemědělství

Dle Ústavu zemědělské ekonomiky a informací (ÚZEI) bylo roce 2018 ekologickým způsobem obhospodařováno celkem 520 258 ha. V EZ dlouhodobě vévodí trvalé travní porosty (TTP), v roce 2018 s výměrou přesahující 435 tis. ha. Za posledních deset let vzrostla plocha TTP 1,5krát z původních 281 tis. ha v roce 2008. Více než dvojnásobně za stejné období vzrostla výměra orné půdy na současných 81 tis. ha a dosahuje 15% podíl na celkové půdě v EZ, což je historicky nejvyšší hodnota. Okolo 1 % ploch v EZ zabírají trvalé kultury (TK). Jejich plocha vzrostla z původní výměry 3 105 ha v roce 2008 téměř dvojnásobně. V rámci TK dominují ovocné sady (téměř 85 % jejich ploch), z nichž 30 % tvoří sady krajinnotvorné. Vinice zabírají 15 %

ploch TK (935 ha), chmelnice stagnují okolo výměry 11 ha (0,2 % plochy TK). Hlavními plodinami na orné půdě byly stejně jako v letech minulých **obiloviny** (46% podíl) a **pícniny** (41% podíl). **Objem ekologické rostlinné produkce** (tj. produkce pouze z ploch již v ekologickém režimu) v roce 2018 dosáhl 1 570 tis. tun (nárůst o více než 65 tis. tun, tj. o 4,3 % proti roku 2017), z toho však tvořila píce (přepočtená na seno) většinu, a to 94 % (tj. 1 379 tis. tun sena z TTP a dalších 92 tis. tun sena z pícnin na OP). Celková produkce jen z orné půdy činila 11 % s objemem 181 tis. tun. ([Ministerstvo zemědělství České republiky, 2019](#)).

1.5.2 Živočišná produkce v ekologickém zemědělství

V roce 2018 bylo na ekofarmách chováno 426 tis. kusů zvířat, což v přepočtu na dobytčí jednotky představuje zhruba 215 tis. DJ. To znamená nárůst oproti roku 2017 (o 2 %). Tento údaj zahrnuje pouze tzv. BIO zvířata, která již prošla přechodným obdobím. Jako v minulých letech je v chovu dominantní skot. I v předchozích letech dominoval jednoznačně chov skotu (262 tis. kusů a 88% podíl na celkovém počtu DJ), následovaný chovem ovcí (94 tis. kusů a 7% podíl). V roce 2018 byla udržena růstová tendence stavu skotu (meziroční nárůst o 2,3 %), přičemž největší nárůst byl zaznamenán v případě skotu na porážku (o 41 %). Podíl bio dojnic v EZ se stále drží na nízké úrovni (2,7 %). Celkový počet chovaných ovcí a koz klesl, avšak počet chovatelů se v obou případech zvýšil. U chovu prasat je již třetím rokem růst stavů, meziročně takřka o 37 %, a jejich počet se blíží k historicky největšímu počtu 2 900 kusům. Produkce kravského biomléka, která činí přes 99 % produkce veškerého mléka z ekofarem, v roce 2018 nepatrně vzrostla (o 3 %) a překonala 33,5 mil. litrů. Vysoký pokles je v produkci ovčího mléka (meziročně o více než 50 %), které je se svým podílem 0,1 % spíše specialitou. Naprosto opačný trend je u produkce kozího mléka, která již čtvrtým rokem narůstá (meziročně o 30 % na cca 210 tis. litrů) s podílem na celkové produkci biomléka 0,6 %. Z hlediska dlouhodobého srovnávání je patrný rostoucí trend prodeje upraveného mléka (kravského, kozího i ovčího). Produkce sýrů na ekofarmách meziročně sice poklesla o 7 %, dlouhodobě však objem narůstá. Za posledních pět let se produkce sýrů téměř zdvojnásobila ze 70 tun v roce 2013 na 117 tun v roce 2018. Kravské sýry s mírně klesající produkcí tvoří zhruba polovinu objemu. Třetinu objemu tvoří sýry kozí a zbylých 20 % představují sýry ovčí s produkcí okolo 20 tun ([Ministerstvo zemědělství České republiky, 2019](#)).

1.6 Hospodářský výsledek v ekologických farmách

Při posuzování ekonomické výkonnosti ekofarem sleduje ÚZEI v rámci šetření vývoj podílu ziskových ekofarem na jejich celkovém počtu. Všechny subjekty v šetření jsou dotazovány na jejich hospodářský výsledek (HV) v předchozím roce (tj. v 2018 na HV v roce 2017), a to ať už hospodařily ekologicky nebo ještě konvenčně.

Z celkového počtu 4 575 respondentů hospodařilo ziskově v roce 2017 90,5 %, 4,3 % uvedlo ztrátu a zbylých 5,2 % údaj neuvedlo (jako důvod bylo nejčastěji uvedeno, že farma v daném roce neexistovala a jednalo se o začínající zemědělce). Když se vyloučí odpovědi farem registrovaných po roce 2016, tzn. čistě ekologických farem, zůstává 4 339 ekofarem, z nichž 95,4 % uvedlo, že v roce 2017 byl jejich HV kladný. Záporný výsledek uvedlo 4,6 % ekofarem (tj. 199 subjektů). Procento farem, které vykázaly ztrátu, narostlo od roku 2014, kdy jich bylo ztrátových 2,1 %, v roce 2015 realizovalo ztrátu 3,4 % subjektů. Tento růst koreluje s růstem počtu nových ekologických farem, které zpravidla v prvním roce hospodaří ve ztrátě. Co se týká záporného HV, jsou zastoupeny jak malé, tak i velké farmy (rozpětí od 0 ha až po 945 ha) a také ekofarmy s různorodou kombinací hospodaření viz. *tab. 1.1* Ke ztrátovějším patřily zejména ekofarmy, které jsou zaměřeny na pěstování TK, kdy ztrátu vykázalo 7,5 % podniků (Šejnohová et al., 2019)

Tab. 1.1: Podíl ziskových farem v EZ (vlastní zpracování dle Šejnohová et al., 2019)

Užití půdy	Počet ekofarem	HV pozitivní	HV negativní	Podíl ziskových ekofarem (%)	
				2017	2018
Pouze OP vč. Zeleniny	222	217	5	97,1	97,7
Pouze TTP	1930	1887	43	94,6	97,8
Pouze TK	156	142	14	92,5	91
OP + TTP	1433	1405	28	96,9	98
OP + TK	114	107	7	98,1	93,9
TTP + TK	289	281	8	93,2	97,2
OP + TTP + TK	375	366	9	95,7	97,6
Bez půdy	19	18	1	88,9	94,7
Celkem	4538	4423	115	95,4	97,5

1.7 Dotační podpory v ekologickém zemědělství

Již mezi lety 1990 a 1992 byly uvolněny první finanční prostředky pro podporu EZ, avšak výrazný rozvoj začal až po roce 1998, a to díky obnovení státní podpory, která byla poskytována na základě nařízení vlády až do roku 2003 (Šejnohová et al., 2019). Od roku 2007 byla zajištěna podpora ekologickým zemědělcům na plochu v rámci programu rozvoje venkova (PRV,) a to až do roku 2013, kde bylo EZ jedním z tzv.

agroenvironmentálních opatření v rámci Osy II PRV. Nové programové období PRV 2014–2020 bylo spuštěno v roce 2015. Zde je podpora EZ zajišťována v rámci samostatného opatření, jejichž cílem je podpora systému hospodaření, který je šetrný k životnímu prostředí, zamezuje degradaci půdy, zachovává cenná stanoviště a zvyšuje estetiku krajiny ([Ministerstvo zemědělství, 2020](#)).

Dle [Ministerstva zemědělství \(2020\)](#) bylo v roce 2019 podáno celkem 4 575 žádostí na výměru 542 143 ha a bylo zažádáno o cca 1 497 459 090 Kč v rámci opatření na podporu EZ. V roce 2019 bylo vyplaceno cca 1 352 262 165 Kč na základě žádostí podaných v roce 2018.

1.7.1 Společná zemědělská politika EU

Jakým způsobem udržet zemědělce v krajině si klade za cíl Společná zemědělská politika EU. Podpora si klade za cíl zvýšit konkurenceschopnost zemědělců, kteří jsou znevýhodněni krajinnými podmínkami, a dále odměnit takový způsob hospodaření s krajinou, který je šetrný a nad rámec zákonem stanovených podmínek. Je také možné získat vyšší podporu díky účasti na Agroenvironmentálně-klimatickém opatření. Jeho cílem je podpořit ekologickou stabilitu krajiny, zamezit zrychlenému odtoku vody z krajiny, snížit erozi půdy a zachovat přírodní rozmanitost zemědělsky využívané půdy. Zemědělec je odměňován za to, že se během obhospodařování neuchýlí k činnostem s negativním dopadem na přírodu a krajinu, nebo naopak za to, že musí nějakou činnost s pozitivním dopadem na krajinu provést ([Moudrý et al., 2019](#)).

1.7.2 Přímé platby

Přímé platby, dle portálu [SZIF \(2017\)](#), zauímají největší podíl vyplácených finančních prostředků určených na dotace v zemědělství, jejich poskytování probíhá podle pravidel Společné zemědělské politiky EU. Přímé platby jsou pro období 2015 – 2020 zaměřeny především na šetrný přístup k životnímu prostředí pomocí režimu Greening, generační obměnu na venkově prostřednictvím podpor pro mladé zemědělce a na podporu odvětví nebo regionů, které čelí určitým obtížím či jsou velmi důležité z hospodářského, sociálního nebo environmentálního hlediska. Základními podmínkami pro získání dotace je, aby byl žadatel zemědělským podnikatelem, aktivním zemědělcem a obhospodařoval zemědělskou půdu, která je na něho evidovaná v registru zemědělské půdy LPIS podle uživatelských vztahů.

Jednotná platba na plochu

Jednotná platba na plochu (SAPS) je dotační titul podporující zemědělce, kteří obhospodařují minimálně jeden hektar zemědělské půdy s kulturou: standardní orná půda, úhor, travní porost, trvalý travní porost, vinice, chmelnice, sad, školka, rychle rostoucí dřeviny, jiná trvalá kultura, zalesněná půda (způsobilá pro SAPS k roku 2008) nebo s jinou kulturou oprávněnou pro dotace. Jednotná platba na plochu zůstává i nadále významnou složkou přímých plateb poskytovaných z rozpočtu Evropské unie, která bude představovat zhruba 55 % částky určené pro přímé platby (Bioreality, 2019).

Platba pro mladé zemědělce

Podpora je určena mladým zemědělcům, kteří začínají podnikat v zemědělství, ať již jako fyzická nebo právnická osoba. Cílem podpory je usnadnit založení zemědělského podniku a jeho rozvoj v počátečních letech podnikání. Bude vyplácena formou příplatku k opatření SAPS (Bioreality, 2019).

Platba pro zemědělce dodržující zemědělské postupy příznivé pro klima a životní prostředí (greening)

Cílem je podpořit zemědělské postupy se zaměřením na oblasti klimatu a životního prostředí. Jako základní postupy byly vymezeny: diverzifikace plodin, zachování úrovně trvalých travních porostů a zřizování ploch v ekologickém zájmu. Podpora bude vyplácena formou příplatku o opatření SAPS (SZIF, 2017).

Dobrovolná podpora vázaná na produkci

V rámci společné zemědělské politiky dochází k postupnému odstraňování vazby mezi čerpáním podpory příjmu a výrobou konkrétních produktů (tzv. oddělení od produkce). Účelem je zabránit nadprodukcí určitých produktů a zajistit, aby zemědělci reagovali na skutečnou poptávku na trhu.

V některých situacích však může být zapotřebí cíleně podpořit konkrétní zemědělské odvětví nebo pododvětví, které se ocitne v obtížích. Dobrovolný režim podpory vázané na produkci má zabránit tomu, aby se obtíže určitého odvětví vystupňovaly natolik, že by způsobily zastavení produkce a negativně ovlivnily další části dodavatelského řetězce či související trhy (European Commission, 2020).

Přechodné vnitrostátní podpory

Přechodné vnitrostátní podpory (PVP), jsou doplňkové platby poskytované k SAPS, které jsou plně hrazeny z rozpočtu České republiky. V rámci tohoto dotačního titulu lze požádat o platbu na zemědělskou půdu, chov krav bez tržní produkce mléka, chov

ovcí či koz, dále o historické platby (stav k 31. 3. 2007): na chmel, brambory pro výrobu škrobu a na přežvýkavce (SZIF, 2017).

1.7.3 Opatření programu rozvoje venkova 2014-2020

Hlavním cílem programu je obnova, zachování a zlepšení ekosystémů závislých na zemědělství prostřednictvím zejména agroenvironmentálních opatření, dále investice pro konkurenceschopnost a inovace zemědělských podniků, podpora vstupu mladých lidí do zemědělství nebo krajinná infrastruktura (SZIF, 2017).

Ekologické zemědělství

Cílem opatření je podporovat systémy hospodaření šetrné k životnímu prostředí, posílit prevenci degradace půdy, zachovat a obnovit cenná stanoviště na zemědělské půdě z hlediska druhové různorodosti a zvýšit ekologickou stabilitu a estetickou hodnotu krajiny. Předmětem dotace je zemědělská půda obhospodařovaná v režimu přechodného období nebo ekologického zemědělství s druhem zemědělské kultury trvalý travní porost, standardní orná půda, travní porost na orné půdě, úhor na orné půdě, trvalá kultura ovocný sad, vinice a chmelnice a jiná trvalá kultura - krajinnotvorný sad. Žadatelem může být pouze zemědělský podnikatel podle § 2e až § 2h zákona o zemědělství a registrovaný ekologický podnikatel podle § 6 až 8 zákona o ekologickém zemědělství, který má zařazeno min. 0,5 ha zemědělské půdy podle uživatelských vztahů (LPIS). Zároveň je nutné plnit podmínky nařízení Rady (ES) č. 834/2007, nařízení Komise (ES) č. 889/2008 a zákona č. 242/2000 Sb., o ekologickém zemědělství, v platném znění a dodržovat požadavky cross compliance. Opatření je směřováno pouze pro ekofarmy, které nehopodaří souběžně v režimu konvenční produkce na zemědělské půdě v případě kultur, které jsou způsobilé pro dotaci na ekologické zemědělství (SZIF, 2017).

1.8 Legislativa v ekologickém zemědělství

Mezi evropské legislativní normy patří především [Nařízení Rady \(ES\) č. 834/2007](#) o ekologické produkci a označování ekologických produktů. Toto nařízení stanovuje právní rámec pro ekologické produkty. Obsahuje také základní cíle a obecné zásady ekologického zemědělství, z nichž mají vycházet pravidla týkající se produkce, označování, kontroly a obchodování se zeměmi mimo EU. Dále se jedná o [Nařízení Komise \(ES\) č. 889/2008](#), kterým se stanoví prováděcí pravidla k Nařízení Rady (ES) č. 834/2007 o ekologické produkci a označování ekologických produktů, pokud jde

o ekologickou produkci, označování a kontrolu. A v poslední řadě o [Nařízení Komise \(ES\) č. 1235/2008](#), kterým se stanoví prováděcí pravidla k nařízení Rady (ES) č. 834/2007 o ekologické produkci a označování ekologických produktů, pokud jde o opatření pro dovoz ekologických produktů ze třetích zemí. Mezi kontrolní nástroje EU patří [Nařízení evropského parlamentu a rady \(EU\) 2017/625](#), jehož cílem je stanovení pravidel pro úřední kontroly EU a jejich správné uplatňování v rámci právních předpisů týkajících se zemědělsko-potravinového řetězce v oblasti ochrany lidského zdraví, dobrých životních podmínek zvířat a zdraví rostlin. V Úředním věstníku EU bylo zveřejněno [Nařízení Evropského parlamentu a Rady \(EU\) 2020/1693](#), kterým se mění nařízení (EU) 2018/848 o ekologické produkci a označování ekologických produktů, pokud jde o jeho datum použitelnosti a některá další data v uvedeném nařízení.

Z České legislativy je důležitý [Zákon č. 242/2000 Sb.](#), o ekologickém zemědělství a o změně zákona, č. 368/1992 Sb., o správních poplatcích, ve znění pozdějších předpisů. Tento zákon obsahuje důležité informace, a to především v Hlavě II, která upravuje pravidla pro registraci osob do systému ekologického zemědělství, změny týkající se pozemků a zrušení registrace. Dále pak Hlava IV, která se zabývá osvědčováním a označováním produktů z EZ a Hlava V, která definuje kontrolní systém. Na tento zákon navazuje [Vyhláška Ministerstva zemědělství č. 16/2006 Sb.](#), kterou se provádějí některá ustanovení zákona o ekologickém zemědělství a obsahuje především vzor žádosti k registraci a dále pak upravuje legislativní normy v EZ pro chov domácích zvířat, králíků a ryb a také obsahuje grafický znak, kterým se označí bioprodukt, biopotravina a ostatní bioprodukty.

1.8.2 Kontrolní mechanismy v ekologickém zemědělství

Veškeré ekologické subjekty registrované v systému EZ jsou nad rámec komplexního systému křížových kontrol (cross compliance) státních orgánů podrobeny pravidelné kontrole jednou z akreditovaných soukromých kontrolních organizací, se kterou má daný subjekt výlučnou smlouvu o kontrole. Tyto kontroly probíhají zpravidla jednou ročně. V současnosti jsou akreditovány výkonem kontroly a certifikace v EZ celkem čtyři kontrolní organizace (KEZ o.p.s., ABCERT AG, BIOKONT CZ, s.r.o. a Bureau Veritas Czech Republic, s.r.o.). Aby mohly tyto organizace provádět kontrolní činnost, musí plnit podmínky normy ČSN EN 45011 (závazná norma pro kontrolní a certifikační postupy), inspektoři provádějící kontrolu musí mít dostačující

vzdělání a praxi, organizace musí disponovat také potřebným technickým a materiálním vybavením. Kontrolní organizace i jejich inspektoři spadají superviznímu doзору MZe. Mezi další kontrolní orgány EZ spadají Ústřední kontrolní a zkušební ústav zemědělský (ÚKZÚZ), Státní zemědělská a potravinářská inspekce (SZIP) a Státní veterinární správa (SVS) - ([Ministerstvo zemědělství, 2020](#)).

1.9 Producent v ekologickém zemědělství

Každý subjekt, který plánuje hospodařit v ekologickém režimu a uvádět na trh ekologické produkty nebo produkty z přechodného období, anebo který produkuje, připravuje, skladuje nebo dováží produkty z některé třetí země, se musí dle [Mládkové \(2021\)](#) registrovat na MZe a kontrolnímu systému v EZ. Registrace probíhá podle § 6 zákona 242/2000 Sb., kdy si subjekt vytvoří smluvní vztah s jednou ze čtyř kontrolních organizací, které jsou pověřeny MZe ke kontrole a certifikaci bioprodukce. Následně proběhne vstupní kontrola organizace a při úspěšném splnění lze předložit žádost o registraci MZe. Z povinnosti jsou osvobozené maloobchody, které prodávají biopotraviny konečnému spotřebiteli ve spotřebitelském balení, avšak povinnost registrace se vztahuje i na e-shopy.

1.9.1 Biopotraviny

[Nařízení Rady \(ES\) 834/2007 Sb.](#) uvádí, že biopotravina může obsahovat nejenom bioprodukty, ale i další množství povolených a přídatných látek a také určitý podíl povoleného množství surovin z konvenčního zemědělství. Na tyto potraviny musí být vystaveno osvědčení původu a zároveň mluví o společenském rozměru ekologické produkce: *„Ekologický způsob produkce tak plní dvojí společenskou roli, když na straně jedné zajišťuje zvláštní trh odpovídající na spotřebitelskou poptávku po ekologických produktech a na straně druhé přináší veřejné statky přispívající k ochraně životního prostředí a dobrým životním podmínkám zvířat, jakož i k rozvoji venkova.“* Jedná se o potravinu, jež je vyrobená z bioproduktů a dále povolených nebo přídatných látek, a ještě povoleného množství podílu surovin z konvenčního zemědělství povolených vyhláškou.

Potravina se stává biopotravinou tehdy, pokud je vyprodukovaná v souladu s požadavky platné legislativy pro ekologickou produkci. V ČR je sortiment biopotravin poměrně široký. Jsou v něm zahrnuty především mléko a mléčné výrobky (jogurty, sýry, tvaroh atd.), pečivo, koření, mouka, těstoviny, dětská výživa, vejce,

kuřecí, vepřové a hovězí maso, ovoce, zelenina, sušené ovoce, víno atd. Některé biopotraviny nejsou českými výrobci biopotravin produkovány vůbec a dovážejí se ze zahraničí (např. oleje). Biopotraviny patří obecně mezi produkty s vysokou úrovní kvality a ve srovnání s konvenčními výrobky stejné kvality není jejich cena často o mnoho vyšší. Obvykle je vyšší cena logickým důsledkem mnohem vyšší pracovní a nákladnosti výroby. Za vyšší cenu pak lze dostat mnohem vyšší kvalitu potravin. Díky kontrolovanému systému ekologické produkce nesmějí biopotraviny obsahovat rezidua agrochemických látek, léčiv apod. Dále nesmějí obsahovat geneticky modifikované (GMO) suroviny a nesmějí být ošetřovány ionizujícím zářením ([Ministerstvo zemědělství, 2009^b](#)).

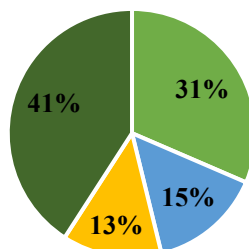
Vývoj trhu s biopotravinami v České republice

V letech 2005–2008 došlo na českém trhu s biopotravinami k nárůstu a následně v letech 2009–2019 ke stagnaci obratu kolem 1,6 mld. Kč. K oživení trhu došlo v roce 2011 a růst pokračuje ve větší či menší míře až do roku 2018. Jejich celková spotřeba, včetně dovozu, byla v roce 2018 v České republice 4,43 miliardy korun. To je v porovnání s rokem 2017 nárůst o 33 procent. Celkový obrat s biopotravinami českých subjektů včetně vývozu dosáhl v roce 2018 přibližně 7,02 miliardy korun. Vývoz biopotravin vzrostl na zhruba 2,59 miliardy korun ([Ministerstvo zemědělství, 2020](#)).

Dále dle [Šejnohové et al. \(2020\)](#) tvořila průměrná roční spotřeba biopotravin na obyvatele v roce 2018 416 Kč a jejich podíl na celkové spotřebě potravin a nápojů vzrostl na 1,58 procenta. Meziroční růst v letech 2017 a 2018 ale potvrzuje dynamicky rostoucí zájem o biopotraviny. Tomu odpovídá i celkový nárůst výrobců biopotravin, který vzrostl znovu o 11,3 % z 672 na 748. Obrat v maloobchodě činil 3 449 milionů korun, ve veřejném stravování meziročně vzrostl na 209 milionů korun, přímý prodej z ekofaremu dosáhl 228 milionů a prodej prostřednictvím e-shopů 545 milionů korun. Nejvíce biopotravin nakoupili čeští spotřebitelé v maloobchodních řetězcích, tedy v supermarketech a hypermarketech (1,6 mld. Kč), prostřednictvím prodejen zdravé výživy a biopotravin (749 mil. Kč) a drogerií (661 mil. Kč). Biopotraviny z dovozu se na maloobchodním obratu v roce 2018 podílely 47 procenty, jak ukazuje [graf 1.5](#).

Graf 1.5: Distribuční kanály prodeje biopotravin v roce 2018 (vlastní zpracování dle Šejnohové et al., 2020)

- Supermarkety a hypermarkety
- Drogerie
- Prodejny zdravé výživy a biopotravin
- Biopotraviny z dovozu

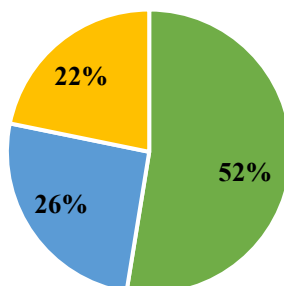
Nejčastěji nakupované biopotraviny v ČR

Jak uvádí [Ministerstvo zemědělství \(2020\)](#), mezi nejčastěji nakupované biopotraviny patří z dlouhodobého hlediska bezesporu káva a čaj, hotové pokrmy (vč. dětské výživy) a další zpracované biopotraviny zahrnující zejména doplňky stravy. Jako další biopotraviny konzumenti nejčastěji nakupují mléko a mléčné výrobky, za kterými následuje ovoce a zelenina.

[Šejnohová et. al., \(2020\)](#) k tomu dodává, že hlavní skupinou biopotravin s největším objemem prodeje je dlouhodobě kategorie „Ostatní zpracované potraviny“, přičemž téměř tři čtvrtiny tvořily káva a čaj, hotové pokrmy (vč. dětské výživy) a ostatní zpracované biopotraviny zahrnující zejména doplňky stravy. Na druhém místě je kategorie „Mléko a mléčné výrobky“ následovaná kategorií „Ovoce a zelenina“ viz [graf 1.6](#).

Graf 1.6. Nejčastěji nakupované biopotraviny v roce 2018 (vlastní zpracování dle, Šejnohové et. al., 2020)

- Ostatní zpracované potraviny
- Mléko a mléčné výrobky
- Ovoce a zelenina

Označování a registrace biopotravin

Všechny subjekty, které uvádějí biopotraviny na trh, musí být kontrolovány a registrovány. Každého ekologického producenta či obchodníka, který je oprávněn uvádět biopotraviny na český trh a který je registrován v ČR, si lze ověřit v Registru ekologických podnikatelů. V tomto registru si lze také ověřit oprávnění a certifikáty např. stánkových prodejců, kteří prodávají nebalené biopotraviny (např. uzeniny, zeleninu či ovoce). Každá potravina, která je v ČR na trh uváděna slovy bio, eko či organic, musí obsahovat na etiketě či obalu řadu informací:

- evropské logo;
- kód kontrolní organizace;
- informaci o původu surovin, z nichž se skládá;
- v případě, že byla potravina vyprodukována v ČR, musí nést také české národní logo tzv. biozebru ([Ministerstvo zemědělství, 2019^b](#)).

Loga

Označování ekologických produktů stanovuje nařízení Rady (ES) č. 834/2007. V ekologické produkci se od 1. 7. 2010 na balených potravinách mimo povinného užívání loga EU (motiv listu s evropskými hvězdami viz obrázek 1.4.) dle [Nařízení Komise \(EU\) č. 271/2010](#) musí producent, nebo výrobce uvést na obalu místo, kde byly vyprodukovány zemědělské suroviny, z nichž je produkt složen. Pro biopotraviny dovezené do EU ze třetích zemí je evropské logo dobrovolné. Bio logo EU deklaruje, že produkt odpovídá všem požadavkům EU na EZ a výrobu potravin a také že potravina obsahuje minimálně 95 % složek pocházejících z ekologických surovin ([Ministerstvo zemědělství, 2009^d](#)).

Jak udává [Zákon č. 242/2000 Sb.](#), o ekologickém zemědělství, biopotraviny vyprodukované v České republice musí být označené jak národním logem, tzv. biozebrou. Na [obr. 1.2](#) je grafický znak BIO, tzv. biozebra, s nápisem „Produkt ekologického zemědělství“ se v ČR používá jako celostátní ochranná známka pro biopotraviny.

Obr. 1.2: Značení BIO, biozebra ([Ministerstvo zemědělství, 2009^d](#))

Toto logo musí nést na svých obalech nejen biopotraviny, ale všechny bioprodukty vyprodukované v České republice. Musí zde být také umístěn číselný kód kontrolní organizace (CZ-BIO-xxx).

Grafický znak loga společenství označující ekologickou produkci je definován v nařízení Rady (ES) č. 834/2007 o ekologické produkci a označování ekologických produktů a o zrušení nařízení (EHS) č.2092/91. Grafickou podobu loga, podmínky pro jeho užívání, tvar číselného a kontrolního kódu subjektu stanovuje nařízení Komise (EU) č. 271/2010. Tím se mění nařízení (ES) č. 889/2008, kterým se stanoví prováděcí pravidla k nařízení Rady (ES) č. 834/2007, pokud jde o logo Evropské unie pro ekologickou produkci. Jeho užívání je od 1. července 2010 povinné. Vedle povinného užívání loga EU, které je na **obr. 1.3**, pro ekologickou produkci na balených biopotravinách platí také povinnost označovat na obalu rovněž místo, kde byly vyprodukovány zemědělské suroviny. Pro biopotraviny dovezené do EU ze třetích zemí je evropské logo dobrovolné. Místo, kde byly jednotlivé složky biopotraviny vyprodukovány, je označeno pod kódem kontrolní organizace. Jestliže byla surovina vyprodukovaná v EU, označuje se jako zemědělská produkce EU, byla-li zemědělská surovina ze třetích zemí, označuje se jako zemědělská produkce mimo EU, a pakliže jsou jednotlivé suroviny z produktu kombinací původu EU a třetích zemí, označuje se jako zemědělská produkce EU/mimo EU ([KEZ.cz, 2009](#)).

Obr. 1.3: Značení BIO EU (Informační centrum bezpečnosti potravin, 2018)

Pokud je použito, musí být evropské logo vždy na obalu doprovázeno číselným kódem kontrolní organizace a informací o místě původu surovin. Tyto informace musí být umístěny v jednom zorném poli s tímto logem ([Ministerstvo zemědělství, 2009^d](#)).

Odbytové formy bioprodukce

V obecné rovině se rozlišují dvě cesty distribuce spotřebitelům, a to přímá a nepřímá. Také platí, že čím delší je zásobovací řetězec, tím nižší jsou možnosti uplatnění vlastních marketingových nástrojů a propagačních aktivit. **Tab. 1.2** přehledně znázorňuje různé možnosti distribučních cest. O tom, která z preferovaných distribučních míst bude uplatněna, se rozhoduje podle strategických cílů a je riskantní

spoléhat pouze na jeden distribuční kanál. Naopak čím kratší jsou řetězce mezi ekologickým podnikatelem a finálním spotřebitelem, tím méně je podnikatel závislý na úspěchu ostatních tržních subjektů. Prodej maloobchodům nebo restauracím například vyžaduje, aby ekologický producent zajistil dodatečné zpracování a marketingové činnosti. Maloobchodníci například mnohdy očekávají, že produkty jsou již zabalené a označené a tím pádem připravené k prodeji. Bufety nebo jídelny jsou zase zvyklé na produkty, které jsou již kompletně připravené k vaření (Václavík, 2008).

Tab. 1.2: Distribuční cesty mezi výrobcem a spotřebitelem (vlastní zpracování dle Václavíka, 2008)

Výrobce	→	Agent	→	Zpracovatel	→	Velkoobchodník	→	Maloobchodník	→	Spotřebitel
Výrobce			→	Zpracovatel	→	Velkoobchodník	→	Maloobchodník	→	Spotřebitel
Výrobce					→	Velkoobchodník	→	Maloobchodník	→	Spotřebitel
Výrobce								Maloobchodník	→	Spotřebitel
Výrobce									→	Spotřebitel

Jak uvádí [Ministerstvo zemědělství \(2020\)](#), na našem trhu byly biopotraviny v roce 2018 prodávány několika způsoby. Nejvíce biopotravin bylo spotřebiteli nakoupeno v maloobchodních řetězcích, tj. v supermarketech a hypermarketech (36,2 %, tj. 1,6 mld. Kč), dále pak byl prodej zprostředkován pomocí prodejen zdravé výživy a biopotravin (16,9 %, tj. 749 mil. Kč) a drogerií (14,9 %, tj. 661 mil. Kč). V roce 2018 byly biopotraviny nabízeny také v lékárnách, kde došlo k nápadnému meziročnímu navýšení obratu prodeje v hodnotě 342 mil. Kč (7,7 %). Pozitivní trend také zaznamenal odbyt v gastronomických zařízeních (209 mil. Kč namísto 100 mil. Kč v roce 2017). Důležitým distribučním nástrojem je také prodej skrze e-shopy (545 mil. Kč, 12,3 %). K mírnému meziročnímu navýšení došlo také u faremního a ostatního přímého prodeje, avšak pouze v absolutním vyjádření (228 mil. Kč). Důvodem je stále větší uplatnění výrobků faremních zpracovatelů a dalších výrobců prostřednictvím již zmiňovaných e-shopů.

2 Cíle a metodika

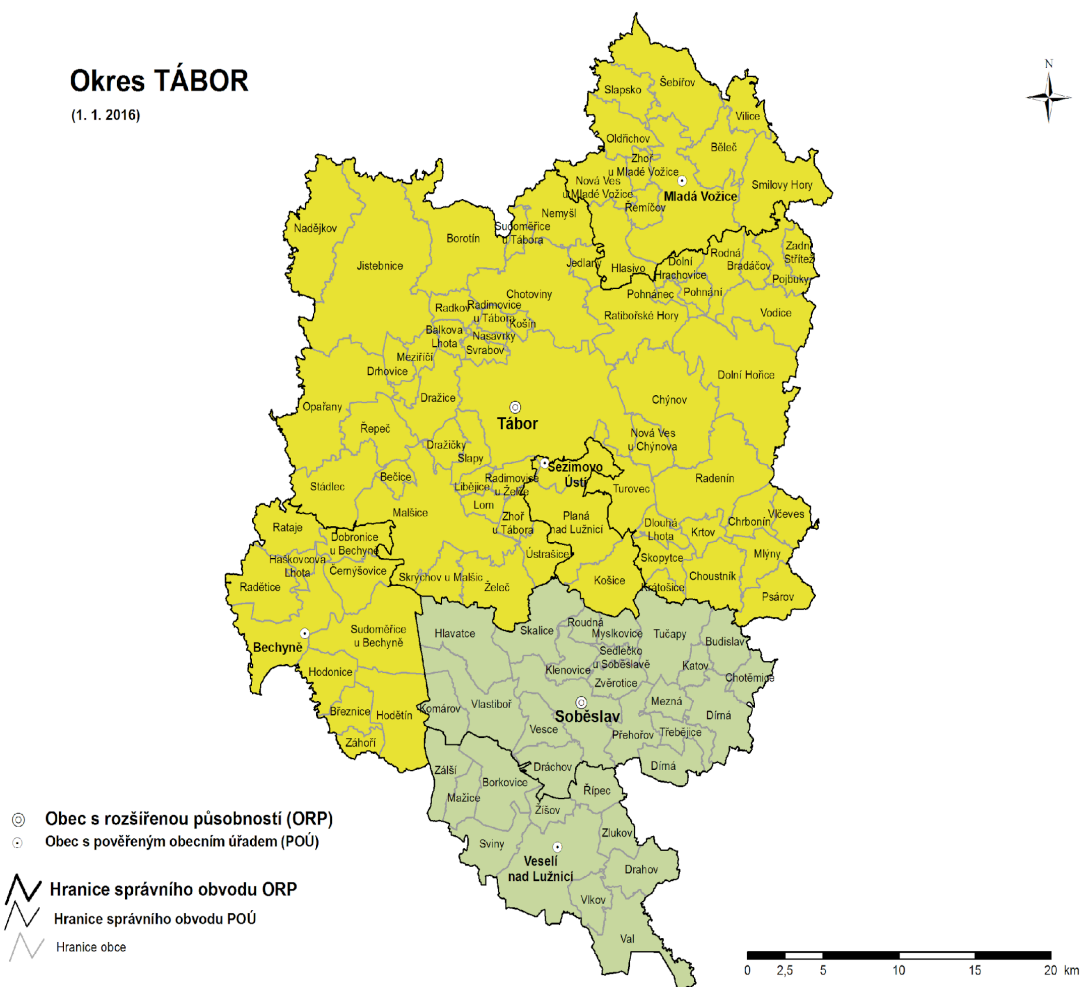
Cílem vlastní práce bylo analyzovat stav hospodaření a celkovou vitalitu EZ v okrese Tábor pomocí dotazníkového šetření, interview a sběru dat. Kvalitativní i kvantitativní výzkum poté zhodnotit a vytvořit praktická doporučení, kde by byly zohledněny další možnosti rozvoje EZ v okrese. To vše pro potřeby jak samotných podnikatelů, tak dalších důležitých stakeholderů, jako jsou zákazníci, maloobchody a organizátoři farmářských trhů. Mezi další dílčí cíle byly zařazeny hypotézy zkoumající vztah čerpání dotací s předmětem hospodaření všech subjektů v okrese.

Jak již bylo řečeno, k dosažení cílů byl použit kvalitativní a kvantitativní výzkum. Pro analýzu bylo nutné vytvořit komplexní databázi subjektů. Byla použita data jak volně dostupná v registrech ekologických zemědělců, tak vlastní data získaná pomocí interview s vybranými zemědělci a data z dotazníkového šetření, které probíhalo ve spolupráci s maloobchody specializovanými na prodej zdravé výživy, biopotravin a lokálních produktů. Sběr dat pro vytvoření databáze ekologických subjektů a čerpání dotací probíhal na portálech adresarfarmaru.cz (2021), kamprobio.cz (2021), eAGRI.cz (Ministerstvo zemědělství, 2009^b) a szif.cz (2013). Otázky v interview byly zaměřeny jak na pozitiva, tak na úskalí vstupu a podnikání v EZ. Dále na současnou ekonomickou situaci podniku v podobě závislosti na dotacích a hospodářského výsledku za poslední období. Dotazník pro spotřebitele byl konstruován tak, aby odkryl, jak takový spotřebitel vypadá a následně jaký je jeho pohled na lokální bioprodukty a jaké jsou jeho potřeby co se týká nákupu biopotravin. V analýze čerpání dotací byly použity statistické metody na potvrzení, nebo vyvrácení stanovených hypotéz. K sběru a vizualizaci dat byly použity Microsoft Excel, placený program pro MacOS na analýzu a vizualizaci dat AcaStat (acastat.com, 2021) a program na statistické výpočty IBM SPSS Statistics 26.

3 Vlastní práce

3.1 Charakteristika ekologického zemědělství v okrese Tábor

Okres Tábor leží v severní části Jihočeského kraje a v rámci tohoto kraje sousedí s okresy Písek, České Budějovice a Jindřichův Hradec. Na severu sousedí s okresy Příbram a Benešov (Středočeský kraj), na východě sousedí s okresem Pelhřimov (kraj Vysočina). Rozloha okresu Tábor je 1 326,01 km², z toho 52 % zaujímá zemědělská půda a 29,3 % pokrývají lesy. Počtem obyvatel 102 tisíc a hustotou obyvatel se řadí na druhé místo v kraji. V okrese Tábor je celkem 111 obcí, z toho 8 má status města a 2 městyse. Největší město a zároveň okresní město je Tábor, dále Soběslav, Bechyně, Sezimovo Ústí, Veselí nad Lužnicí, Planá nad Lužnicí, Chýnov a Mladá Vožice. Umístění obcí je názorně uvedeno na *obr. 3.4*.

Obr. 3.4: Mapa okresu Tábor (Český statistický úřad, 2016)

3.2 Ekologické subjekty v okrese tábor

V České republice je dle údajů [Ministerstva zemědělství České republiky \(2021\)](#) 4654 ekologických zemědělců z 5805 ekologických subjektů, do kterých se dále řadí výrobci biopotravin, distributoři, výrobci nebo dodavatelé ekologických krmiv a ekologických rozmnožovacích materiálů, ekologičtí chovatelé včel, ryb, pěstitelé hub a sběrači volně rostoucích rostlin. Tato diplomová práce zkoumá pouze farmy se zaměřením na EZ. Ostatní výše zmiňovaní chovatelé a pěstitelé (ryb, hub atd.) nejsou v okrese registrováni.

Jak již bylo řečeno výše, k vyhledávání ekologických subjektů v okrese Tábor byla použita databáze portálu eAGRI.cz ([Ministerstvo zemědělství, 2009^f](#)), kde bylo nalezeno 57 subjektů hospodařících v ekologickém režimu. Tato databáze obsahuje veřejné údaje o subjektech podnikajících v EZ, kterým Ministerstvo zemědělství udělilo registraci podle zákona č. 242/2000 Sb., o ekologickém zemědělství. Je tedy možné filtrovat jen ty subjekty, u kterých je registrace aktuálně platná. Samotná přítomnost subjektu v tomto registru neznamena, že subjekt může veškerou produkci uvádět na trh s označením „BIO“ nebo „PO“ (produkty z přechodného období). K tomu, aby mohl tyto produkty nabízet s takovým označením je potřeba získat platný certifikát na konkrétní produkty, který vydává příslušná kontrolní organizace, a to na základě výsledku každoroční kontroly.

Z databáze je možné dohledat podrobné informace o subjektu jako je forma hospodaření, jestli je subjekt podnikatel, nebo podnikající fyzická osoba, IČO, adresa provozovny s kontaktní adresou, popřípadě telefonem a také s kterou kontrolní organizací má subjekt sjednanou smlouvu (KEZ o.p.s., ABCERTZ AG organizační složka, Biokont CZ s.r.o., BUREAU VERITAS CERTIFICACION CZ s.r.o.). Ve vztahu k předmětu hospodaření lze dohledat na jaké výměře zemědělec hospodaří, která hospodářská zvířata chová, datum certifikace a co konkrétně je součástí certifikace. Lze se setkat i s tím, že registrovaní zemědělci hospodaří v rámci rodinných farem s tím, že každý má registrovanou vlastní činnost podnikání s vlastní výměrou, avšak fakticky hospodaří spolu.

Co se týká sjednocených činností, z těchto zemědělců mají 4 další činnost v podobě distribuce, výroby nebo obchodu s BIO potravinami. Subjekty, které se zabývají pouze distribucí, výrobou nebo obchodováním s BIO potravinami nebyly do databáze zařazeny, jelikož nedisponují žádnou půdní výměrou, a to jak v režimu EZ, tak v přechodném období (PO). Mezi kritéria filtru nebyl zařazen platný certifikát

BIO, jelikož byly mezi ekologické zemědělce počítány i subjekty v přechodném období, je to z toho důvodu, že tyto subjekty hospodaří i bez certifikace v ekologickém režimu, avšak nemohou prodávat produkty s označením BIO, ale mohou tyto produkty prodávat jako produkt z přechodného období. V registru jsou takto označeni čtyři zemědělství podnikatelé. Jeden subjekt nemá platný certifikát pro obchodování s bioprodukty, ale tato činnost nebyla kritériem výběru. V **příloze A** jsou uvedeni ekologičtí podnikatelé v okrese Tábor. Řazení je abecední a dále je zde uvedena adresa místa podnikání, resp. sídla, v registru lze nalézt i adresy provozoven. Dále je seznam rozšířen o plochy, které jsou u subjektů zaregistrované v EZ a plochy, které jsou teprve v PO. V poslední řadě jsou zde uvedeny kontrolní organizace, u kterých jsou subjekty přihlášeny.

3.3 Výměra a využití půdy v okrese Tábor

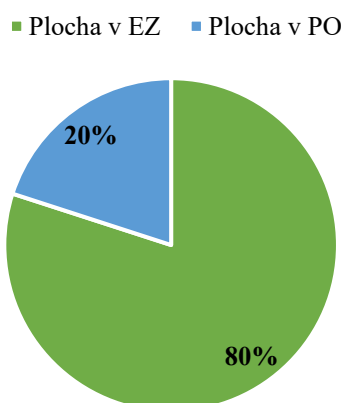
Z údajů Českého úřadu zeměměřického a katastrálního (2020) vyplývá, že v okrese Tábor je k 31.12.2019 celkem 58 tis. ha zemědělských pozemků, orná půda je na celkové výměře 43 tis. ha, a to bez rozdílu způsobu hospodaření. TTP jsou na výměře 13 tis ha a ovocné sady na 32 ha. Chmelnice ani vinice v okrese Tábor nejsou zastoupené a stejně tomu tak je i v celých Jižních Čechách. Ve **Strategickém plánu rozvoje mikroregionu Tábořsko 2017-2023 (2016)** je uvedeno, že zemědělská plocha zaujímá z rozlohy mikroregionu 52 %. Z toho největší část zemědělské půdy náleží katastrálnímu území města Tábor. Při rozdělení osídlení mikroregionu na tábořskou aglomeraci a ostatní obce vychází, že zemědělská půda zabírá 43 % z celkové rozlohy tábořské aglomerace a 61 % z celkové rozlohy ostatních obcí. V tábořské aglomeraci nehraje zemědělství tak zásadní roli, jelikož aglomerace je soustředěna převážně na služby a průmysl. U obcí je však situace jiná. Zde zabírá zemědělská půda z celkové rozlohy podíl od 29 % (obec Turovec) do 88 % (obec Svratov). Z toho vyplývá, že obce jsou převážně zemědělsky zaměřené, a tedy bez většího podílu průmyslu a služeb. Zemědělství je zde hlavním zdrojem pracovních míst, a zároveň plní krajinnotvornou a udržovací funkci. Přestože okres Tábor disponuje v rámci Jihočeského kraje nejkvalitnější zemědělskou půdou, není ve srovnání s evropskými podmínkami na tak dobré úrovni v rámci zemědělské produkce.

Výzkumná část této práce se zabývá disponibilitou pozemků u ekologicky hospodařících subjektů. Tyto pozemky je možné díky vlastní analýze dále specifikovat dle užitkovosti. Data byla získána opět z registru zemědělských podnikatelů na portálu

eAGRI.cz (Ministerstvo zemědělství, 2009^f). Zde je možné u jednotlivých subjektů rozlišit, na jaké výměře hospodaří a také rozdělení výměry na jednotlivé užitkové směry. V těchto databázích jsou plochy hospodaření rozdělené na plochy již v režimu EZ, na plochy v PO a na konvenční plochy, jestliže jimi subjekty disponují. Plochy jsou dále rozděleny podle užití na ornou půdu, úhor, travní porost, trávu na orné, vinice, chmelnice, ovocné sady, jinou trvalou kulturu, jinou kulturu, rybník, školku, zalesněnou půdu, porost rychle rostoucích dřevin (RRD) a mimoprodukční. Výše zmiňované rozdělení půdy podle režimu, ve kterém jsou vedeny, je možné definovat až na jednotlivé kategorie. U jednotlivých zemědělských podnikatelů je potom patrné, jakou výměrou a v jaké kategorii disponují, a dokonce rozdělení půdy podle demografie, tzn. na jednotlivé okresy, ve kterých se nachází. Bohužel již není patrné, jak je půda rozdělena dle užitkovosti mezi jednotlivými okresy. Ekologických subjektů, kteří mají půdu vymezenou i v jiných okresech než je Tábor, je v databázi celkem devět. To může tedy znamenat odchylky při rozdělení plochy dle užití, avšak celkový součet plochy to neovlivňuje.

V konkrétních číslech se v databázi uvádí celková plocha hospodaření u ekologických subjektů v okrese Tábor 2772,66 ha, z toho je v PO 554,84 ha a v EZ 2217,48 ha viz [graf 3.7](#) Z veškerých zemědělských ploch je EZ v Tábořském okrese zastoupeno v 4,78 %. V porovnání s ČR je procentuální zastoupení EZ v okrese nižší. V ČR se dle [Venclové \(2020\)](#) hospodařilo v roce 2019 ČR na celkové výměře 556 tis. ha, což představuje 15,2% podíl na celkové zemědělské půdě vedené v LPIS.

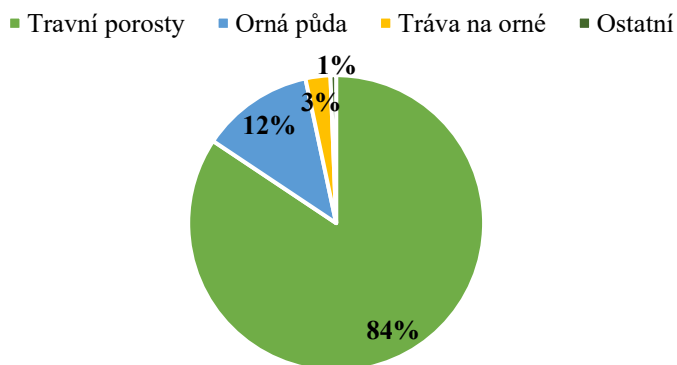
Graf 3.7: Rozdělení plochy v okrese Tábor dle režimu hospodaření (vlastní zpracování, 2020)

Při rozdělení výměry podle užitkového směru jsou nejvíce zastoupeny travní porosty 2419,1 ha, dále orná půda s 352,8 ha a 77,9 ha půdy je tráva na orné viz [graf 3.8](#). Jsou zde zastoupeny i jiné kultury a trvalé kultury, ovocné sady školky a mimoprodukční,

avšak jen v malých plochách od 0,29 do 11 ha. Odchylka oproti celkové ploše je celkem 95,19 ha, tedy odpovídající výměře půdy mimo okres uvedenou v databázi.

Graf 3.8: Rozdělení plochy v okrese Tábor dle užitkového směru (vlastní zpracování, 2020)

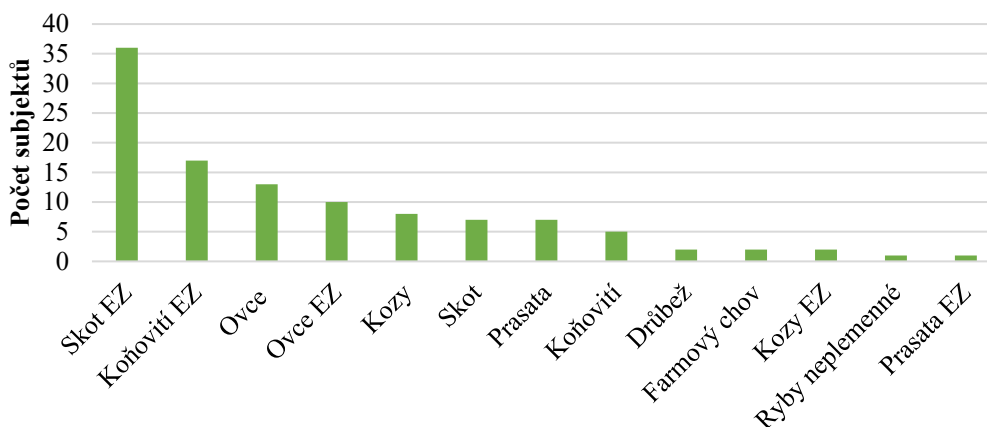

3.4 Chov hospodářských zvířat v okrese Tábor

Veškerá (konvenční i EZ) živočišná výroba je podle Českého úřadu zeměměřického a katastrálního (2020) v mikroregionu zaměřena především na produkci mléka a hovězího masa, dále pak je zastoupen chov masných plemen skotu, drůbeže, a také chov prasat a prasnic. Chov ovcí není na území mikroregionu v celkovém měřítku tolik rozšířen.

V porovnání s ekologickou produkcí je tato více zaměřená na chov skotu bez tržní produkce mléka (BTPM). Jak vyplývá z údajů v registru ekologických podnikatelů, nejvíce chovaným druhem hospodářských zvířat je skot, dále koňovití, ovce a kozy. Z grafu 3.9 je patrné, že ne všechna hospodářství mají platné ekochovy, a to buď jen na některá nebo všechna hospodářská zvířata, která chovají.

Graf 3.9: Počet subjektů dle chovu hospodářských zvířat (vlastní zpracování, 2020)

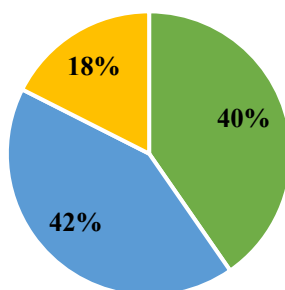

3.5 Certifikace BIO u producentů v okrese Tábor

Jak již bylo zmíněno v rešerši, aby mohl ekologický zemědělec nabízet své produkty s označením BIO, nebo produkty z přechodného období, musí mít platnou certifikaci, kterou mu uděluje po důkladné kontrole jedna ze čtyř kontrolních organizací. U zemědělských podnikatelů v okrese Tábor jsou zastoupeny tři z těchto organizací (u každého subjektu pouze jeden), a to v poměru, který je zřejmý z *grafu 3.10*. Nejvíce jsou zastoupeny KEZ o.p.s. a Biokont CZ, s.r.o.

Graf 3.10: Zastoupení kontrolních organizací v okrese Tábor (vlastní zpracování, 2020)

■ Kez o.p.s. ■ Biokont CZ, s.r.o. ■ Abcert AG, organizační složka

3.6 Nabídka bioproduktů a možnosti jejich odbytu

Spotřebitelé v okrese Tábor mají několik možností, kde mohou nakoupit biopotravinu. Mezi tradiční prodejce biopotravin patří hypermarkety a supermarkety. Řetězce byly emailem dotázány, jaké biopotravinu jsou v jejich nabídce a jestli nabízí i produkty od lokálních producentů.

- Lidl odpověděl, že v jeho stálé nabídce má několik desítek BIO produktů. Jedná se zejména o základní potraviny jako je ovoce, zelenina, trvanlivé produkty, mléčné výrobky, dětskou stravu a také vejce a maso. Některé z těchto produktů jsou také z českého ekologického zemědělství. V okrese Tábor jsou tři obchody společnosti Lidl.
- Tesco má dle jejich „služeb zákazníkům“ v nabídce celou řadu bioproduktů, a to napříč sortimenty. Co se týče ovoce a zeleniny jsou to brambory, česnek, cibule, mrkev, řepa – tyto nakupuje od lokálních dodavatelů, jestliže jsou dostupné. Další bio produkty jako okurka, paprika, rajčata, avokádo, banán, citrony, nebo kiwi nabízí od ostatních dodavatelů. Uvedené bio položky jsou

dostupné na jednotlivých prodejnách podle poptávky zákazníků, není pravidlem, že je celý sortiment na všech provozovnách.

- Billa uvedla, že její bioprodukty je možné nakoupit pod privátní značkou BILLA naše BIO, avšak možnost nákupu potravin od lokálních EZ neuvádí.
- Albert disponuje přímo v Táboře dvěma hypermarkety a jedním supermarketem. Na dotaz v emailové komunikaci Albert odpověděl, že bioproduktů nabízí hodně a jako příklad uvedl vlastní značku Natures Promise's. Lokální produkty od místních producentů nenabízí.
- Kaufland prodává bioprodukty pod vlastní značkou K-bio, které v okrese prodává v jediné prodejně. V prodejnách s rozšířeným sortimentem aktuálně lze zakoupit více než 30 druhů ovoce a zeleniny v BIO kvalitě. Část sortimentu BIO produktů je dostupná celoročně, například: karotka, banány, řepa červená, jablka, hrušky, cibule, okurka. Nabídka lokálních BIO produktů je omezena jejich sezónní dostupností na trhu. V průběhu roku je možné zakoupit z české produkce tyto BIO produkty: brambory, jablka, česnek, cibule, karotka.

Maloobchodní prodejny

Specializovaných prodejen, kde lze nakoupit bioprodukty je v okrese Tábor celá řada, nicméně pro nákup lokálních produktů v BIO kvalitě se možnost výběru prodejen zužuje. V Táboře je několik prodejen které nabízejí bioprodukty. Maloobchody, které se specializují na široký sortiment potravin a také lokální produkty, jsou:

- Můj Kopeček je nově otevřený obchod (6.4.2020) specializující se na lokální potraviny, biopotraviny, a hlavně své zákazníky. Svoji aktivitou na sociálních sítích (Facebook) se snaží nejenom kontaktovat své zákazníky o novinkách a nových dodavatelích, ale i získávat zpětnou vazbu od zákazníků a tím se přizpůsobit jejím potřebám.
- FARMA U IVUŠKY je zcela rodinným projektem, kdy na počátku bylo přání prodávat dobré a kvalitní potraviny od českých dodavatelů. Obchod se chce připodobnit krámku, který představuje předkonzumní dobu z našeho mládí či z vyprávění našich babiček. Nakoupíte zde především české produkty, přičemž díky zvyšující se poptávce po dalších produktech nabízejí také možnost zakoupit kvalitní zahraniční delikatesy, jako jsou olivy, tuňáci. v plechovce či kuskus a různé tzv. „superpotraviny“. Je zde také možné skrze

emailovou adresu realizovat objednávku masa z farem. (farmauivusky.cz, 2021)

- ZE STATKU je maloobchod, který vznikl s myšlenkou zdravého životního stylu, konzumace regionálních potravin a podpory malých zemědělců a výrobců. Obchod založili Olina Ziglerová a Radek Brejcha v roce 2016 ve statku v Dobříši a stejný obchod posléze v roce 2018 v Táboře. Podpora místních farmářů jim byla blízká, jelikož sami začali v roce 2013 pěstovat zeleninu, chovat slepice na vajíčka a (prasata a kuřata). Pro otevření obchodu se poté rozhodli proto, aby zákazníkům zlepšili dostupnost lokálních potravin. Sortiment zboží tvoří produkty převážně od lokálních producentů, při čemž spolupracují téměř s 80 dodavateli v rámci kraje (ze-statku-tabor.cz, 2021)
- Natural Tábor je spojením prodejny se zdravou výživou a samoobslužnou výdejnou veganského a vegetariánského občerstvení. Sortiment prodejny Natural tvoří potraviny obvyklé ve zdravých výživách. Sortiment je pravidelně obohacován o potraviny z hlediska zdraví zdravého životního stylu.

Z obchodů specializujících se na zdravou výživu jsou to:

- Zdravá výživa Oříšek
- Pod Deštníkem
- Bylinkářství u Husičky
- Naturhouse Tábor

Trhy

Tradiční farmářské trhy se konají v Táboře na Žižkově náměstí každou středu od 6:00 do 15:00 hodin. Na těchto trzích je možno nakupovat květiny, zeleninu, ovoce a maso jak od lokálních ekologických tak konvenčních producentů. Trhů se účastní průměrně třicet stánkařů každý týden.

Farmářské trhy, nebo někdy označované i jako městské, se konají i v dalších městech okresu. V Sezimově ústí jsou trhy pořádané každý pátek. V Soběslavi, která je vzdálená necelých třicet kilometrů od Tábora, se farmářské trhy konají každý týden ve čtvrtek a v Jistebnici jsou trhy pořádané jednou měsíčně a specializují se na lokální produkty.

E-shopy využívá jen minimum producentů EZ v okrese. Mezi producenty využívající tuto distribuci patří Biofarma Rašovice a Farma Mlýnec.

Přímý prodej ze dvora je velice oblíbeným distribučním kanálem, neboť je nejméně ekonomicky náročný a zároveň lze přímo zjistit potřeby zákazníků. Tuto možnost využívá dle zjištění několik farem z regionu viz. *kap. 3.7*.

Agroturistiku z ekologických subjektů v okrese Tábor provozuje pouze Farma u lesa, kde si je možné sjednat projížďky na koních a IKL farming, který nabízí ubytování v penzionu Kateřina v prostředí ekologické farmy.

3.7 Interview vybraných ekologických farem v okrese Tábor

Sběr interview započal v srpnu roku 2020. Pro získání potřebných dat bylo nutné vytvořit přehled ekologických farem v okrese Tábor (*viz kap. 3.1*) a dohledat kontakty na subjekty. V databázích ekologických zemědělců jsou z kontaktních údajů (až na výjimky) pouze adresy provozoven, resp. sídel firmy. Telefonní čísla a emailové adresy pro kontaktování farmářů bylo nutné zvlášť dohledávat na webových stránkách. Nutno podotknout, že získat telefonní číslo nebo kontaktní email je (i z důvodů GDPR) velký problém. Často bylo nutné kontaktovat například obecní úřady, nebo různé spolky. Kvůli zmíněné absenci kontaktů nebylo často možné se s farmáři spojit, jelikož kontakty buď nebyly k nalezení, nebo nebyly již aktuální. Z důvodů pandemie koronaviru nebyli farmáři pro realizaci interview navštěvování osobně bez předchozí domluvy. Nakonec bylo osloveno 28 subjektů. Z toho bylo 12 kontaktováno emailem a dalších 16 telefonicky. Interview se zúčastnilo 11 subjektů s návratností 39 %. Z úspěšně domluvených interview převládala forma emailová (5), dále telefonická (3) a došlo také k osobnímu setkáním (3) s farmáři spolu s ukázkou provozu.

Z prvních pěti telefonických kontaktů projevil zájem o interview jeden a to pan Ing. Borkovec z Biofarmy Rašovice. Subjekty nebyly kontaktovány pouze jednou, ale proběhlo minimálně jedno další kolo připomínání. Někteří poskytli interview až na druhý pokus. Po třetím kole připomínek nebyli již dále zemědělci kontaktováni. Osobní setkání komplikovala pandemie a nejednou se zemědělci omlouvali ze schůzek kvůli karanténě. I přes zdárné kontaktování se nepodařilo přesvědčit více oslovených k realizaci interview. Mezi časté důvody odmítnutí bylo časové vytížení nebo přehlcení jinými rozhovory či dotazníky. V době, kdy převládá distanční výuka, jsou studenti jak vysokých, tak středních škol dle slov zemědělců více nuceni k různým výzkumným pracím. Někteří zemědělci též argumentovali tím, že mají i jiné povinnosti, které jsou spojeny například se správou obce. To se potvrdilo při vyhledávání kontaktů na EZ, kdy subjekty byly mnohdy členy zastupitelstva obce

nebo některých správních orgánů. I přesto se však podařilo realizovat interview s jedenácti subjekty uvedenými v *tab. 3.3*.

Tab. 3.3: Kontaktované subjekty (vlastní zpracování, 2021)

Název subjektu s číselným označením	Datum interview	Forma kontaktu
Biofarma Rašovice (Borkovec) 1	14.08.2020	Osobní
BA-VA Farma (Zvonař) 2	08.09.2020	Osobní
Jindřiška Kopková (Farma Mlýne) 3	23.11.2020	Osobní
Farma Opařany 4	31.08.2020	Telefonický
Karda Jaroslav 5	20.01.2021	Telefonický
Petr Tůma 6	02.02.2021	Telefonický
Fuka Luděk + Ekofarming s.r.o. 7	07.10.2020	Email
Čoudek František 8 *	09.12.2020	Email
Čoudková Veronika 9 *	09.12.2020	Email
Dvořák Petr 10 *	11.01.2021	Email
Dvořáková Romana 11 *	11.01.2021	Email

*I když se jedná o manželské páry, v databázi EZ jsou tyto subjekty samostatné a při interview se zapojovali společně, avšak v některých názorových věcech se rozcházejí.

Odpovědi na otázky byly rozděleny do tří podkategorií s přihlédnutím k jejich významu. Interview bylo zpracováno narativní formou a z jednotlivých výpovědí byl vytvořený obsahově jednotný celek.

3.7.1 Informace o producentovi a jeho produkci

V této části byla zachycena historie a současnost farem, důvody hospodaření v EZ, rozsah produkce jednotlivých farem a jakým způsobem s produkty dále nakládají. Dále zemědělci odpovídali, jakou formu propagace využívají.

1. Jak dlouho hospodaříte v ekologickém režimu?

Dotazovaní zemědělci uvedli své počátky v EZ mezi jedním [4] až deseti lety [7]. Z registru EZ v okrese Tábor vyplývá, že registraci před rokem 2011 má 19 ekologických zemědělců a před rokem 2010 pouze 8. Osm zemědělců se také registrovalo v posledních třech letech. Dalo by se tedy tvrdit, že EZ v okrese Tábor je mladým odvětvím, které je snad teprve v počátcích rozvoje a bude přibývat stále více nových podnikatelů v EZ.

2. Z jakého důvodu jste přešli nebo začali s ekologickým zemědělstvím?

Odpovědi na tuto otázku byly spíše filozofického charakteru, resp. dotazovaní vyjadřovali své osobní přesvědčení o správnosti a důležitosti hospodaření

v EZ [1, 5 a 8] a o postoji k matičce zemi [7]. Někteří také argumentovali tím, že by chemie neměla být zneužívána při pěstování [4, 8 a 9] a hlavně následně konzumovaná, což je spojené s kvalitou potravin [3]. Byli i tací, kteří na věc nahlíželi čistě pragmaticky a po zkušenostech z konvence usoudili, že na malé ploše (do 100 ha), je lepší hospodařit v ekologickém režimu i z důvodů větší progresu podnikání [2].

3. Jaká je vaše produkce v EZ (sortiment a plocha)?

Plocha hospodaření se u většiny dotazovaných pohybuje do 100 ha s tím, že někteří mají další plochu hospodaření v PO [1 a 4], nebo čekají, až skončí na jejich pozemku pacht, a poté rozšíří svoji produkci [2]. Z užití půdy převládají TTP spolu s chovem skotu na zástav [1, 3, 5, 7, 8, 9, 10 a 11]. [1 a 3] uvedli, že pěstují zeleninu, brambory a [3 a 5] i ovoce. [2] má jako hlavní produkt podnikání pšenici špaldu, len, ostropestřec a nově i jahody, které hodlá rozšiřovat. Obiloviny pěstuje také [5, 8, 9, 10 a 11], k tomu pící a má i biopás čejky chocholaté.

4. Jakým způsobem nakládáte s vyprodukovanými surovinami?

Sedm z dotázaných [1, 5, 7, 8, 9, 10 a 11] si zajišťuje pěstováním vlastní krmivo a prodává skot na zástav [7, 8, 9, 10 a 11], nebo maso koncovým zákazníkům [1 a 5], kteří ho objednávají skrze internetové stránky nebo přes telefon s následným dodáním až na vybranou adresu. Zemědělci také dodávají produkty do restaurací, hlavně ve městě Tábor [1, 2 a 3]. Některé restaurace již uvádějí na tabuli před restaurací i v menu původ surovin a propagují zde spolupracující farmáře. Mezi další formy odbytu, které zemědělci uváděli, patřily trhy a bedýnkový prodej [3], nebo prodej jahod ze dvora [2]. Prodej do zahraničí přiznal jeden z dotázaných zemědělců [2], zároveň uvedl, že se budou zabývat i prodejem a výrobou mýdla. V podstatě jenom jeden podnikatel se zabývá dalším zpracování vypěstovaných surovin (např. lisováním oleje z ostropestřce) [2].

5. Jakým způsobem hledáte odběratele a jakou formu propagace / komunikace využíváte k zviditelnění?

Zde byly odpovědi různorodější. Možností propagace, uzná-li ji podnikatel za jemu prospěšnou, je celá řada. Někteří však uvedli, že nepotřebují a nevyužívají žádnou formu propagace [4, 7, 8 a 9]. Častým typem propagace bylo pouhé doporučení od stávajících zákazníků, kteří svoji spokojenost s dobrým nákupem předávají dál [1, 3, 8, 9, 10 a 11]. Byly však použity i sofistikovanější metody propagace, jako například reklamní prodeje ve spráteném penzionu, internetová propagace na vlastních webových stránkách [2, 3, 10 a 11] s možností nákupu [1], nebo

na sociálních sítích, konkrétně platformě Facebook [2]. Některá reklama byla i nežádoucí a musela být odstraněna z důvodu příliš velké poptávky a nedostačující nabídky, a to formou propagačního billboardu u silnice nabízejícího prodej jahod [2]. Trhy (táborské trhy, viz *kap. 3.6*) zemědělci také využívají [3], nebo využívali a raději přešli na prodej ze dvora, který je v jistých ohledech ekonomičtější [2].

3.7.2 Zhodnocení a rizika

Zde bylo hodnoceno to, jakým způsobem vnímají negativa a pozitiva EZ a jak vidí budoucnost svého podnikání v dalších letech.

6. Jaké jsou vaše plány v ekologickém zemědělství v následujících 5-10 letech?

Zemědělci by chtěli hlavně rozšiřovat produkci [1, 2, 3, 5 a 8], i když jim v tom někdy brání nedostupnost pozemků [3]. Produkci chtějí navyšovat například u jahod [2], ale i u jiných druhů, hlavně zeleniny [1] a ovoce [1 a 7]. Jako časté plány uváděli i pořízení bourárny na maso [1, 3] spolu s chladícím zařízením na uchovávání masa [3]. Co se týká prodeje a distribuce, zde by zvedli nově bedýnkový prodej [1], nebo prodej ze dvora [8 a 9]. Diverzifikaci podnikání formou agroturistiky plánuje pouze jeden z dotazovaných [1].

7. Jaká jsou podle vás největší pozitiva hospodaření v EZ?

Produkce bez chemie, to je dle téměř všech dotazovaných [1, 3, 4, 7 a 8] hlavní pozitivum EZ. S tím se pojí i přínos pro krajinu a biodiverzitu [1, 5 a 8] a produkce kvalitních a chutných potravin [1, 2, 3, 4, 9, 10 a 11] po kterých roste poptávka [2].

8. Jsou nějaká negativa nebo rizika, která jsou spojena s EZ?

Na negativa spojená s EZ se názory lišily a každý zemědělec řešil jiná úskalí, často spojená s individuálními problémy. Jako i u jiných typů podnikání se často objevují ekonomické problémy ať už spojené s neochotou bank k půjčkám [3], nižšími výnosy [2, 10], nízkou výkupní cenou produktů [5, 7 a 9] a tím spojené nižší výdělků, oproti konvenčnímu způsobu hospodaření [1], nebo slabou podporou státu oproti jiným zemím [2]. Nejenom slabá podpora státu, ale i složitá administrativa [3, 7 a 11] brání vyššímu příjmu dotací. Pro některé zemědělce jsou administrativa a další kontroly takovou komplikací, že se jim v podstatě nevyplatí si o dotace na projekty žádat, jelikož bez dotací budou tyto projekty stejně nákladné, ale bez administrativy a kontrol [3]. V pozitivěch bylo zmiňované nepoužívání chemie, jako jeden z hlavních faktorů. Odepření alespoň částečného používání chemie (průmyslová hnojiva), bylo však uvedeno i v negativech spolu s mechanizací (sklizeň a skladování), která není tak

účinná jako v konvenčním zemědělství [2 a 8]. Jako další negativa byla zmiňována i zbytková rezidua a celkově horší dostupnost půdy pro rozšiřování produkce. Nejaktuálnější problémy jsou spojené s pandemií Covidu-19. Zemědělci často dodávali produkty do restaurací [3], nebo spolupracujících penzionů [1], které ale museli přerušit svoji činnost na základě vládních nařízení. Toto určitě nejsou všechna negativa, která zemědělce v EZ trápí. Pravdou je, že začínat v dnešní době s EZ bez jakýchkoliv prostředků ať finančních, nebo materiálních, je pro mladé zemědělce velice složité [2].

3.7.3 Výsledky hospodaření a čerpání dotací

Poslední část otázek z interview zkoumala profitabilitu hospodaření v EZ a postoj k dotacím.

9. Jaký byl váš hospodářský výsledek za rok 2019 a následující rok 2020?

Všichni dotazovaní měli v minulých letech kladný hospodářský výsledek i když někteří mají těžší pozici z důvodů historických závazků [3], naopak jiní se mohou opřít o mateřské společnosti a mají tedy jednodušší startovací pozici [2 a 4].

10. Jste a popřípadě v jakém rozsahu závislí na čerpání dotací?

Všichni dotazovaní se v této otázce shodují, že dotace jsou pro ně stěžejní. Ať už se jedná o standardní dotace na plochu, spolu s EKOZ a Greening [3], nebo je využívají více na rozvoj zemědělství [8 a 9]. Někteří jsou však méně závislí na dotacích díky jiné struktuře podnikání (dceřiná firma) [2]. Nevýhody čerpání dotací jsou uvedeny v *otázce č. 8*.

3.8 Analýza čerpání dotací farem v okrese Tábor

Pro zjištění objemu dotací, které ekologičtí zemědělci čerpali bylo použito portálu Státního zemědělského a intervenčního fondu (SZIF). Na stránkách SZIF je možné nalézt přehlednou databázi subjektů a výše jejich čerpání i s rozdělením na jednotlivé typy/fondy, ze kterých bylo čerpáno a dále na jednotlivá opatření. Ve vyhledávací subjektů je možné, pro upřesnění vyhledávání použít rozšířeného filtru. Zde lze vyhledávat subjekty přímo podle opatření, ze kterých čerpaly, nebo podle území působení, a to až na úroveň okresu. Při vyhledávání subjektů nebyl tento filtr použit, protože poté docházelo k tomu, že některá opatření se nezobrazovala a databáze by poté byla neúplná. Proto bylo efektivnější použití již vytvořeného seznamu ekologických subjektů (*viz kap. 3.1*) a vyhledávat v databázi podle názvu subjektu.

Takto se podařilo dohledat většinu subjektů ze seznamu, resp. šest zemědělců za sledované období nežádalo dotace.

Pro práci s daty bylo využito nástroje MS Excel. Do vytvořené tabulky subjektů byla data zadávána ručně a porovnávána s daty získanými z portálu eAGRI.cz (Ministerstvo zemědělství, 2009^f), konkrétně z databáze ekologických subjektů. Ve vytvořené tabulce byli u ekologických subjektů rozděleny dotace na jednotlivé opatření s porovnáním čerpání z evropských fondů, českých fondů a celkového čerpání. To bylo zároveň komparováno s plochou hospodaření a chovem.

Nejaktuálnější období, u kterého lze dohledat čerpání dotací je rok 2019. Data jsou tedy z tohoto roku. Z *tab. 3.4* je patrné, z jaký opatření a fondů bylo v tomto roce čerpáno.

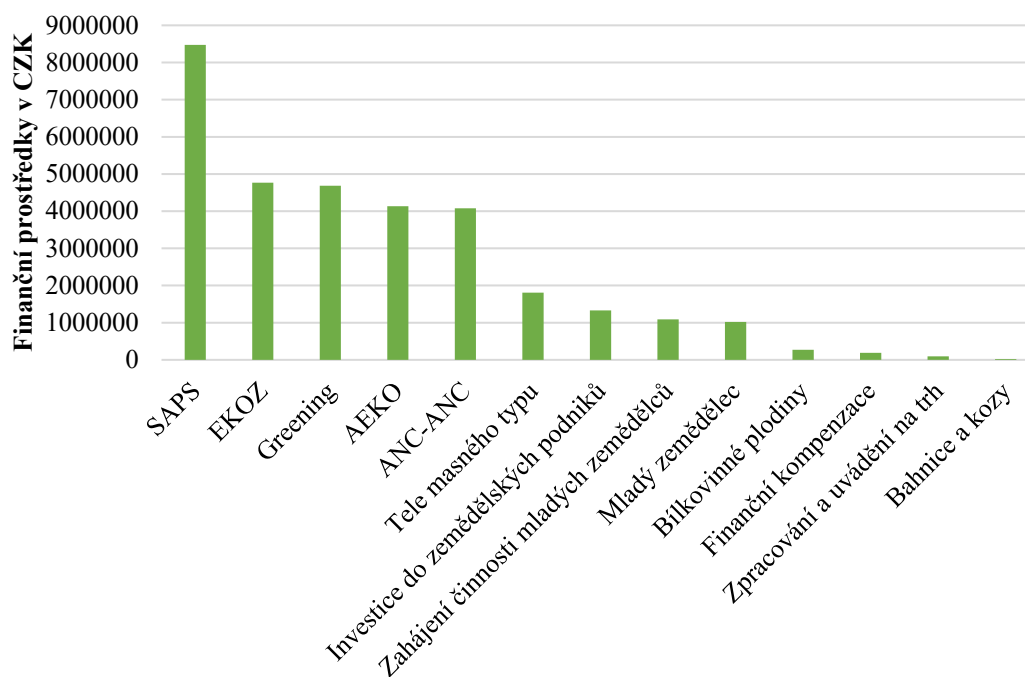
Tab. 3.4: Seznam čerpání dotačních titulů za rok 2019 v okrese Tábor (vlastní zpracování, 2020)

Fond/typ podpory	Opatření
EAFRD 14+	AEKO-Agroenvironmentálně-klimatické opatření (AEKO)
EAFRD 14+	ANC-ANC Platby pro horské oblasti a jiné oblasti s přírodními nebo jinými zvláštními omezeními
EAFRD 14+	EKOZ-Ekologické zemědělství (EZ)
EAFRD 14+	4.2.1-Zpracování a uvádění na trh zemědělských produktů
EAFRD 14+	6.1.1-Zahájení činnosti mladých zemědělců
EAFRD 14+	4.1.1-Investice do zemědělských podniků
EZZF PP	Bahnice a kozy (VCS)
EZZF PP	Greening
EZZF PP	Bílkovinné plodiny (VCS)
EZZF PP	Platba na plochu (SAPS)
EZZF PP	Tele masného typu (VCS)
EZZF PP	Mladý zemědělec
EZZF PP	Finanční kompenzace
CR	Přechodné vnitrostátní podpory

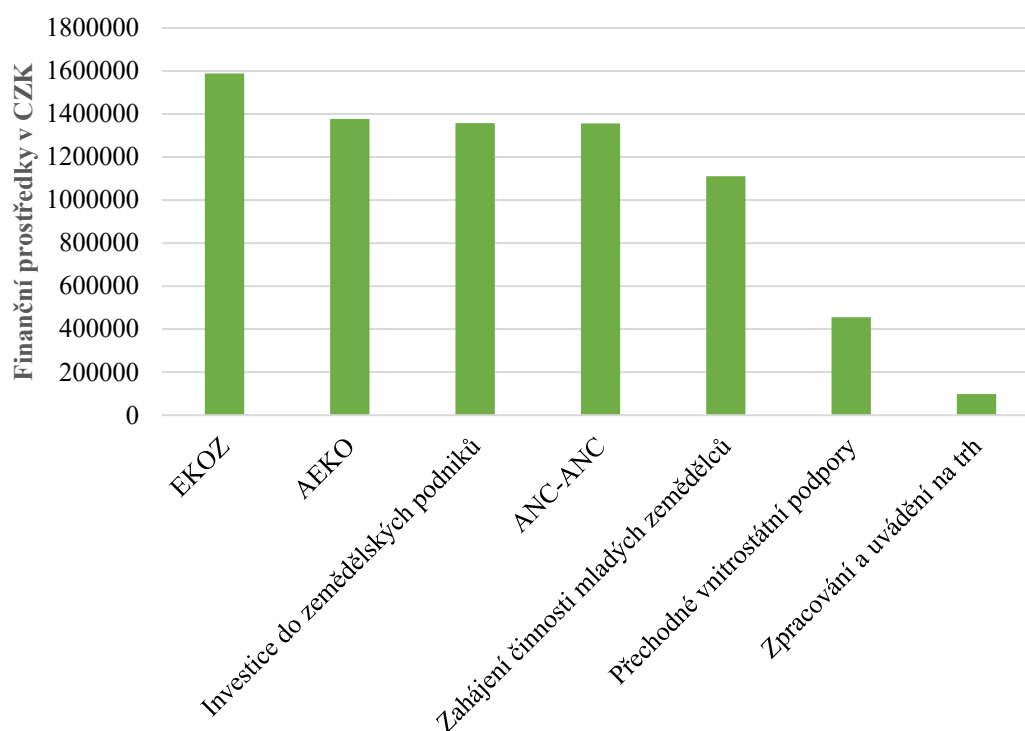
V roce 2019 bylo ze všech opatření čerpáno 38 922 789,01 Kč. Mezi nejčastější opatření, jsou platby na plochu SAPS, ze kterých bylo čerpáno 8472252,71 Kč. Toto opatření spadá do Evropského zemědělského fondu pro rozvoj venkova. Z evropských fondů bylo dohromady získáno 31 960 098,83 Kč. Přehled čerpání prostředků z evropských fondů je rozdělený v *grafu 3.11* Mezi tradičně nejvyužívanější opatření patří platba na plochu (SAPS) a poté Ekologické zemědělství (EKOZ) a Greening. Z 36 subjektů, kteří mají v registru ekologických zemědělců přiznaný chov skotu, pobírá dotace v opatření Tele masného typu 28 z nich. Daleko méně jsou využívány dotace v opatření Bahnice a kozy. Kozy chová 8 subjektů a kozy v EZ dva subjekty, z toho však pouze dva chovatelé využívají možností dotací. U čerpání z fondů ČR jsou nejvíce využívány opatření EKOZ, Agroenvironmentálně-klimatické opatření

(AEKO) a investice do zemědělských podniků, jak je uvedeno na [grafu 3.12](#) Při srovnání čerpání prostředků jak z evropských, tak českých fondů je dle [grafu 3.13](#) patrné, že platby na plochu jsou jasně nejvíce využívaným opatřením spolu s EKOZ a AEKO.

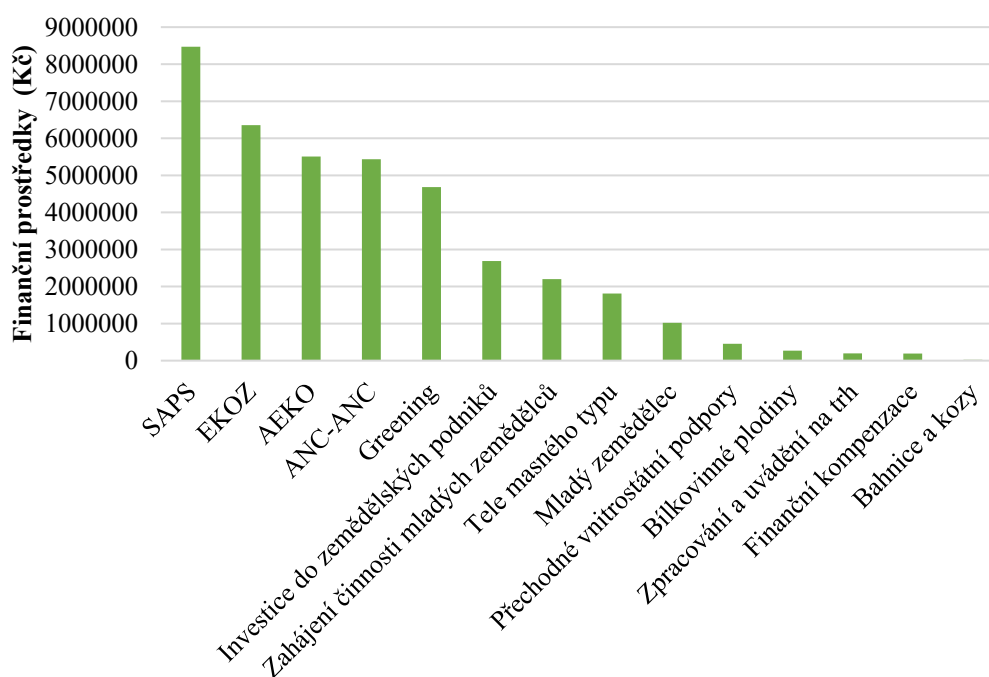
Graf 3.11: Přehled čerpání prostředků z evropských fondů (vlastní zpracování, 2021)

Graf 3.12: Přehled čerpání prostředků z fondů ČR (vlastní zpracování, 2021)

Graf 3.13: Přehled čerpání prostředků ze všech fondů (vlastní zpracování, 2021)

3.8.1 Určení hypotéz

V rámci analýzy čerpání dotací, bylo nashromážděno větší množství dat, která bylo třeba zhodnotit. Pro jednodušší orientaci v datech byly stanoveny dvě hypotézy, které se poté hodnotily. Data se nejprve vizualizovala v programu AcaStata a posléze byly všechny výpočty provedeny v programu IBM SPSS Statistics 26. Hodnotily se pouze ty subjekty, které v daném roce čerpaly dotace. Tím pádem se soubor subjektů zmenšil na 51 oproti 57 celkově hospodařících subjektů.

H1: Závislost plochy hospodaření s výší přijímaných dotací

První hypotéza zkoumala vztah velikosti půdy na výši čerpání ze všech dotačních titulů. Vycházelo se z předpokladu, že čím větší plochu zemědělec obhospodařuje, tím větší objem z dotací dostává.

H2: Zemědělci s chovem krav BTM čerpají více dotací než zemědělci bez chovu

Druhá hypotéza byla zaměřena na chov skotu BTM. Jelikož je tato forma hospodaření mezi EZ v mikroregionu rozšířená, bylo zajímavé porovnat zemědělce, kteří se zabývají chovem skotu BTM a kteří naopak ne. Předpoklad byl, že zemědělci využívají chov mimo jiné k navýšení dotací.

3.8.2 Statistické vyhodnocení stanovených hypotéz

Vyhodnocení H1

Nejdříve bylo třeba se podívat na popisné statistiky, poté rozhodnout, jakým způsobem se bude vyhodnocovat závislost mezi výškou dotace a rozlohou.

Tab. 3.5: Základní popisné statistiky (vlastní zpracování, 2021)

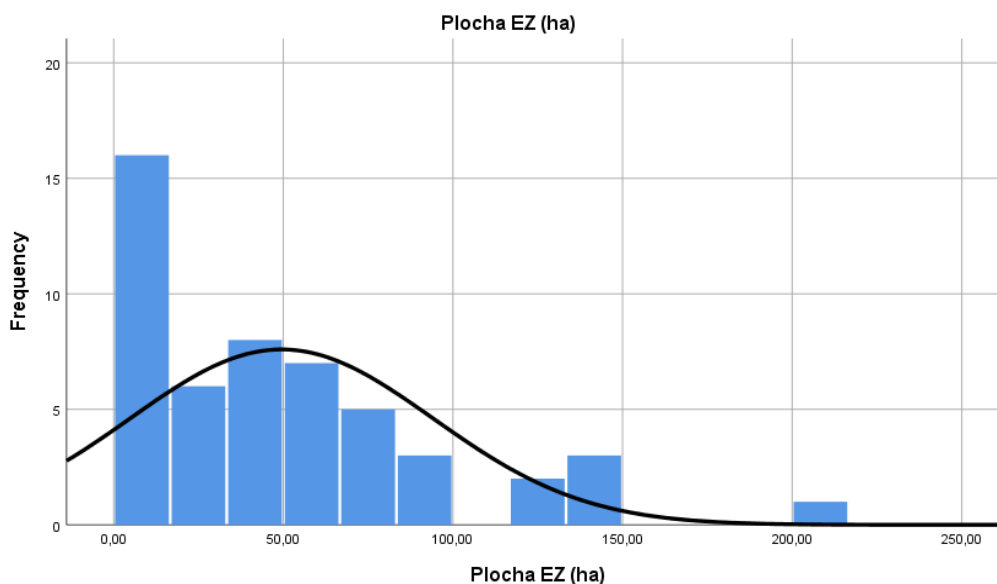
Popisná statistika

		Plocha EZ (ha)	Dotace celkem (Kč)
Počet záznamů	Platné	51	51
	Chybějící	0	0
Průměr		49,4931	763 191,9414
Medián		39,2400	600 425,5300
Směrodatná odchylka		44,65723	654 955,34812
Šikmost		1,306	1,009
Minimum		1,76	26 676,33
Maximum		200,59	2 632 562,06
Percentily	25	12,6900	204 238,3600
	50	39,2400	600 425,5300
	75	71,6900	1 106 204,7500

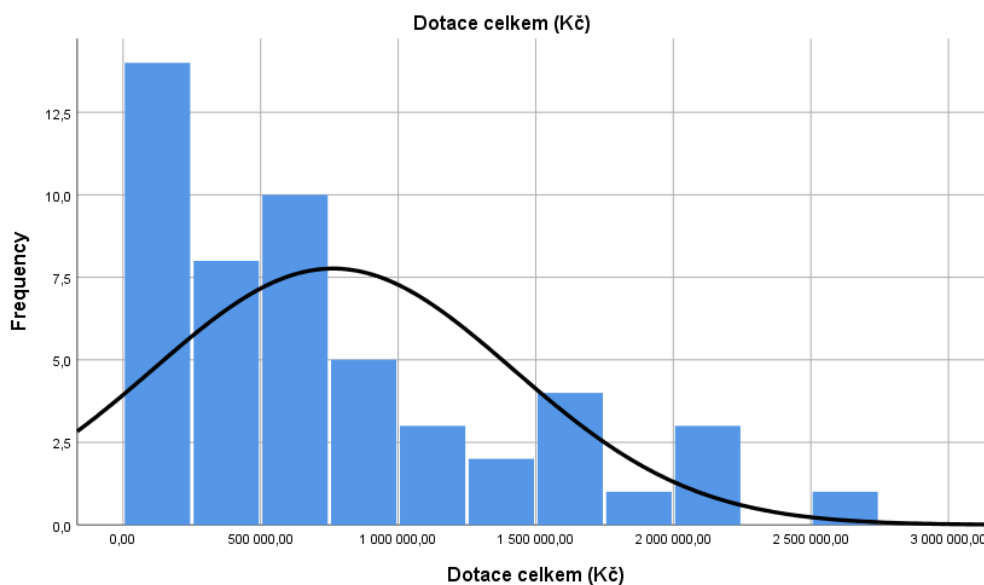
V *tab. 3.5* výše jsou k nalezení základní popisné statistiky. Nejvíce důležitý je řádek se šikmostí. Nulová hodnota tohoto koeficientu svědčí o rozložení symetrickém, kladná hodnota o pravostranné asymetričnosti a záporná o levostranné. Je tedy možné soudit, že hodnoty pro “Plochu” a “Dotace” jsou zjevně pravostranně zešikmené. Toto zjištění naznačuje, že pro zjištění závislosti mezi oběma proměnnými bude zvolen

Spearmanův korelační koeficient, který si dokáže lépe poradit se sešikmenými daty, další výhodou je, že nevyžaduje normalitu dat. Ke stejnému závěru je možné dojít i po prozkoumání histogramů, které jsou k nalezení v *grafech 3.14 a 3.15* níže.

Graf 3.14: Histogram plocha EZ (vlastní zpracování podle AcaStat, 2021)

Graf 3.15: Histogram dotace (vlastní zpracování podle AcaStat, 2021)

Spearmanův korelační koeficient pracuje s pořadím zvolených proměnných. Jednoduše se uspořádají hodnoty zvolených proměnných podle velikosti a přiřadí se jim pořadová čísla p_i a q_i . Samotný korelační koeficient má pak následující tvar.

$$\rho = 1 - \frac{6 \sum_i (p_i - q_i)^2}{n(n^2 - 1)}$$

Nabývá hodnot od -1 do 1, kde 0 značí nezávislost, 1 přímou závislost a -1 nepřímou závislost.

Společně s tímto koeficientem byla testována následující hypotéza:

$H_0: \rho = 0$

$H_1: \rho \neq 0$

Aneb:

H_0 : Korelační koeficient se rovná nule.

H_1 : Korelační koeficient se nule nerovná.

Tab. 3.6: Korelace (vlastní zpracování, 2021)

<i>Korelace</i>			Plocha EZ (ha)	Dotace celkem (Kč)
Spearmanov o rho	Plocha EZ (ha)	Korelační koeficient	1,000	0,889**
		Sig. (2-tailed)	.	0,000
		N	51	51
	Dotace celkem (Kč)	Korelační koeficient	0,889**	1,000
		Sig. (2-tailed)	0,000	.
		N	51	51

**Korelace je významná na hladině 0.01 (2-tailed).

Z výše uvedené **tab. 3.6** je zjevné, že mezi proměnnými existuje silný pozitivní vztah. Se zvyšující hodnotou jedné proměnné stoupá současně hodnota proměnné druhé. Zároveň v řádku Sig. (2-tailed) je možné pozorovat, že se zamítá nulová hypotéza o tom, že by byl korelační koeficient roven 0. Závěr je tedy takový, že původní hypotéza “Závislost plochy hospodaření s výší přijímaných dotací” je pravdivá. Data prokázala, že mezi rozlohou a výškou dotace existuje silný statisticky významný vztah.

Vyhodnocení H2

K vyhodnocení byl použit binomický test viz **tab. 3.7**. Běžně se používá v případech testování výskytu nějakého jevu v populaci. V tomto případě bylo testováno to, jestli se záznamů s chovem krav BTPM objevuje v souboru statisticky více, v porovnání se záznamy, kde se výskyt chovu krav BTPM neuvádí.

Formálně zapsáno:

$$H_0: \pi = \pi_0 \quad ; \quad \pi_0 = 0,5$$

$$H_1: \pi > \pi_0$$

Aneb:

H_0 : Pravděpodobnost výskytu námi zkoumaného jevu je 50 %

H_1 : Pravděpodobnost výskytu námi zkoumaného jevu je vyšší než 50 %

Tab. 3.7: Binomický test (vlastní zpracování, 2021)

Binomický test

	Nulová hypotéza	Test	Sig.	Rozhodnutí
1	Kategorie Skot (Ano/Ne) = (1) a (0) se vyskytují s 50% a ,50% pravděpodobností.	Binomický test	0,869	Nezamítnout nulovou hypotézu.

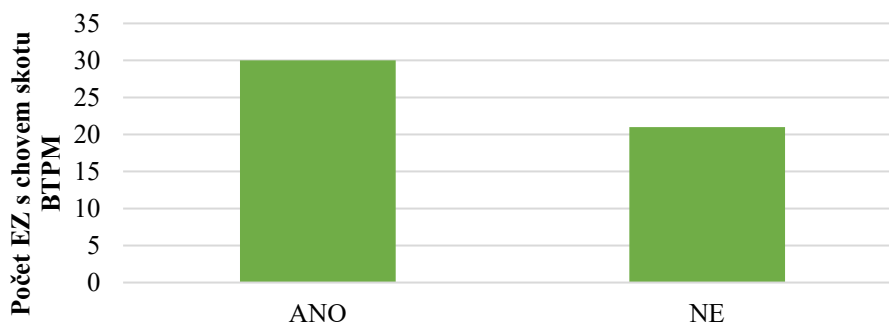
One-Sample Binomial Test Summary

Total N	51
Test Statistic	30,000
Standard Error	3,571
Standardized Test Statistic	1,120
Sig.(1-sided test)	0,869

Celý test byl vyhodnocen na základě p-hodnoty, která se nachází ve sloupci “Sig.”. Je zde patrné, že je markantně vyšší než hladina významnosti (5 %), nelze tedy zamítnout nulovou hypotézu.

Závěr je tedy takový, že zemědělci s chovem krav BTM mají stejně dotací jako zemědělci bez chovu krav. Data neposkytla důkaz o tom, že by měli zemědělci s chovem krav statisticky více dotací v porovnání se zemědělci bez chovu. V souboru se nachází celkem 21 záznamů, kde se chov krav nevyskytuje a 31 záznamů, kde se chov krav vyskytuje viz. [graf 3.16](#).

Graf 3.16: Chov skotu BTPM v okrese Tábor (vlastní zpracování, 2021)

3.9 Dotazníkové šetření mezi spotřebiteli ve vybraném okrese

Z původního plánu vytvořit anketu, která by byla distribuována v obchodech specializovaných na prodej převážně lokálních potravin a biopotravin, vznikl krátký dotazník pro spotřebitele. Na rozdíl od jiných forem distribuce, např. prodej ze dvora, stánkový prodej, faremní obchod atd., se u této formy distribuce (pomocí prostředníka, v tomto případě obchod v okresním městě), nemohou výrobci a producenti lokálních BIO potravin setkat s koncovým zákazníkem. Tento dotazník byl důležitým zdrojem informací jak při zpracování SWOT analýzy, tak posléze pro podnikatele v EZ, aby lépe poznali důležité zájmové skupiny a mohli tak více cílit své marketingové strategie.

Výběr souboru

U výběrového souboru bylo požadováno shromáždit 100 dotazníků od respondentů. Dotazníkového šetření se nakonec zúčastnilo 103 respondentů. Společným aspektem vybraného souboru byla alespoň jedna návštěva jednoho ze čtyř specializovaných obchodů na bio a lokální produkci ve městě Tábor. Tyto obchody byly vybrány pro distribuci dotazníků, jelikož prodávají potraviny jak z ekologického, tak konvenčního hospodaření od lokálních producentů a jejich zákazníci jsou tedy nejlepším vzorkem pro posouzení potřeb spotřebitelů. Cílem dotazníkového šetření nebylo zjistit potřeby široké veřejnosti, ale konkrétních stakeholderů, kteří již mají s biopotravinami zkušenosti a kteří tedy mohou posoudit aspekty nákupu biopotravin v širších souvislostech.

Obsah dotazníku

Dotazník obsahoval patnáct otázek, z nichž deset bylo směřováno na nákupní chování a potřeby zákazníků a zbylých pět bylo určených k zjištění sociálního statusu respondentů. Dotazník obsahoval jak uzavřené, tak otevřené a škálové dotazy.

Charakteristika průběhu šetření

Dotazník byl vyhotoven již na začátku prosince roku 2020, avšak samotný sběr dat začal až začátkem ledna, kvůli komplikacím spojeným s epidemií koronaviru. Odpovědi od respondentů byly sebrány během necelých dvou měsíců od ledna do konce února 2021. Respondenti odpovídali nejvíce přes odkaz na online dotazník. Papírovou formu využilo 19 respondentů. Zaměstnanci a majitelé prodejen rozdávali zákazníkům lístečky s odkazem na webové stránky a QR kódem, který respondenty po načtení odkázal na stránky s dotazníkem. Pro internetový sběr dat bylo použito portálu Survio.cz, kde lze buď bezplatně s omezenými funkcemi sbírat 100 dotazníků měsíčně, nebo při možnosti předplacení premium verze sbírat odpovědi bez omezení. K této práci postačilo použití bezplatné verze. Sběr dat komplikovala již zmíněná epidemie koronaviru, ale díky výjimkám v rámci tzv. „lockdownu“, kdy byly obchody s potravinami otevřené, mohla distribuce dotazníků probíhat. Proces byl komplikovaný také kvůli menší návštěvnosti obchodů a určité neochotě zákazníků se v obchodě zdržovat déle, než je potřeba na nákup zboží. Prodejny distribuovaly svým klientům doporučenky s odkazem na vyplnění dotazníku online a pro ty, kteří nemohli nebo nechtěli vyplňovat dotazník přes internet byla k dispozici tištěná verze dotazníku. I přes komplikace byl průběh sběru dat nakonec rychlý, hlavně díky aktivitě personálu vybraných obchodů.

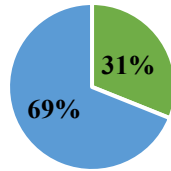
3.9.1 Identifikační údaje respondentů

První soubor pěti otázek byl zaměřený na gender, věk a sociální status respondentů. Jak je možné vypořádat ze souboru *grafů 3.17, 3.18 a 3.19*, biopotraviny nakupují více ženy než muži. Tento fakt uvádí také výzkum společnosti Median s.r.o. (*Ministerstvo zemědělství, 2014*). Dle Medianu nejvíce nakupují biopotraviny ženy ve středním věku, podnikatelé a ženy v domácnosti. To se částečně potvrdilo i v tomto výzkumu, jelikož více než polovina respondentů uvedla střední věk 26-45 let, avšak více než podnikatelé a ženy v domácnosti nakupují biopotraviny lidé v klasickém zaměstnání.

Grafy 3.17, 3.18 a 3.19: Pohlaví, věk a zaměstnání respondentů (vlastní zpracování, 2021)

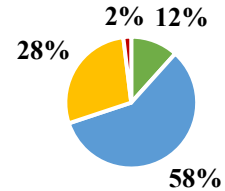
Jaké je vaše pohlaví?

■ Muž ■ Žena

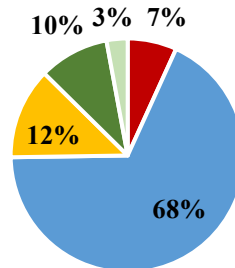
Jaký je váš věk?

■ 16 - 25 let ■ 26 - 45 let
■ 46 - 65 let ■ 66 a více let

Jaký je váš aktuální stav z hlediska zaměstnání?

■ Student ■ Zaměstnanec ■ Podnikatel ■ Mateřská dovolená ■ Důchodce

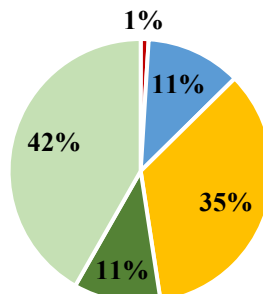

Median však už dále nezjišťoval vzdělání respondentů. To respondenti v tomto výzkumu uváděli a dle **grafu 3.20** je patrné, že nejvíce k biopotravinám inklinují lidé s vyšší odbornou, nebo vysokou školou.

Graf 3.20: Vzdělání spotřebitelů (vlastní zpracování, 2021)

Jaké je vaše nejvyšší dosažené vzdělání?

■ Základní škola ■ Střední škola bez maturity ■ Střední škola s maturitou
■ Vyšší odborná škola ■ Vysoká škola

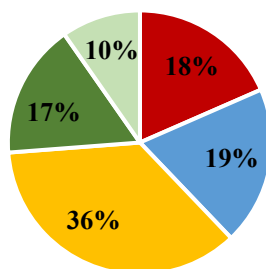
Poslední otázka z genderového souboru zjišťovala, jaký vliv má výše příjmu na nákup biopotravin. Z **grafu 3.21** vyplývá, že nejvíce respondentů má příjem mezi

25 a 34 tisíce Kč měsíčně. Zajímavé je, že jako další uvedli vyšší příjmu 15 až 24 tisíc Kč a poté do 15 tisíc Kč měsíčně. Nákup biopotravin tedy volí lidé ve střední a nižší platové kategorii.

Graf 3.21: Příjem spotřebitelů (vlastní zpracování, 2021)

Do jaké kategorie spadá váš osobní čistý měsíční příjem?

■ Do 15 000 Kč ■ 15 000 - 24 999 Kč ■ 25 000 - 34 999 Kč
■ 35 000 - 44 999 Kč ■ 45 000 Kč a více

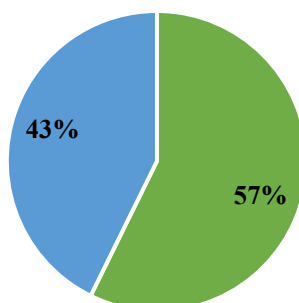
3.9.2 Analýza znalostí a spotřebitelských tendencí

Výsledky šetření ukázaly několik zajímavých informací o spotřebitelích. Co se týká pravidelnosti nákupů bioproduktů, na [grafu 3.22](#) je možné vidět, že zákazníci nakupují biopotravinu spíše pravidelně.

Graf 3.22: Pravidelnost nákupů bioproduktů (vlastní zpracování, 2021)

Nakupujete pravidelně lokální nebo BIO produkty?

■ Ano ■ Ne

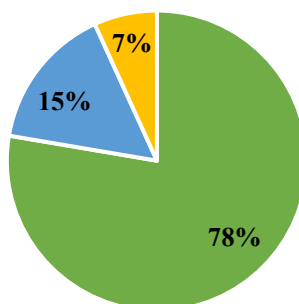
Dále mají zákazníci veliký zájem o původ těchto bioproduktů, jak je možné pozorovat na [grafu 3.23](#). To je důležité hlavně v porovnání s [grafem 3.31](#), ve kterém respondenti přiřazovali hodnocení parametrům, které jim přišli u biopotravin nejdůležitější.

Z těchto parametrů nejvíce respondentů kladně ohodnotilo podporu místní ekonomiky. Zákazníci tak řeší nejen kvalitu produktu, ale také přínos místní ekonomice.

Graf 3.23: Zájem o původ bioproduktů (vlastní zpracování, 2021)

Když nakupujete BIO produkty zajímáte se o jejich původ?

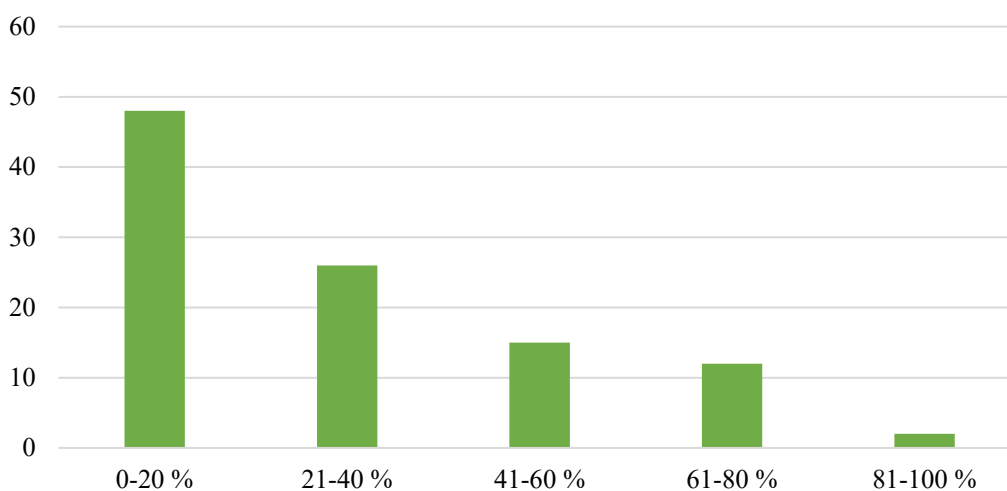
■ Ano ■ Ne ■ Nemám preference

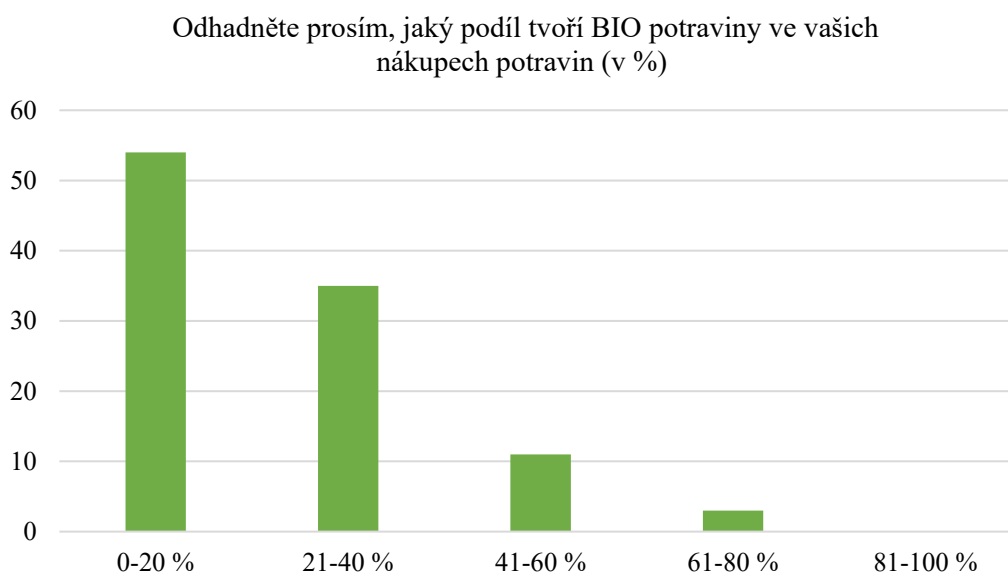
Další dvě otázky byly otevřené. Respondenti měli napsat odhad, v jakém poměru tvoří biopotraviny a lokální potraviny z jejich nákupu potravin. Sebrané odpovědi byly rozdělené do kategorií, které jsou na [grafech 3.24 a 3.25](#). U obou grafů je patrná sestupná tendence, kdy u nejvíce zákazníků převažují nejnižší procenta poměru jednotlivých potravin.

Graf 3.24: Podíl lokálních produktů u zákazníků (vlastní zpracování, 2021)

Odhadněte prosím, jaký podíl tvoří lokální potraviny ve vašich nákupech potravin (v %)

Graf 3.25: Podíl bioproduktů u zákazníků (vlastní zpracování, 2021)

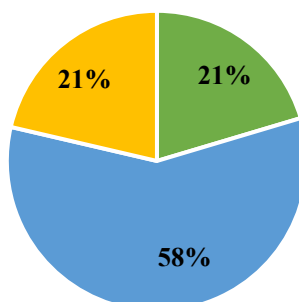
Dalším důležitým aspektem při výběru potravin u zákazníků je potřeba certifikace potravin v BIO u lokálních producentů. **Graf 3.26** ukazuje, že nadpoloviční většina respondentů nevyžaduje u potravin označení BIO. Vzhledem k již zmiňované otázce preferencí původu potravin je zřejmé, že více než formu produkce upřednostňují zákazníci místo, kde byla potravina vyprodukována.

I z tohoto důvodu byla do dotazníku zahrnuta otázka, která měla odhalit, jaké mají respondenti povědomí o místních producentech. Ta je dle **grafu 3.27** spíše průměrná, jelikož nejvíce respondentů uvedlo, že zná ekologické farmy z jejich okolí jen zběžně a zároveň nejméně z nich uvedlo, že nezná farmy žádné.

Graf 3.26: Zájem spotřebitelů o původ potravin (vlastní zpracování, 2021)

Preferujete u lokálních potravin označení BIO?

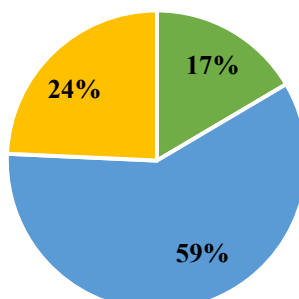
■ Ano ■ Ne ■ Nemám preference

Graf 3.27: Povědomí spotřebitelů o lokální produkci (vlastní zpracování, 2021)

Znáte nějaké ekologické farmy v okrese Tábor?

■ Ano, velmi dobře ■ Jen zběžně ■ Ne

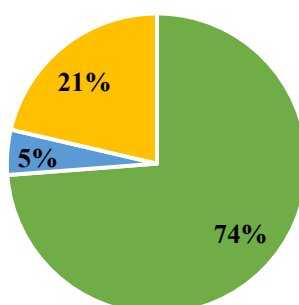

Mezi důležité odpovědi lze zařadit i tu na otázku potřeby informovanosti. Na [grafu 3.28](#) je možné se přesvědčit, že více než dvě třetiny respondentů uvedlo potřebu větší informovanosti o lokálních ekologických farmách. Z toho je možné usoudit, že dosavadní informovanost byla nejspíše nedostatečná.

Graf 3.28: Zájem spotřebitelů o informovanost (vlastní zpracování, 2021)

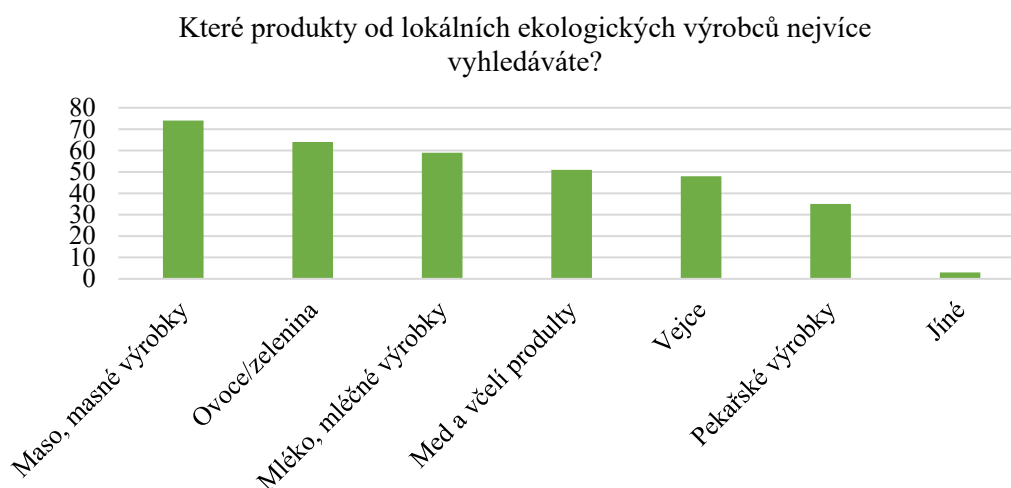
Uvítal/a byste větší informovanost o lokálních BIO produktech?

■ Ano ■ Ne ■ Nemám preference

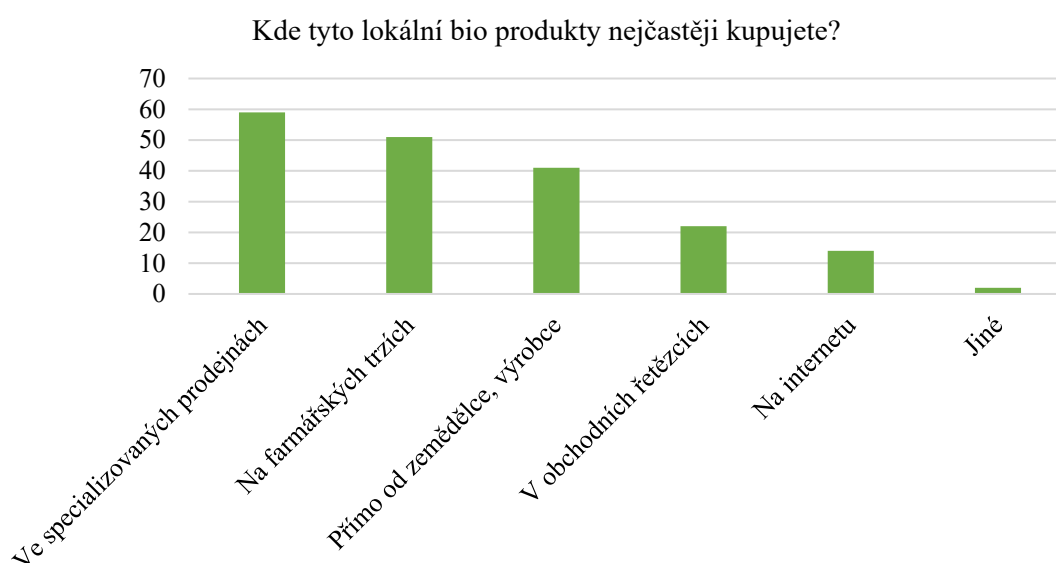
Jak pro distributory, tak pro producenty biopotravin je důležité, aby věděli, jaké produkty zákazníci preferují. Tím se zabývala otázka z [grafu 3.29](#) ze které vyplývá, že nejvíce poptávanými produkty jsou maso a masné výrobky a nejméně pekařské výrobky. Respondenti měli možnost i otevřené odpovědi, kde mohli uvést libovolný produkt z ekologické produkce. Zde zákazníci uvedli například potřebu drogerie z lokálního EZ.

Graf 3.29: Produktové preference spotřebitelů (vlastní zpracování, 2021)

To, kde zákazníci biopotraviny nejčastěji nakupují řešila další otázka z dotazníku. Jednotlivé preference jsou na [grafu 3.30](#). Z odpovědí je patrný výběr souborů respondentů. I když výsledky výzkumu spravované firmou Median s.r.o. pro [Ministerstvo zemědělství \(2014\)](#) uvádí, že nejvíce spotřebitelů nakupuje biopotraviny na trzích a poté v supermarketu, jsou v tomto výzkumu (pravděpodobně díky zvolené formě distribuce dotazníku) na prvním místě specializované obchody. Z výše zmiňovaného výzkumu Medianu dále vyplývá, že každý dvacátý zákazník nakupuje biopotraviny na internetu. Podobně odpovídali i respondenti v dotazníku, kde nákup na internetu využívá čtrnáct respondentů ze všech.

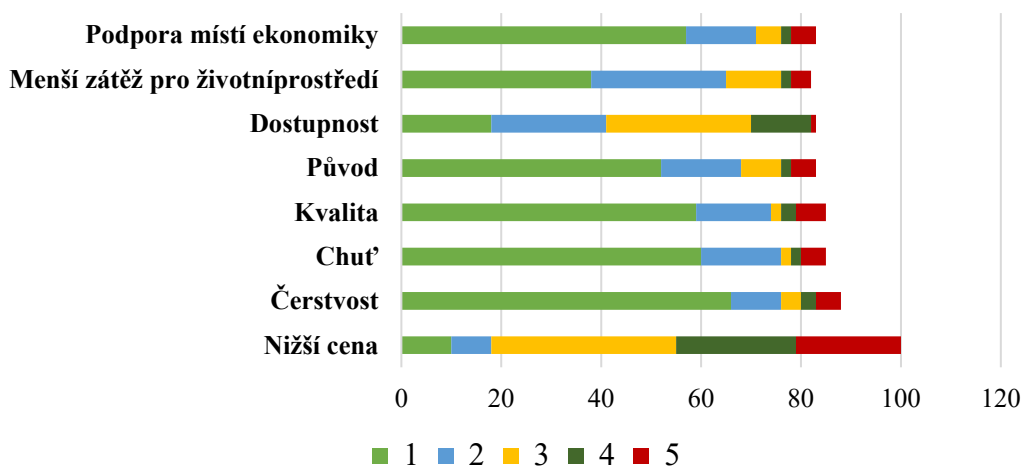
Graf 3.30: Zvyklosti v distribučních kanálech spotřebitelů (vlastní zpracování, 2021)

Nejvíce obsáhlá otázka z celého dotazníku se zabývala výhodami, které dle spotřebitelů nákup lokálních biopotravin má. Respondenti jednotlivé body známkovali od jedné do pěti, kde jedna znamenala největší a pět nejmenší výhodu. Jak zobrazuje **graf 3.31**, jedničku nejvíce respondentů přiřadilo k podpoře místní ekonomiky. Podobně nejvíce kladně hodnocených jsou body s odkazem na kvalitu, čerstvost a chuť biopotravin. Obzvláště čerstvost je jedna z výhod, která se pojí s lokální produkcí. Naopak spíše průměrně a negativně hodnotili respondenti cenu potravin, která je ovšem spojená s vyššími produkčními náklady. Průměrně také respondenti hodnotili dostupnost lokálních biopotravin. I zde měli respondenti možnost napsat vlastní odpověď. V té například uvedli, že potraviny nakupují od svých známých.

Graf 3.31: Výhody biopotravin dle spotřebitelů (vlastní zpracování, 2021)

Jaké výhody podle vašeho názoru přinášejí lokální BIO potraviny?
(školní známkování = 1-největší 5-nejmenší)

4 Zhodnocení

Interview přineslo zajímavý pohled na problematiku EZ očima malofarmářů (v porovnání s konvenčním zemědělstvím). Tito farmáři si uvědomují problémy spojené s podnikáním v EZ, přesto jsou přesvědčeni o cílech svého podnikání. EZ získává na atraktivitě u spotřebitelů a stále rostoucí trend. Současně však žijeme v době digitalizace a jen málo farmářů na to dostatečně reaguje. To nemusí být primárně špatně. Někteří zatím nemusí a ani nechtějí řešit sofistikovanější marketing a k odbytu jejich produktů jim zatím stačí doporučení. Díky certifikaci jsou schopni se dostat k zajímavější podpoře dotací, avšak s tím vnímají i spojenou mnohdy složitou administrativu, obzvláště co se týká složitějších žádostí k různým projektům a inovacím. Díky certifikaci mohou své produkty prodávat s označením BIO a samozřejmě od toho se odvíjí i větší cena produktů. Častým argumentem ale také bylo, že zákazníci ani restaurace označení BIO nepožadují, jelikož dobře znají produkty a kvalitu produktů, které od farmářů kupují. Ta je pro farmáře zásadní hlavně proto, že se spoléhají často pouze na další doporučení od svých zákazníků. Formy distribuce mají často diverzifikované a skoro vždy s možností prodeje ze dvora, dále prodejem do restaurací nebo na trzích a nejméně ve specializovaných obchodech. Do velkých obchodních řetězců nedodává nikdo. Co se týká ekonomické situace EZ je bezesporu zajímavý a výdělečný způsob hospodaření, i když nejsou schopni stejné ziskovosti jako konvenční hospodaření. Jeden ze zajímavých argumentů byl, že na malé výměře je často výnosnější hospodařit v režimu EZ. Možnost výdělku však vždy závisí nejen na schopnosti farmáře vyprodukovat kvalitní potraviny a suroviny, ale i na jeho manažerských dovednostech.

Dotazníkové šetření ukázalo, jak vnímají zákazníci EZ ve svém okolí. Začínají si také uvědomovat, že kromě kvalitních a chutných potravin má EZ i zásadní environmentální funkci. Podpora lokálních producentů je v tomto ohledu naprosto zásadní. To cítí i prodejci a vznikají nové projekty zaměřené právě na lokální potraviny (viz obchod Můj Kopeček). Podle odpovědí z dotazníku je však informovanost o konkrétních farmách spíše malá, i když by respondenti uvítali větší. Zde se otevírá spousta možností pro producenty. Z dotazníku dále vyplynulo, že respondenti u potravin požadují čerstvost a celkově dobré sensorické vlastnosti a také je zajímá původ potravin. U původu respondenti vítají produkty od lokálních producentů a uvědomují si environmentální přínos EZ. Nejčastěji nakupovanými biopotravinami

jsou masné výrobky a ovoce se zeleninou. Ty nakupují respondenti převážně ve specializovaných prodejnách a na trzích. Na téma nákupu biopotravin bylo provedeno několik výzkumů a je zajímavé porovnání např. s dotazníkovým šetřením již zmiňovaného Medianu (Ministerstvo zemědělství, 2014), který se zabýval podobnou problematikou v rámci ČR. Zde respondenti uvedli, že nejčastěji nakupují biopotraviny na trhu, dále v supermarketu a specializované prodejně, nejčastěji kupují mléčné výrobky a zeleninu a hlavním důvodem je, že jsou zdravější a chutnější.

Co se týká výnosnosti, záleží na faktorech specifických pro danou lokalitu a plodinu, dostupnosti marketingových příležitostí, dostupnosti pracovních sil, agronomických faktorech atd. Na celkovou výkonnost farmy může mít vliv několik proměnných, tedy příznivější možností je disciplinární přístup, který zahrnuje celou farmu (s provozem hospodářských zvířat, pokud existují) a zohledňuje manažerské dovednosti a cíle zemědělců. Ziskovost rozhodně závisí na výběru plodiny, což je samozřejmě určeno částečně podmínkami prostředí a částečně poptávkou po produktech a dostupnými vládními programy podporujícími tyto plodiny. Pokud nejsou k dispozici vyšší ceny, které by kompenzovaly ztrátu organického výnosu, závisí finanční ziskovost zcela na dosažení snížení nákladů. Kromě směřování mnohem většího výzkumu a investic do rozšíření do EZ a přesunu většiny veřejné podpory ze znečišťujících činností na udržitelné praktiky. Zvýšená ziskovost EZ také velmi závisí na spotřebitelské poptávce, tržních cenách a dostupnosti dotací.

Mezi dílčí cíle patřilo i prokázání, nebo vyvrácení stanovených hypotéz při hodnocení čerpání dotací pomocí statistických metod. První hypotéza, které se zabývala souvislostí plochy hospodaření a výši čerpání dotací potvrdila přímou souvislost. Další stanovená hypotéza zkoumající vztah chovu skotu BTPM a vyšším čerpáním prokázána nebyla.

4.1 SWOT analýza hospodaření

V rámci zhodnocení byla vytvořena SWOT analýza, která shrnuje hlavní myšlenky z provedených výzkumů. V *tab. 4.8* jsou uvedeny silné a slabé stránky, příležitosti a hrozby EZ v okrese Tábor.

Tab. 4.8 Silné a slabé stránky EZ v okrese Tábor (vlastní zpracování, 2021)

Silné stránky	Slabé stránky
<ul style="list-style-type: none"> • Kvalitní zemědělská půda v mikroregionu. • Krása krajiny v okrese. • Zemědělské zaměření obcí. • Dostatečný potenciál turistů v samotném regionu. • Výhodné podmínky pro ekologické zemědělství a agroturistiku. • Diversifikované distribuční kanály. • Aktivita malých firem a mikropodniků (rodinné farmy). • Dobrá funkčnost kontrolních organizací. • Dotace ekologického zemědělství. 	<ul style="list-style-type: none"> • Klesající zájem lidí o práci v zemědělství. • Malé zapojení zemědělců do cestovního ruchu (tzv. agroturistika). • Negativní dopady konvenčního hospodaření na půdu. • Nízká konkurenceschopnost oproti konvenčnímu zemědělství. • Obtížnější přístup k úvěrům. • Nedostatečná propagace loga „Bio“. • Nedostatečné zdůraznění vztahu EZ k přírodě.
Příležitosti	Hrozby
<ul style="list-style-type: none"> • Diverzifikace zemědělských činností. • Spolupráce obcí s podnikateli a turistickým ruchem. • Trend podpory rekonverze nevyužívaných objektů na plochy pro rozvoj podnikání. • Rozvoj ekologického přístupu k zemědělství. • Rostoucí zájem o produkty venkovského a eko původu a o produkty z přírodních a tradičních materiálů a ochranu přírody. • Tržní potenciál pro bioprodukty. • Rostoucí zájem o ochranu životního prostředí. • Využití dotační politiky EU, strukturálních fondů a iniciativ. • Podpora informovanosti. • Výzkum, vzdělávání a poradenství v rámci EZ. • Rozsáhlá mediální kampaň. • Aplikace zahraničních poznatků a zkušeností. • Internetový prodej. 	<ul style="list-style-type: none"> • Klimatické změny projevující se nepříznivými podmínkami (sucho, teplo) a extrémy. • Znehodnocování půdy v důsledku intenzivního hospodaření. • Znečištění vodních zdrojů. • Nejistota s nestabilitou v přidělování zemědělských dotací. • Složitá administrativa spojená s čerpáním dotací. • Nedostatečná atraktivita EZ pro mladé a kvalifikované lidi. • Dodávání levných potravin ze zahraničí. • Dopady pandemie Covid-19. • Nedostatečný marketing. • Bioskandály. • Nedořešené vlastnické vztahy k půdě. • Malý zájem obyvatel o ekologii z důvodů zhoršené ekonomické situace.

Silné stránky

Odvětví bioproduktů čelí v současné době rostoucí oblíbenosti a v budoucnu by mohl mít tento trend další stoupající tendenci. Konzumace biopotravin má přínos nejenom při konzumaci, ale hlavně ve smyslu ochrany životního prostředí. Současně s tím mají spotřebitelé vyšší nároky na produkty. Environmentální aspekty EZ budou i v budoucnu velké téma vzhledem k zájmům EU. Proto má toto odvětví stále nevyužitý potenciál. Okres Tábor má celkově dobrý stav životního prostředí

a estetickou hodnotu krajiny. Díky většímu zájmu o kvalitní potraviny roste počet obchodů, které tyto potraviny nabízejí a tím se zvětšují možnosti odbytu. Velkou roli v tomto odvětví stále hrají dotace.

Slabé stránky

K slabým stránkám EZ v regionu patří mimo jiné špatná informovanost zákazníků o ekologické produkci a celkově vůbec možnostech nákupu produktů z lokální BIO produkce. Dále je zde velice malé zapojení farmářů do cestovního ruchu, zvláště agroturistiky. Nejsou zde vytvořeny vztahy jak s širokou veřejností, tak mezi aktéry, a tudíž chybí informovanost i předávání zkušeností. Zemědělci mají problémy s rozšířením své produkce, hlavně dostupnost půdy. Dále řeší negativní dopady konvenčního zemědělství na půdu a zbytková rezidua v půdě. Co se týká dotací, je problém totální závislosti na nich a horší konkurenceschopnost velkým podnikům s konvenčním typem hospodaření. Administrativa spojená se získáním různých dotačních titulů je pro některé zemědělce, kteří nejsou zdatní ani ochotni se zdokonalovat v byrokracii, také velký problém. Bioprodukty jako takové jsou stále málo, a hlavně špatně propagované, jejich environmentální přínos je často opomíjen.

Příležitosti

Mezi příležitostmi ekofarem patří vzrůstající zájem obyvatel o zdravý životní styl a podpora EZ a ekologie jako takové. Tento trend úzce souvisí s navyšováním poptávky po biopotravínách. Pro zemědělce se jeví jako příležitost diverzifikace distribučních kanálů a rozšíření nejen produkce a technologie, ale také dalších služeb jako je například agroturistika, která se zejména v posledním roce a letech těší čím dál tím větší oblibě. Hlavně rodiny s dětmi vyhledávají možnosti trávení dovolené a výlety za přírodou spojenou s ukázkou tradičního způsobu zemědělství. Mezi nové trendy v nákupu potravin patří bezesporu možnost nákupů na internetu. To by mohlo být v budoucnu dobrou příležitostí pro vytvoření nových distribučních kanálů v rámci EZ.

Hrozby

Mezi aktuálně největší hrozbu nejenom pro EZ je nastupující ekonomická krize. Ty mohou vyústit například k prudkému nárůstu cen nákladů a nižší kupní síle spotřebitelů. Jelikož jsou biopotraviny z principu dražší komodita, mohl by se snížit zájem o ně. Další ohrožení jsou dezinformace a skandály související s pravostí značky BIO i klamavých označení produktů EZ původem z konvenčního zemědělství nebo ze zahraniční produkce. Tyto negativní fakta vedou ke ztrátě důvěry spotřebitelů a vytváří špatnou image bioproduktů.

5 Doporučení a návrhy

V současné době je trend nejen zdravého stravování, ale hlavně udržitelnosti. Objevují se nové obchody nabízející faremni a lokální produkty, ale například i bezobalové obchody, nové trhy, nebo restaurace, které propagují vaření z potravin vyprodukovaných z lokálního EZ. Dle zákazníků i samotných prodejců je však nedostatek informací nejen o dopadech konvenčního zemědělství, přínosu EZ, ale i o možnostech nákupu lokálních potravin. Proto by zemědělci neměli podceňovat vlastní propagaci, obzvláště v době, kdy ubývá distribučních kanálů. To se projevuje často poklesem odbytu produktů. V těchto případech je důležitá diverzifikace nejen distribučních kanálů, ale i podnikání např. formou agroturistiky, nebo poskytování služeb. Agroturistika je v okrese Tábor na velice nízké úrovni. Tato forma turistiky však v posledních letech získává na popularitě a pro zemědělce by mohla tvořit důležitou složku příjmů, obzvláště, když mohou profitovat z krásy krajiny a vlastního hospodaření.

Další faktory, které by mohly zvýšit kredit EZ v okrese je pořádání edukačních seminářů na různá témata v zimních měsících. Tyto semináře nejenom, že podpoří povědomí o farmách, zároveň vzdělají svoje zákazníky a zlepší vnímání EZ. Často uváděným argumentem v interview bylo, že zemědělci podnikají v EZ z osobního přesvědčení a že chtějí prostě lepší potraviny a přírodu pro sebe a další generace. Tyto semináře by mohly více podpořit jejich snahu. V dnešní době není potřeba provozovat semináře osobně, ale díky pandemii koronaviru si lidé zvykli na online prostředí, a proto je možné využít i možnosti webinářů. Pro to by byla vhodná platforma spojující informace o lokálních producentech spolu s možností připojení se na webináře. Podpora vlastní značky může farmářům otevřít možnosti dalších prodejních kanálů, ale je zde i možnost vytvoření nových, například společné celotýdenní trhy. Jeden z největších potenciálů pro další zlepšení ziskovosti ekologických farem v rozvojových zemích spočívá ve vytvoření ekologických trhů pro základní plodiny.

Mezi zajímavé možnosti diverzifikace podnikání patří bezesporu Agroturistika. Cestovní ruch (agroturistika) je významnou vazbou mezi ochranou přírody a ekonomikou. Má všechny předpoklady k ekonomickému využití krajiny, bez jejího vážného narušení souběžně s kladnými výsledky pro provozovatele tohoto způsobu cestovního ruchu. Podporou agroturistiky bude možné v budoucnu docílit občanům měst a průmyslových lokalit vrátit vztah ke krajině, venkovu a přírodě jako celku. Při

rozboru hospodaření ekologických farem se rovněž ukázalo, že také pro ně je agroturistika vhodným doplňkem, který výrazným způsobem ovlivňuje ekonomiku farmy, protože zvyšující se zájem o tento způsob trávení volného času, jak ze strany zahraničních, tak i českých hostů, je pro farmu cesta ke zvyšování zisku. Investice do agroturistiky by mohl být správný záměr, protože se jednak rozšíří činnost farmy (diverzifikace) a současně se zajistí stabilní příjem farmy při případném výpadku tržeb ze zemědělské produkce.

V současné době je na mnoha farmách podceňovaným prvkem propagace. Farmy nemají potřebu zviditelnění, avšak v době, kdy ubývá odbytových možností je právě propagace silným článkem v marketingové komunikaci farem. Sami zákazníci specializovaných prodejen uvedli, že by uvítali větší informovanost o lokálních producentech. Prostá propagace na sociálních sítích nebo jednoduchých webech je dnes jednoduchou záležitostí a dá se spojit také s prodejem na internetu, nebo tvorbou objednávek.

Závěr

Ekologické zemědělství je důležitým odvětvím primárního sektoru národního hospodářství. Ve své hlavní myšlence šetrného hospodaření ve vztahu k přírodě i lidem odráží současnou potřebu ekologické regulace soudobého stavu půdního fondu, kvality ovzduší a vod, kvality potravin, či přístupu v chovu hospodářských zvířat apod. Důraz na jeho rozvoj je kladen celým Evropským společenstvím, jehož součástí jsme a jehož zemědělská politika se nás přímo dotýká a EZ včetně výroby biopotravin patří k rychle se rozvíjejícím sektorům. Na rozdíl od zemědělství jako celku počet farem i výměra půdy v ekologickém systému hospodaření každoročně narůstá. Od první fáze vývoje ekologického zemědělství, která započala ve 20. letech 20. století, tedy téměř před sto lety, jsou dnes EZ a výroba biopotravin jasně definována legislativně, mají fungující systém kontrol, certifikace i značení, v řadě zemí se podíl ploch v EZ na zemědělské půdě přehoupl přes 10 % a důvěra v biopotraviny mezi spotřebiteli roste. Celosvětově je však EZ zastoupeno na 1 % zemědělské půdy a zůstává zatím minoritním segmentem zemědělství.

Tato práce se zaměřila na sestavení ucelené charakteristiky EZ pro celou Českou republiku a ve vlastní práci na analýzu EZ v okrese Tábor. Vzhledem ke skutečnosti, že neexistují žádné oficiální publikace, které by shrnuly informace o EZ na úrovni okresu Tábor, lze považovat již vytvoření souhrnné analýzy s databází za přínos k dané tematice. Sběr dat byl poměrně komplikovaný, přesto se podařilo hledaná data získat, a alespoň v základním přehledu tak nastínit údaje o ekologické produkci mikroregionu Táborska. Byl proveden jak kvalitativní, tak kvantitativní výzkum s rozsáhlým sběrem dat, která byla zpracována mimo jiné i s pomocí sofistikovaných statistických metod.

Vlastní výzkum byl vyhodnocen a na základě toho byla vytvořena SWOT analýza zohledňující nejdůležitější aspekty EZ v okrese Tábor. Rostoucí trend spotřeby biopotravin a zájmem udržitelné zemědělství naráží na složitou administrativu a podporu ze strany státu s nejistými ekonomickými výhledy.

Na základě analýzy současného stavu byla vytvořena doporučení, která by měla pomoci ekologickým producentům v rozvoji podnikání. Mezi nejvíce skloňovaná doporučení patřila diverzifikace podnikání s využitím potenciálu agroturistiky a dále pak zlepšení marketingové komunikace směrem ke spotřebitelům.

Cílem EZ není vyprodukovat co největší množství potravin, ale jeho prioritou je především kvalita výsledků zemědělské produkce, zachování nezničeného životního

prostředí, omezení využívání neobnovitelných zdrojů a jejich náhrada obnovitelnými. Mezi ekonomickou činností a životním prostředím existuje vztah přímé úměry. Vysoká úroveň prosperity země je přímou podmínkou účinné ochrany životního prostředí a obráceně se dá říct, že obnovení ekologických vztahů, kdy nebude docházet k poškozování jednotlivých druhů a prostředí, přispěje k ekonomické prosperitě. Z celkového hodnocení ekologického hospodaření vyplývá, že je nutné ve větší míře zajistit podporu ekologickým zemědělcům ze strany státních orgánů, a to nejen v oblasti dotací, daňových zvýhodnění. Zavedení osvěty nejen v médiích, ale i její zahrnutí do školních osnov. Bohužel současný trend v naší republice je spíš opačný. V Evropské unii má ekologické hospodaření delší tradici, veřejnost je více informována o tomto způsobu života, o zdravém životním stylu a o vlivu konzumace biopotravin na zdraví jednotlivce.

Seznam použité literatury

Literární zdroje

1. Ayhan, D. (2005). *Potential applications of renewable energy sources, biomass combustion problems in boiler power systems and combustion related environmental issues*, Progress in Energy and Combustion Science, Volume 31, Issue 2, Pages 171-192, ISSN 0360-1285, <https://doi.org/10.1016/j.pecs.2005.02.002>.
 2. Butler G., et al. (2008). *Fatty acid and fat-soluble antioxidant concentrations in milk from high- and low- input conventional and organic systems: seasonal variation*. J. Sci Food Agric 88: 1431–1441.
 3. Dryšlová, T. (2015). *Základní aspekty ekologického zemědělství*. Brno: Mendelova univerzita v Brně. ISBN 978-80-7509-298-4.
 4. Dvorský, J. a Urban J. (2014). *Základy ekologického zemědělství: podle nařízení Rady (ES) č. 834/2007 a nařízení Komise (ES) č. 889/2008 s příklady*. 2., aktualizované vydání. Brno: ÚKZÚZ. ISBN 978-80-7401-098-9.
 5. *Ekologické zemědělství a biopotraviny: Otázky a odpovědi pro ekoporadny*. (2010). Praha: PRO-BIO Liga ochrany spotřebitelů potravin a přátel ekologického zemědělství. ISBN 978-80-904223-2-2.
 6. *Ekologické zemědělství v České republice: Ročenka 2018*. (2019) Praha: Ministerstvo zemědělství České republiky. ISBN 978-80-7434-536-4.
 7. Elsa, T.A. et al. (2016). *How to foster agroecological innovations? A comparison of participatory design methods*, Journal of Environmental Planning and Management, 59:2, 280-301, DOI: 10.1080/09640568.2015.1009627
 8. Gliessman, S. R. (2004). *Agroecology and Agroecosystems*. In *Agroecosystems Analysis* (eds R. Diane and C. Francis). <https://doi.org/10.2134/agronmonogr43.c2>
 9. Hajšlová, J. a Schulzová, V. (2006). *Porovnání produktů ekologického a konvenčního zemědělství: odborná studie VŠCHT*. Praha: Ústav zemědělských a potravinářských informací. ISBN 80-7271-181-4.
 10. Hufnagel, J. et al. (2020). *Approaches to crop diversification in agricultural research. A review*. Agron. Sustain. Dev. 40, 14. <https://doi.org/10.1007/s13593-020-00617-4>
-

-
11. Chaplin, H., (2000). *Agriculture Diversification: A Review of Methodological Approaches and Empirical Evidences*. Work Package 4, Working Paper 2, Department of Agricultural Economics and Business Management, Wye College, University of London.
 12. Lacko-Bartošová, M. et al. (2005). *Udržateľné a ekologické poľnohospodárstvo*. 1. vyd. Nitra: Slovenská poľnohospodárska univerzita v Nitre. ISBN 80-8069-556-3.
 13. Lockeretz, W. (2007). *Organic farming: an international history*. Cambridge, MA: CABI. ISBN 9781845932893.
 14. Madhusudan, G. a et al. (2015). *Diversification of Agriculture in Eastern India*. Springer India. ISBN 978-81-322-1996-5
 15. Moudrý, J. (2007). *Základní principy ekologického zemědělství: odborná monografie*. V Českých Budějovicích: Jihočeská univerzita, Zemědělská fakulta. ISBN 978-80-7394-041-6.
 16. Moudrý, J., et al.. (2019). *Malofaremní hospodaření*. Olomouc: Bioinstitut, o.p.s. ve spolupráci s Asociací sociálního zemědělství, z.s. a Českou technologickou platformou pro ekologické zemědělství. ISBN 978-80-87371-36-7.
 17. Salliou, N., and Barnaud, C. (2017). *Landscape and biodiversity as new resources for agro-ecology? Insights from farmers' perspectives*. *Ecology and Society* 22(2):16.
<https://doi.org/10.5751/ES-09249-220216>
 18. Sawyer, J. a Huertas, G. (2018). *Animal Management and Welfare in Natural Disasters*. Ilustrované vydání. UK: Taylor a Francis. ISBN 978-1-138-19066-5
 19. Stříbrná, M. (2015). *Venkovská turistika a agroturistika*. Praha: Profi Press. 52 s. ISBN 978-80-86726-71-7
 20. Šarapatka, B. a Urban, J. (2006). *Ekologické zemědělství v praxi*. Šumperk: PRO-BIO. ISBN 80-87080-00-9.
 21. Šejnohová, H., et al. (2020). *Zpráva o trhu s biopotravinami v ČR v roce 2018*. Ministerstvo zemědělství, 2-48.
 22. Šejnohová, H. et al. (2018). *Statistická šetření ekologického zemědělství – Základní statistické údaje*. Brno: ÚZEI, 2019
-

-
23. Šonková, R. (2006). *Welfare v ekologickém zemědělství: šance pro lepší život hospodářských zvířat*. Praha: Ministerstvo zemědělství České republiky. ISBN 80-7271-176-8.
 24. *Souhrnné přehledy o půdním fondu z údajů katastru nemovitostí České republiky*. (2020). Český úřad zeměměřický a katastrální. ISSN 1804-2422.
 25. Václavík, T. (2008). *Návod na vznik a řízení ekologických marketingových iniciativ: v oblasti prodeje produktů ekologického zemědělství*. Brno: Spolek poradců v ekologickém zemědělství ČR, o.s., 1-36.
 26. Webster, J. (2009). *Životní pohoda zvířat: kulhání k ráji: praktický přístup k nápravě problému naší vlády nad zvířaty*. Vyd. 1. Praha: Práh, s. 6. ISBN 9788072522644.
 27. Worthington, V. (2007). *Nutritional quality of organic versus conventional fruits, vegetables, and grains. Journal of alternative and complementary medicine* (New York, N.Y.). Washington DC, 161.-173. ISSN 1557-7708. Dostupné z: doi:10.1089/107555301750164244
 28. *Zemědělství 2019*, (2020). Praha: Ministerstvo zemědělství České republiky. ISBN 978-80-7434-558-6.
 29. *90 argumentů pro ekologické zemědělství*, (2007). Olomouc: Bioinstitut. Praktická příručka (Bioinstitut). ISBN 978-80-87080-07-8

Legislativní dokumenty

1. Nařízení Rady (ES) 834/2007 o ekologické produkci a označování ekologických produktů a o zrušení nařízení (EHS) č. 2092/91
 2. Nařízení Komise (ES) č. 889/2008 ze dne 5. září 2008, kterým se stanoví prováděcí pravidla k nařízení Rady (ES) č. 834/2007 o ekologické produkci a označování ekologických produktů, pokud jde o ekologickou produkci, označování a kontrolu
 3. Nařízení Evropského Parlamentu a Rady (EU) 2020/1693 ze dne 11. listopadu 2020, kterým se mění nařízení (EU) 2018/848 o ekologické produkci a označování ekologických produktů, pokud jde o jeho datum použitelnosti a některá další data v uvedeném nařízení
 4. Nařízení Komise (ES) č. 1235/2008 ze dne 8. prosince 2008, kterým se stanoví prováděcí pravidla k nařízení Rady (ES) č. 834/2007, pokud jde o opatření pro dovoz ekologických produktů ze třetích zemí
-

-
5. Nařízení Komise (EU) č. 271/2010 ze dne 24. března 2010, kterým se mění nařízení (ES) č. 889/2008, kterým se stanoví prováděcí pravidla k nařízení Rady (ES) č. 834/2007, pokud jde o logo Evropské unie pro ekologickou produkci
 6. Zákon č. 242/2000 Sb., o ekologickém zemědělství a o změně zákona č. 368/1992 Sb., o správních poplatcích, ve znění pozdějších předpisů

Internetová zdroje

1. acastat.com, (2021). *AcaStat Software* [online]. [cit. 21.03.2021]. Dostupné z: <https://www.acastat.com>
 2. adresafarmaru.cz, (2021). *Mapotic. Adresář Farmářů*. [online]. [cit. 2021-03-03]. Dostupné z: <https://www.adresarfarmaru.cz>
 3. Bioreality.cz, (2017). *Dotace SAPS*. [online]. [cit. 2021-01-02]. Dostupné z: <https://www.bioreality.cz/dotace-saps>
 4. eAGRI.cz, (2009^a). *Bioosiva*. [online]. Ministerstvo zemědělství. [cit. 2020-11-03]. Dostupné z: <http://eagri.cz/public/web/mze/zemedelstvi/ekologicke-zemedelstvi/ekologicke-zemedelstvi/bioosiva/>
 5. eAGRI.cz, (2009^b). *Biopotraviny* [online]. Ministerstvo zemědělství. [cit. 2020-08-07]. Dostupné z: <http://eagri.cz/public/web/mze/potraviny/znacky-kvality-potravin/biopotraviny/>
 6. eAGRI.cz, (2009^f). *eAGRI - resortní portál Ministerstva zemědělství*. [online]. Ministerstvo zemědělství [cit. 19.02.2021]. Dostupné z: <http://eagri.cz/public/web/mze/>
 7. eAGRI.cz, (2009e). *Ekologické zemědělství*. [online]. Ministerstvo zemědělství. [cit. 2020-06-12]. Dostupné z: <http://eagri.cz/public/web/mze/zemedelstvi/ekologicke-zemedelstvi/>
 8. eAGRI.cz, (2009^d). *Loga pro ekologické zemědělství*. [online]. Ministerstvo zemědělství. [cit. 2020-10-17]. Dostupné z: <http://eagri.cz/public/web/mze/zemedelstvi/ekologicke-zemedelstvi/dokumenty-statistiky-formulare/loga-a-znaceni/>
 9. eAGRI.cz, (2009e). *Registr ekologických podnikatelů*. [online]. Ministerstvo zemědělství, [cit. 2021-02-16]. Dostupné z: <http://eagri.cz/public/app/eagriapp/EKO/Prehled/Default.aspx?stamp=1613815974448>
-

-
10. europa.eu, (2020). *Dobrovolná podpora vázaná na produkci*. [online]. [cit. 010.02.2021]. Dostupné z: https://ec.europa.eu/info/sites/info/files/food-farming-fisheries/key_policies/documents/voluntary-coupled-support-note-revised-july2020_en.pdf
 11. farmauivusky.cz, *O nás: FARMA U IVUŠKY* [online]. [cit. 2021-04-01]. Dostupné z: <https://www.farmauivusky.cz/o-nas/>
 12. Food and Agriculture Organization of the United Nation. *The 10 elements of agroecology: Guiding the transition to sustainable food and agricultural systems*. [online]. [cit. 07.02.2021]. Dostupné z: <http://www.fao.org/3/i9037en/i9037EN.pdf>
 13. Ifoam.bio, (2008). *Definition of Organic Agriculture*. [online] [cit. 2020-11-14]. Dostupné z: <https://www.ifoam.bio/why-organic/organic-landmarks/definition-organic>
 14. kaprobio.cz, (2021). *Mapa členů PRO-BIO* [online]. [cit. 2021-03-23]. Dostupné z: <https://www.kamprobio.cz>
 15. Kez.cz, (2009). *Značení ekologické produkce*. [online]. [cit. 2021-03-15]. Dostupné z: <https://www.kez.cz/loga-eu-a-cr>
 16. Manteca, X. et al.(2012). *What is animal welfare?* [online]. [cit. 2020-11-20]. Dostupné z: https://www.fawec.org/media/com_lazypdf/pdf/fs1-en.pdf
 17. Roklen24.cz. (2020). *Zájem o biopotravinu roste. Spotřeba, včetně dovozu, byla v roce 2018 v ČR 4,43 mld. Kč*. [online]. [cit. 2021-02-25]. Dostupné z: <https://roklen24.cz/prave-se-stalo/zajem-o-biopotravinu-roste-spotreba-vcetne-dovozu-byla-v-roce-2018-v-cr-443-mld-kc/>
 18. szif.cz, (2013). *SZIF poskytuje*. [online]. [cit. 2021-02-20]. Dostupné z: <https://www.szif.cz/cs/szif-poskytuje>
 19. szif.cz, (2013). *Úvod - Státní zemědělský intervenční fond*. [online]. [cit. 19.03.2021]. Dostupné z: <https://www.szif.cz/cs?setCookie=true>
 20. VENCLOVÁ, B. (2014). *Ekologické zemědělství v České republice a srovnání s EU* [online]. [cit. 2021-03-014]. Dostupné z: <https://www.uroda.cz/ekologicke-zemedelstvi-v-ceske-republice-a-srovnani-s-eu/>
 21. ze-statku-tabor.cz, *O NÁS: Prodejna farmářských potravin a zdravé výživy* [online]. [cit. 2021-04-07]. Dostupné z: <http://www.ze-statku-tabor.cz/o-nas/>
-

Seznam grafů

Graf 1.2: Vývoj struktury TTP a OP v EZ podle LPIS (vlastní zpracování dle Ministerstva zemědělství, 2020)	24
Graf 1.3: Vývoj struktury TK v EZ podle LPIS (vlastní zpracování dle Ministerstva zemědělství, 2020)	24
Graf 1.4: Počet ekofarem a výměra celkové plochy v EZ v krajích ČR v roce 2018. (Šejnohová et al., 2019)	25
Graf 1.5: Distribuční kanály prodeje biopotravin v roce 2018 (vlastní zpracování dle Šejnohové et al., 2020).....	34
Graf 1.6. Nejčastěji nakupované biopotraviny v roce 2018 (vlastní zpracování dle, Šejnohové et. al., 2020).....	34
Graf 3.7: Rozdělení plochy v okrese Tábor dle režimu hospodaření (vlastní zpracování, 2020).....	42
Graf 3.8: Rozdělení plochy v okrese Tábor dle užitkového směru (vlastní zpracování, 2020)	43
Graf 3.9: Počet subjektů dle chovu hospodářských zvířat (vlastní zpracování, 2020)	43
Graf 3.10: Zastoupení kontrolních organizací v okrese Tábor (vlastní zpracování, 2020)	44
Graf 3.11: Přehled čerpání prostředků z evropských fondů (vlastní zpracování, 2021)	53
Graf 3.12: Přehled čerpání prostředků z fondů ČR (vlastní zpracování, 2021).....	53
Graf 3.13: Přehled čerpání prostředků ze všech fondů (vlastní zpracování, 2021) ...	54
Graf 3.14: Histogram plocha EZ (vlastní zpracování podle AcaStat, 2021)	56
Graf 3.15: Histogram dotace (vlastní zpracování podle AcaStat, 2021).....	56
Graf 3.16: Chov skotu BTPM v okrese Tábor (vlastní zpracování, 2021)	59
Grafy 3.17, 3.18 a 3.19: Pohlaví, věk a zaměstnání respondentů (vlastní zpracování, 2021)	61
Graf 3.20: Vzdělání spotřebitelů (vlastní zpracování, 2021)	61
Graf 3.21: Příjem spotřebitelů (vlastní zpracování, 2021).....	62
Graf 3.22: Pravidelnost nákupů bioproduktů (vlastní zpracování, 2021)	62
Graf 3.23: Zájem o původ bioproduktů (vlastní zpracování, 2021).....	63
Graf 3.24: Podíl lokálních produktů u zákazníků (vlastní zpracování, 2021)	63
Graf 3.25: Podíl bioproduktů u zákazníků (vlastní zpracování, 2021)	64
Graf 3.26: Zájem spotřebitelů o původ potravin (vlastní zpracování, 2021).....	64
Graf 3.27: Povědomí spotřebitelů o lokální produkci (vlastní zpracování, 2021)	65
Graf 3.28: Zájem spotřebitelů o informovanost (vlastní zpracování, 2021).....	65
Graf 3.29: Produktové preference spotřebitelů (vlastní zpracování, 2021)	66
Graf 3.30: Zvyklosti v distribučních kanálech spotřebitelů (vlastní zpracování, 2021)	66
Graf 3.31: Výhody biopotravin dle spotřebitelů (vlastní zpracování, 2021)	67

Seznam tabulek

Tab. 1.2: Distribuční cesty mezi výrobcem a spotřebitelem (vlastní zpracování dle Václavíka, 2008)	37
Tab. 3.3: Kontaktované subjekty (vlastní zpracování, 2021).....	48

Tab. 3.4: Seznam čerpání dotačních titulů za rok 2019 v okrese Tábor (vlastní zpracování, 2020).....	52
Tab. 3.5: Základní popisné statistiky (vlastní zpracování, 2021)	55
Tab. 3.6: Korelace (vlastní zpracování, 2021).....	57
Tab. 3.7: Binomický test (vlastní zpracování, 2021)	58
Tab. 4.8 Silné a slabé stránky EZ v okrese Tábor (vlastní zpracování, 2021).....	70

Seznam obrázků

Obr. 1.1: Deset prvků agroekologie (IFOAM, 2019)	14
Obr. 1.2: Značení BIO, biozebra (Ministerstvo zemědělství, 2009 ^d).....	35
Obr. 1.3: Značení BIO EU (Informační centrum bezpečnosti potravin, 2018).....	36
Obr. 3.4: Mapa okresu Tábor (Český statistický úřad, 2016)	39

Seznam příloh

- Příloha A** – Seznam ekologických subjektů v okrese Tábor
- Příloha B** – Dotazník
- Příloha C** – Interview
- Příloha D** – Dotazník – vizitka

Příloha A – Seznam ekologických subjektů v okrese Tábor

Název subjektu	Adresa	Kontrolní organizace	Plocha EZ v ha	Plocha PO v ha
Agrospirit s.r.o.	Na Krátké 142, Tábor	KEZ	6,06	
Bárta František	Vyšetice 8, Šebířov	Biokont CZ	12,69	
Bártů Lada Bc.	Pejčova Lhota 1, Borotín	ABCERT AG	7,28	
Ba-Va farma	Olší 39, Opařany	KEZ	25,62	5,43
Benda Jiří	Petřkovice 4, Nadějkov	KEZ	4,91	
Benda Jiří Ing.	Hronova Vesec 1, Nadějkov	KEZ	107,53	6,42
Benda Stanislav	Hronova Vesec 1, Nadějkov	KEZ	14,44	
Bendová Dominika	Hronova Vesec 1, Nadějkov	KEZ	19,1	
Biofarma Rašovice s.r.o.	Rašovice 13, Hlasivo	Biokont CZ	52,59	72,49
Birnie Miroslava	Dobronice u Chýnova 9, Chýnov	Biokont CZ	43,22	
Červenka Pavel	Hvozdňany 84, Bechyně	Biokont CZ	6,6	11,69
František Čoudek Ing.	Mažice 33	Biokont CZ	78,3	
Čoudková Veronika Mgr.	Mažice 33	Biokont CZ	2,24	
Douda Vladimír	Stoklasná Lhota 66	KEZ	73,02	2,36
Dvořák Petr	Vratišov 15, Nadějkov	KEZ	65,38	
Dvořáková Romana	Vratišov 1, Nadějkov	KEZ	37,58	6,9
EKOfarma Opařany s.r.o.	Stádlec 66, Stádlec	KEZ	3,52	259,8
EKOFARMING s.r.o.	Nepřejov 1, Nadějkov	KEZ	64,78	
Farma Josef Vaněk s.r.o.	Podolí 3, Ratibořské Hory	ABCERT AG	25,93	6,35
FARMA LACHOUT s.r.o.	Beranova Lhota 1, Chotoviny	ABCERT AG	64,04	99,63
Farma Lamač s.r.o.	Stará Vožice 12, Mladá Vožice	Biokont CZ	14,53	
Farma u lesa a.s.	Sudoměřice u Bechyňe 6	Biokont CZ	87,53	
Fuka Luděk	Nepřejov 3, Nadějkov	KEZ	10,79	2,59
Hammi Trade s.r.o.	Leština 1, Slapsko	KEZ	52,03	
Hanzal Jiří	Chlebov 15, Soběslav	Abcert AG	6,47	
Hanzal Petr	Chlebov 15, Soběslav	Abcert AG	10,71	
Karda Jaroslav	Hatov 2, Borotín	Biokont CZ		7,09
Kluzák Miroslav	Čenkov 39, Malšice	Biokont CZ	139,01	8,31
Kopková Jindřiška	Smrkov 10, Jistebnice	KEZ	35,63	
Kostečka Jaroslav Ing., Ph.D.	Želeč 117, Želeč	ABCERT AG	0,34	
Krejcar Petr, Ing.	Liderovice 4, Chotoviny	KEZ		
Lesánek z.ú.	Borotín 2, Borotín	Biokont CZ	1,76	
Louda Antonín	Radkov 22, Radkov	Biokont CZ	12,89	
Maňák Jiří	Milevská 133, Jistebnice	KEZ	80,25	1,84
Maňák Jiří Ing.	Milevská 133, Jistebnice	KEZ	52,57	0,64
Marešová Romana	Mlýny 69, Mlýny	Biokont CZ	9,85	
Měšková Anna	Leština 4, Slapsko	Biokont CZ	1,98	0,12
Novák David	Meziříčí 21, Meziříčí	Biokont CZ	48,83	
Novák Miroslav	Řevnov 12, Chotoviny	ABCERT AG	85,79	
Nováková Pavla	Zahradní 221, Tábor	ABCERT AG	18,21	
Pejša Jiří	Pejčova Lhota 1 Borotín	ABCERT AG	200,59	35,58
Pěkníková Martina	Prudice 20, Nemyšl	Biokont CZ	8,79	
Petrů Martina	Moraveč 1 Chotoviny	Biokont CZ	39,24	2,14
Petrů Ondřej	Moraveč 1 Chotoviny	Biokont CZ	16,79	
Punčochářová Šárka	Radimovice u Želče 9	KEZ	42,11	
Roždřálová Jiřina	Moraveč 1 , Chotoviny	Biokont CZ	35,88	7,93
Statek Nové Dvory s.r.o.	Nové Dvory 20, Dolní Hořice	Biokont CZ	17,85	0,34
Svoboda František Dis.	Mlýny 67, Mlýny	Biokont CZ	24,42	
Šimák Vlastimil	Sedlecká 184, Jistebnice	KEZ	4,59	
Švejda Jan	Klečaty 43, Zálší	KEZ	134,57	6,02
Tesařová Klára Ing.	Nepřejov 5, Nadějkov	Biokont CZ	66,47	2,31
Točík Václav	Borotín 207, Borotín	ABCERT AG		7,22
Tůma Petr	Borotín 2, Borotín	Biokont CZ	25,98	
Vranovský Dvůr s.r.o.	Dobronice u Chýnova 38	Biokont CZ	53,4	
Zeman Tomáš	Ludvíkov 213, Jistebnice	KEZ	99,85	1,64
Zrzavecký Pavel	Stoklasná Lhota 9, Tábor	KEZ	51,07	
Ženišková Karla	Vyhnanice 1, Hlavatce	KEZ	12,22	

Lokální BIO Produkce

Dobrý den, jmenuji se David Snášel a studuji na Zemědělské fakultě Jihočeské univerzity v Českých Budějovicích. Tento dotazník je součástí mé **díplomové práce** na téma „Analýza hospodaření ekologických farem na zvoleném trhu“. Cílem diplomové práce je provést analýzu celkového hospodaření ekologických farem v okrese Tábor. **Celý dotazník je anonymní a jeho vyplnění Vám zabere jen pár minut.** V případě dotazů mě kontaktujte na david.snasel@gmail.com.

Předem děkuji za Váš čas strávený vyplněním dotazníku

1. Nakupujete pravidelně lokální nebo BIO produkty?

Nápověda k otázce: *Jedná se o produkty z ekologického zemědělství vyrobené v daném regionu a pochází zejména z tuzemských surovin.*

- Ano
 Ne

2. Když nakupujete BIO produkty zajímáte se o původ?

Nápověda k otázce: *Vyberte jednu odpověď*

- Ano
 Ne
 Nemám preference

3. Odhadněte prosím, jaký podíl tvoří lokální potraviny ve vašich nákupech potravin (v %)

4. Odhadněte prosím, jaký podíl tvoří BIO potraviny ve vašich nákupech potravin (v %)

5. Preferujete u lokálních potravin označení BIO?

Nápověda k otázce: *Vyberte jednu odpověď*

- Ano
 Ne
 Nemám preference

6. Znáte nějaké ekologické farmy v okrese Tábor?

Nápověda k otázce: *Vyberte jednu odpověď*

- Ano, velmi dobře
 Jen zběžně
 Ne

7. Uvítal/a byste větší informovanost o lokálních BIO produktech?

Nápověda k otázce: *Vyberte jednu odpověď*

- Ano
 Ne
 Je mi to jedno

8. Které produkty od lokálních ekologických výrobců nejvíce vyhledáváte?

Nápověda k otázce: *Vyberte jednu nebo více odpovědí*

- Ovoce/zelenina
 Maso, masné výrobky
 Mléko, mléčné výrobky
 Pekařské výrobky
 Med a včelí produkty
 Vejce
 Jiná...

9. Kde tyto lokální bio produkty nejčastěji kupujete?

Nápověda k otázce: *Vyberte jednu nebo více odpovědí*

- V obchodních řetězcích
- Ve specializovaných prodejnách
- Na farmářských trzích
- Na internetu
- Přímo od zemědělce, výrobce
- Jiná...

10. Jaké výhody podle vašeho názoru přináší lokální BIO potraviny?

Nápověda k otázce: *Vyberte jednu odpověď v každém řádku (školní známkování, 1 nejvíce - 5 nejméně)*

	1	2	3	4	5
Nižší cena	☐	☐	☐	☐	☐
Čerstvost	☐	☐	☐	☐	☐
Chuť	☐	☐	☐	☐	☐
Kvalita	☐	☐	☐	☐	☐
Původ	☐	☐	☐	☐	☐
Dostupnost	☐	☐	☐	☐	☐
Menší zátěž pro životní prostředí	☐	☐	☐	☐	☐
Podpora místní ekonomiky	☐	☐	☐	☐	☐

11. Vaše pohlaví

Nápověda k otázce: *Vyberte jednu odpověď*

- Muž
- Žena
- Jiná...

12. Váš věk

Nápověda k otázce: *Vyberte jednu odpověď*

- Méně než 16 let
- 16 - 25 let
- 26 - 45 let
- 46 - 65 let
- 66 a více let

13. Jaké je vaše nejvyšší dosažené vzdělání?

Nápověda k otázce: *Vyberte jednu odpověď*

- Základní škola
- Střední škola bez maturity
- Střední škola s maturitou
- Vyšší odborná škola
- Vysoká škola

14. Jaký je váš aktuální stav z hlediska zaměstnání?

Nápověda k otázce: *Vyberte jednu odpověď*

- Student
- Zaměstnanec
- Podnikatel
- Mateřská dovolená
- Nezaměstnaný
- Důchodce

15. Do jaké kategorie spadá váš osobní čistý měsíční příjem?

Nápověda k otázce: *Vyberte jednu odpověď*

- Do 15 000 Kč
- 15 000 - 24 999 Kč
- 25 000 - 34 999 Kč
- 35 000 - 44 999 Kč
- 45 000 Kč a více

Příloha C – Interview

Interview s EZ

1. Jak dlouho hospodaříte v ekologickém režimu?
2. Z jakého důvodu jste přešli nebo začali s ekologickým zemědělstvím?
3. Jaká je vaše produkce v EZ (sortiment a plocha)?
4. Jakým způsobem nakládáte s vyprodukovanými surovinami?
5. Jakým způsobem hledáte odběratele a jakou formu propagace / komunikace využíváte k zviditelnění?
6. Jaké jsou vaše plány v ekologickém zemědělství v následujících 5-10 letech?
7. Jaká jsou podle vás největší pozitiva hospodaření v EZ?
8. Jsou nějaká negativa nebo rizika, která jsou spojena s EZ?
9. Jaký byl váš hospodářský výsledek za rok 2019 a následující rok 2020?
10. Jste a popřípadě v jakém rozsahu závislý na čerpání dotací?

Příloha D – Dotazník - vizitka

Dotazník Lokální BIO Produkce

<https://www.surveio.com/survey/d/I2E5C3O2F4F9S6T5V>

Dobrý den, jmenuji se David Snášel a studuji na Zemědělské fakultě Jihočeské univerzity v Českých Budějovicích. Tento dotazník je součástí mé **diplomové práce** na téma „Analýza hospodaření ekologických farem na zvoleném trhu“. Cílem diplomové práce je provést analýzu celkového hospodaření ekologických farem v okrese Tábor. **Celý dotazník je anonymní a jeho vyplnění Vám zabere jen pár minut.** V případě dotazů mě kontaktujte na david.snasel@gmail.com.

Předem děkuji za Váš čas strávený vyplněním dotazníku
